cijena 30 d

broj 71

SIRIUS

BIBLIOTEKA ZNANSTVENE FANTASTIKE

Daniel F. Galouye:

BESPRIJEKORNA POSADA

i druge najljepše sf pripovijetke

FRANCUSKA SF: DOREMIEUX i CURVAL

Besprijekorna posada

Daniel F. Galouye

Homey Atmosphere

Preveo Božidar Stančić

Opet je počelo! Prodoran krik faznoga kondenzatora probio je tišinu svemirskog broda poput krika ranjene ptice.

Vance Lorry ustao je s ležaja i otvorio oči. Na licu mu se čitala zebnja. Na drugoj strani kabine Mart Burton se udario po bedrima i ustao.

— Ovaj put je gotovo! Uzmimo čamac za spašavanje i — zbogom!

— Ne! Pričekaj! — Lorry se postavio pred vrata. — Možda još imamo šansu. Pričekajmo još jedan odskok.

Slušaj, sinko... nemamo vremena za raspravljanje. Već smo se šest stotina svjetlosnih godina udaljili od najbliže predstraže. Ne možemo sebi dopustiti da nas taj pokvareni kondenzator odvede još dalje.

— Ali oni će ga popraviti, samo treba da se malo strpimo. — Lorryjev je ton bio molećiv.

Buka se pojačala i Burton se nasmijao. Ponašanje njegova mlađeg druga zapravo nije bilo neprijateljsko, ali je bilo dovoljno vidjeti Lorrvjevo odlučno lice pa da se nasluti da će biti teškoća.

— Dajmo im priliku, Mart. Rizik je za obje strane isti.

— Pogledajmo istini u oči, mali. Svaki put kad glavni kondenzator superpogona počne fazu ponavljanja, nastaje udar i mi jurimo ravno, naprijed sve dok se ne nađemo izvan galaksije.

— Tako je bilo nekoć, u doba kibernetike niže razine. Ali posada koju mi imamo u stanju je srediti bilo koju nezgodu pri letu.

— Hoćeš reći da je ovlaštena da to učini! A tu je razlika, u nijansi. Već dva dana rade na tome i ništa se još nije dogodilo. Sad je vrijeme da napustimo tu krntiju dok smo još dovoljno blizu baze u koju možemo stići čamcem za spašavanje.

Lorry se makne s vrata.

— No, dobro, idi. Ja ostajem s njima.

— Ući ćeš u taj čamac makar te morao vući! — vikne Burton bijesno.

— Želiš, dakle, dezertirati... ostaviti posadu?

Mart je duboko uzdahnuo.

— Kad ćeš već jednom shvatiti da to nisu živa bića, tikvo?! To su samo elektronski vodovi što imaju svoj identitet. Njihova je uloga...

— Znam! — prekine ga Lorry. — Osim njihovih primarnih funkcija uloga im je da na brodu stvore atmosferu intimnosti kako se ne bismo međusobno počupali. Ali oni su i više od toga, Burtone. Oni su stvarni!

Burton opsuje i zgrabi Lorryja za lakat.

— Hajde, uđimo u čamac za spašavanje.

Ali Lorry mu se nasmijao u brk.

— Prekasno — reče i pokaže prema stražnjem dijelu broda, gdje je kondenzator piskavo jecao. — Svakog trenutka očekuje se odskok.

Njegova je taktika zatezanja uspjela. Nasamario je Marta. Nisu imali vremena da stignu do čamca za spašavanje. A kad završi odskok, brod će plutati opet u normalnom svemiru, a posada će imati četiri sata vremena da popravi kondenzator.

Lorry nije stigao do svoga ležaja. Vrisak kondenzatora dosegao je vrhunac i mladić je imao dojam da će mu popucati bubnjići. Utonuo je u mrak. Bezizlazan vrtlog energije pokrenuo mu je svijest, okomio se na njegove moždane centre.

*

Gazio je po cvjetnoj livadi, do koljena u travi koju je ljuljao povjetarac. Zrak je bio svjež i čist, nebo plavo. Dok se probijao kroz vegetaciju, osjetio je opijenost. Iznenada se zaustavio i osluhnuo jer je začuo svoje ime.

Tada ju je spazio. Samo njezinu siluetu što se ocrtavala na vrhu brežuljka iznad cvjetne livade. Nježna i graciozna silueta. Odjeća je vijorila na vjetru, pripila se uz njezino vitko tijelo, a sjajna joj je kosa treperila hirovito. Ljepota, dražest, utjelovljena nježnost — takva je bila Trix.

— Vance! — zvala je. — Vance! — zvala je kristalnim i baršunastim glasom nalik na obou. Spustila se niz padinu lako i okretno. Potrčao joj je u susret. Ruke su im se zgrabile, pomiješale, pogledi se stopili i upili jedan u drugi, a vjetar je odnosio jeku njihova radosnog smijeha. Krasno je lice postalo ozbiljno.

— Jesi li me tako zamišljao? — Uvijek isto pitanje.

— Nisam se nadao da si tako lijepa — odgovorio je. Uvijek isti odgovor.

Neki nestašni dječak, skriven iza stabla, odjednom se pojavio i počeo kriještati:

— Sestrica ima dragoga! Sestrica ima dragoga!

Čudno, pomisli Vance. Znao je već dugo da je Trix Kidova sestra.

Bio je zbunjen, a Trix se zarumenjela.

— Bježi, Kid! — viknuo je Gumpy. Lorry se začudio što je i starac na brežuljku, premda je znao da je to troje gotovo nerazdruživo. Gumpy se približio. Njegova je pojava puna plemenitosti, uspravna. Premda je bio naboran i sijed, štap koji je nosio očito mu nije bio potreban. Jednostavno ga je nosio radi afektacije.

Kid je htio strugnuti, ali je Gumpy imao brze reflekse. (Zar nije uvijek bio takav?) Ručkom štapa zahvatio je dječakovu ruku i zgrabio ga za čupavu grivu pa ga poveo sa sobom. Zatim se okrenuo:

— Kid ne shvaća te stvari — dobacio je: — Ali jednoga će dana odrasti.

Starac i dječak nestali su s druge strane brežuljka. Lorry je postao svjestan da ga Trix promatra i da se pri tome smiješi. Bilo je u tome nečeg neobičnog. Dakako, bila je to skladna obitelj, ali kako je takav starac mogao biti Kidov otac?

*

Odjednom sve nestane iz svijesti — toplina Trixine ruke u njegovoj, treperenje trave i cvijeća, plavetnilo neba, opojan vjetar... Sad je gledao u metalne stijene kabine, na kojima je bio prozor iza kojeg je plamtjelo čudno, strano sunce.

Odskok je bio završen. Lorry se pitao, ležeći na podu kabine, što će se dogoditi bude li se fazni kondenzator stabilizirao u toku pražnjenja. Hoće li on zauvijek ostati visjeti u šupljikavom području što dijeli normalni svemir od supersvemira? Hoće li svijet kovitlaca postati zbilja? Hoće li se svi fizički procesi zaustaviti, hoće li on ostati ukopan zavazda u dimenziji bezvremena?

Ojađen zbog nagle promjene priviđenja, Lorry se uputio prema kontrolnoj kabini.

Burton je već bio ondje, došavši k sebi nakon posljedica odskoka broda. Koračao je uz tri tehničke komore-ormara.

— Pokušaj s pomoćnim — naredio je.

— Ne postoji način za to, Burtone — odvratio je zvučnik iz desnoga ormara. — Kad kondenzator padne u samoponavljanje, ne mogu ništa dirati.

— Kažem ti da pokušaš!

Videoelektronke susjednog ormara su zasvjetlucale.

— Nemojte biti tako uporni, Burtone. Kid ništa ne propušta.

— Istina je, Burtone — opet će Kid molećivim glasom. — Cumpy ima pravo. Radim kako najbolje mogu!

Zbilja, pomisli Lorry dok je koračao prema Burtonu, taj je momak vjetrogonjast kao svaki desetogodišnjak, ali kad obavlja funkciju automatskog pilota on ispunjava svoju zadaću kao što se i očekuje od iskusnog tehničara.

— Ne zanovijetaj, Burtone. Oni čine što mogu.

— Ah, eto te opet! Savjetovao bih ti da mi se makneš s puta...

— Oni će obaviti popravak prije jdućeg skoka.

— Zar ne znaš da je jedini izlaz da se kondenzator zamijeni kad krepa? No, izmjena ne dolazi u obzir, a zašto? Jednostavno zato što je ovdje prisutni Gumpy zaboravio na rezervne dijelove.

— Nije to baš krupna omaška — suho će Gumpyjev zvučnik. — Greška je u tome prokletom karakternom kondicioniranju. Zbog moje staračke polarizacije, prednapona, neki elementi moje opreme vjerojatno su amnezički preopterećeni u mojim funkcionalnim vodovima. Rezervni kondenzator sam jednostavno smetnuo s uma.

— Evo ga! — vikne Burton. — Lijepa ti je to kibernetička djelotvornost! Imamo izvrstan sustav komunikacije i unutrašnje kontrole... samo taj sustav neke stvari smetne s uma!

Praskao je neko vrijeme prije nego što će primijetiti:

— Ali zašto ne isključiš superpogon? Tako ne bismo odskakivali. Mogli bismo mirno čekati dok se ne popravi kondenzator.

— Nemoguće. Ako isključim kondenzator, neću imati struju potrebnu za popravak. Budući da samo ja znam proces montaže, pustite me da radim kako znam.

Lorry, koji je bio smireniji nego Burton, postavi se pred ormare-komore.

— Što kaniš učiniti, Gumpy, da bismo se izvukli? — zapitao je.

— Osim što blebećem s vama, pokušavam potaknuti programator za samopopravljanje i testirati kapacitanciju.

— Odlično — primijeti Lorry pomirljivo. — Ugasi elektronke i mirno radi. Ali želim izvještaj jedan sat prije idućeg odskoka.

Videoelektronke Gumpyjevih ćelija prestale su svijetljeti i zvučnik je utihnuo.

— Provjerit ću zalihe na čamcu za spašavanje — napomene Burton i uputi se prema hodniku. — Nešto mi govori da ćemo ondje provesti prilično dugo.

*

Kad je njegov drug otišao, Lorry se približi trećem ormaru-komori i stane promatrajući pločicu na kojoj je bilo napisano: *Navigatrix*.

Zvučnik je zašumio, pa pozvao:

— Vance?

Daleka zvonjava nošena povjetarcem, glas pun nježne uznemirenosti, a u njemu je titrala jeka nostalgičnoga smijeha.

Budući da se Lorry zadubio u gledanje pločice i nije odgovarao, glas se ponovo javio, službenije, bez čarobne dražesti:

— Stanica dva javlja, šefe... Naš položaj...

— Ostavi to, Trix. — Zvuk flaute u glasu zbunjivao je Lorryja. »Oh, što sve ne mogu stvoriti čudesnoga ovi inženjeri!« — pomislio je. — Gumpy je djelovao izgubljeno — rekao je napokon.

— Zbilja.

Trix je bila toliko prisutna ovdje da je imao dojam da bi, ako izvuče ploče ormara, ako otvori zamršenu šumu kablova i spojeva, negdje našao Trix u dnu ormara.

— Ne želim da ostaneš i dalje na brodu, Vance. Preopasno je. Napusti brod s Burtonom prije nego što dođe do sljedećeg odskoka.

On se neprirodno nasmijao.

— Do vraga! Ja imam više povjerenja u Gumpyja nego ti!

— Nije u tome stvar. — Premda je Trixin glas bio utučen, Vance je osjećao u njemu blagost šuštave svile i baršuna. — On će to popraviti prije ili poslije.

— Što te onda uznemirava?

— Pokazat ću ti.

Na suprotnom se zidu upali elektronički ekran i pokaže se panorama zvijezda i spiralnih maglica. Blizu sredine slike spazio je zeleni krug, na određenoj udaljenosti od orijentirne mete koju je Lorry dobro poznavao.

— Za proteklog odskoka skrenuli smo za tri stupnja — objasni Trix. — Sad postoji faktor odstupanja. Bojim se da ga nećemo moći korigirati kad se budemo pokušavali vratiti.

— Krasna stvar! Znam da...

— Molim te, Vance, nemoj tako. Još dva odskoka i mi smo definitivno izgubljeni.

Šutio je neko vrijeme.

— Nemoj to reći Burtonu — reče napokon.

— Ne mogu ti to obećati. Željela bih da se ti i on vratite živi i zdravi.

— Ali ti? Kid... i Gumpy?

— Mi nismo tako važni. — Prije nego što je Lorry mogao nešto odvratiti, ona je nastavila: — Nedavno je brod opet odskočio, Vance. Je si li bio opet na livadi, pod brežuljkom?

— Jesam.

— Jesam li i ja bila?

Potvrdio je i ona je nastavila tonom punim oduševljenja:

— Reci mi kakva sam, Vance.

— Visoka, vitka, dražesna poput...

— Poput gazele?

— Jest.

— Što je gazela?

— Jedno prekrasno biće na Zemlji.

— A ja sam slična gazeli?

Odjednom je Lorry osjetio neugodu pomislivši na intimnost što se razvijala među njima mjesecima, otkako su u svemiru. Ako ga objektivno analizira, taj je osjećaj bio kombinacija frustracije i stida...

stida da ne ispadne smiješan. Ali nije njegova greška što je u Trix usađena tako čarobna ličnost. Jednom riječi, Trix, Kid i Gumpy bili su više nego umjetna posada. Svaki je od njih imao ličnost i svijest sasvim ljudsku.

— Ti si... ti si, Trix, nalik na naše.

*

Negdje u utrobi broda nešto je pregorjelo i Lorry je. osjetio kako mu pod izmiče pod nogama. Trudio se da zadrži ravnotežu, ali se ipak odsklizao do pregradnog zida.

— Što se događa, Trix? — zapita kad je ustao. Imao je neugodan dojam da se brod okreće oko svoje osi.

— Čekaj. Pokušavam doznati. — Trix je govorila nestrpljivo i grozničavo.

Pod palube opasno se nagnuo.

— Uspostavila sam izravnu vezu s Gumpyjem — opet će Trix. — Kaže da je došlo do kratkog spoja u gravitacijskom navoju.

Lorry je uspio doći do ormara i naslonio se.na nj.

— Što nije u redu, Gumpy? — kratko je zapitao.

— Prezaposlen je da bi odgovorio — javi se Trix. — Tražeći da lokalizira kvar u kondenzatoru, pogriješio je u vodu i došlo je do strujnog preopterećenja.

Sva su svjetla počela treptati, ventilatori su izbacivali pramenove gustoga crnog dima. S prednje strane bio je otvor što se automatski otvarao i zatvarao, otvarao i zatvarao...

— Lorry, što se to poremetilo?

Vance se okrenuo. Sve su ćelije na Kidovoj komori bile upaljene.

Vance odluči da laže.

— Nema razloga za nervozu. Gumpy se brine za sve.

— Znam da se nešto pokvarilo. Osjetio sam zadah. Još ga osjećam.

— Ne uznemiravaj se, Kid. — Lorry se njihao na nogama da izbjegne oscilacijama gravitacijskog polja. — Stvari će se srediti.

— Luline mi lule, to mi se uopće ne sviđa!

— Slušaj, Kid — javi se Trix nježnom strogošću starije sestre. — Sjećaš li se što sam ti govorila o ljudima što se sučeljavaju s opasnošću i postaju heroji? Sjećaš se?

— Ja... da... ovaj, ali... hoćemo li se vratiti kući?

— Mi smo ovdje kod kuće — čvrsto će Trix.

U taj trenutak Burton uđe u kabinu, sagnut za dvadesetak stupnjeva zbog nenormalne gravitacije.

— Što se opet dogodilo, Gumpy? — viknuo je.

Budući da nije dobio odgovora, udario je nogom u ormar. Ćelije su zasvijetlile i iz zvučnika se začulo grgotanje.

— Hoćete li me već jednom ostaviti na miru? Imam posla sa svim tim žicama i pregorjelim prekidačima.

— Hoću znati o čemu je riječ, Gumpy!

— Kratki spoj, zbog kojega su ispali svi osigurači iz bloka unutrašnje kontrole.

Pa prijeđi na pomoćni motor. Zato i postoji.

— Ali nema ga više.

— Što? Što hoćeš time reći?

— Vjerojatno sam vas zaboravio upozoriti, ali već dva mjeseca letimo s pomoćnim.

— Zašto?

— Zbog kratkog spoja na glavnom. Sad je neupotrebljiv.

*

Pošto je izbljuvao niz psovki i čupao si kosu, Burton se smirio.

— Vrlo dobro, Gumpy! Budući da si ti unutrašnja kontrola, čekam da mi kažeš što da radimo.

— Zasad ne bih znao reći.

— Čuješ li buku žiroskopa? — viknuo je Burton. — Oni urlaju zbog izobličenja gravitacije. Ako se ne stabiliziraju, neće nas moći odvesti.

— Pa — zamišljeno će Gumpy — pretpostavljam da moram početi od početka i iznova izraditi vodove kako bismo bar imali potpuni kontrolni blok, i...

Burton nije čekao da dovrši.

— I otkriti razlog kvara kondenzatora, i popraviti ga... za dva sata. Prije nego što nas idući odskok udalji još pedeset ili šezdeset svjetlosnih godina od Zemlje.

Gumpy je nešto nejasno promrmljao.

— Bit će tako.

Ćelije središnjega ormara su zasvijetlile.

— Bojim se, Gumpy! Moraš nešto učiniti da nas ne ostave sve troje na cjedilu.

— Šuti, Kid — umirujuće će Trix.— Sjeti se što sam ti rekla. — Bit će zabavno da samo nas troje ostanemo na brodu.

Lorry priđe.

— To se ne mora dogoditi, Trix. Imam ideju.

— Ne, kapetane Lorry — službenim će tonom Trix u prisutnosti Burtona. — Nećemo dopustiti da dugo riskirate svoje živote. Jednu vam stvar nismo rekli Burtone. Mi odstupamo, skrećemo.

— Kako to?

— Ne znam. Možda nas tjeraju neznane snage u tom području galaksije. A ja nisam u stanju kompenzirati to odstupanje. Još dva skoka i bit ćemo sasvim izgubljeni.

Burton duboko udahne i sagnuvši glavu pogleda u svoje ruke.

— Jesi li u stanju odrediti našu putanju povratka.

— Mogu. Prošli skok nas je pomakao za petnaest do dvadeset svjetlosnih godina.

— To nije strašno. Programiraj čamac za spašavanje.

Neki je očaj obuzeo Lorryja. Nije mogao dopustiti da Burton napusti umjetnu posadu.

— Čamac za spašavanje je već programiran — odvrati Trix — i ja sam obavila sve uzastopne korekcije nakon šest posljednjih odstupanja.

— Bravo — povlađivao je Burton. — Pa, Vance, hajdemo... vratimo se kući! Učinili smo sve što smo mogli.

Ali Lorry je uzmaknuo. Burton ga je bijesno pogledao.

— Slušaj, momče. Bio sam prokleto strpljiv s tobom! Shvaćam da se mladić za tri mjeseca uz takvoga čovjeka na izmaku kao što sam ja može zaljubiti u sladak glas. To je svemirska neuroza,, pretpostavljam. Dosad sam se pristojno pravio da ne zapažam. Sada...

Iznenadio ga je Lorryjev kroše.

*

Vance je teškom mukom natovario Marta na pleća jer je negov drug bio težak, a nagib palube otežavao mu je put. Napokon ga je uspio zatvoriti u komoru.

— Zašto si to učinio, Vance? — zapita ga uzbuđeno Trix.

— Sam je to tražio. Nešto je mućkao u glavi.

Kid se uhvatio za tračak nade:

— Ima on pravo, Trix. Zna što radi, zar ne, Lorry?

— Da, Kid. Mislim da sam došao na dobru ideju, ali potrebna mi je vaša pomoć.

Kvaka komorskih vrata počela je skakati živo i čuo se prigušeni Burtonov glas:

— Lorry! Pusti me van!

— Otvori mu, Vance! — uzdahne Trix. — Ne možeš drukčije.

— Ni govora. Sve ću vas povesti čamcem za spašavanje.

— Vidite! — viknuo je Kid. — Rekao sam vam da...

— Zašuti! — zagunđa Gumpy. — To je neizvedivo, Vance. Nema dovoljno mjesta u toj orahovoj ljusci.

— A i nemamo vremena — dopuni ga Trix. — Trebalo bi dane i dane da velika ekipa kibernetičara demontira tri bloka.

— To je prava ludorija! — dopre do njih daleki Burtonov glas.

Brod je naglo skrenuo i Lorry je pokušao uhvatiti ravnotežu. Žiroskopi su glasno jauknuli, a pramen crnog dima suknuo je iz otvora za ventilaciju.

— Ne namjeravam ukrcati ormare — rekao je Lorry povisivši ton da bi i Burton mogao čuti. — Uzet ću samo osnovne elemente: mnemotehničke stanice, zvučnike, memoriju adaptiranoga ponašanja...

— Neće ići — izjavio je Gumpy.

— Ima previše uređaja, Vance. Pa da si i stručnjak za kibernetiku,

bilo bi ti potrebno mnogo dana.

— Ne — opet će Gumpy. — To ne ide.

— Ide, to može uspjeti! — javi se Kid molećivim glasom. — Vance može uspjeti u tome. Pustite ga neka pokuša!

— Bila bi mi potrebna vaša pomoć — napomenuo je Lorry. — Morate mi davati savjete za vrijeme demontiranja.

Odjeknuli su udarci po vratima komore, ali vrata nisu popustila pod Burtonovim udarcima. Lorry se odjednom zgrčio pod dojmom zaglušne vibracije. Fazni je kondenzator urlao. Spremo se novi odskok, koji će odbaciti brod još 50 svjetlosnih godina dalje.

— Napustite brod! — viknula je Trix. — U čamac!

— Ali idući skok će uslijediti tek za dva sata.

— Teoretski — zagunđa Gumpy. — Ali oscilacije se mogu pojačati. Nemam drugog objašnjenja. Brod bi se mogao raspasti pri slijedećem skoku... ili onom koji će nakon toga uslijediti.

— Bojim se, Vance, da ne bude prekasno za ukrcavanje u čamac za spašavanje — uzdahne Trix. — Ako ovaj skok prođe bez posljedica, morate odmah napustiti brod.

— Lorry! — viknuo je Burton. — Lorry! Saberi se! Bježimo odavde!

Bolno i prodorno huktanje kondenzatora doseglo je vrhunac i Vanceovu je svijest obuzeo mrak.

*

Livada sada nije bila ista. Bila je strana. Negostoljubiva. Umjesto opojnoga i mirisnoga povjetarca sve je bilo sasvim tiho. Tišina pustoši. Debeli su oblaci lebdjeli iznad brežuljka. Cvjetovi su bili sparušeni, u mrtvoj ukočenosti, a mirisali su na trulež.

Prokrčio si je put kroz smrdljivu vegetaciju! zbunjen zbog preokreta.

Trix, Kida i Gumpyja nije bilo nigdje. Zvao ih je ali je jeka njegova glasa zvučala neiskreno, udarajući u tihi i grozan krajolik.

Napokon ju je opazio. Bila je na padini, prekriženih ruku, otjelovljena ravnodušnost. Kosa joj je bila kuštrava, lice bezizražajno. Kid se pojavio iza nje i pokazao Lorryju dugi nos.

— Trix! Kid!

Dječak je zgrabio kamen i bacio ga prema njemu.

— Kid! Trix! Što se dogodilo?

Ona ga je pogledala prezrivo. Pojavio se i Gumpy, podignute šake, prijeteći i mašući štapom.

— Što se to događa? — zapitao je Lorry molećivo. — Recite mi što je? Ne shvaćam!

Trix se okrene prezirno i izusti njegovo ime kao kletvu:

— Vance!

I Gumpy je izustio njegovo ime kao da ga je pljunuo.

*

Došao je k sebi. U uhu i srcu odzvanjale su mu posljednje riječi što ih je čuo za vrijeme halucinacije; razbijale su mrak nesvijesti i privodile ga zbilji.

— Vance!... Vance

A još je uporniji i jači bio sada Burtonov glas iz komore:

— Potpuno si zastranio, Lorry! — vikao je. — Zar ne vidiš da padaš u bezumlje?

Lorry se približio zatvorenim vratima.

— Jednostavno pokušavam spasiti...

Ali ga Trix prekine:

— Ne, Vance. Poslušaj ga. On ima pravo.

— Oni nisu zbiljski, Lorry! — nastavljao je Burton. — Oni nemaju ni truna svijesti. Oni doista ne misle. Oni su samo privid.

— Dakako! Oni se smatraju samo aparatima, ali oni savršeno znaju što se zbiva s njima.

— Ne, Vance, zbilja ne! Oni su samo iluzija na bazi elektronskih vodova i programiranih reakcija. Zamišljeni su da odgovaraju realistički na bilo koju situaciju.

— Ne, nisu oni iluzija!

— Jesu, Vance! Nova, kompleksnija kombinacija staroga uvjetovanog refleksa.

— Nismo li mi svi, ti i ja, sustavi s uvjetovanim refleksima, na kraju krajeva?

— Nije to isto. Mi imamo svijest, biće, iskru života, svoje ja, sposobnost da subjektivno izrazimo dojmove... nazovi to kako hoćeš. I u tome je razlika.

Tada je Kid prekinuo tišinu nastalu nakon tih riječi.

— Trix, tvrdi li Burton da mi nismo nalik na njega?

— Ne javljaj se!

— Ovisi s koje strane promatraš stvari, mali moj — smireno će Gumpy.

— Slušaj me, Lorry — nastavi Burton. — Taj je fazni kondenzator nenormalan i mi možemo za pet minuta opet odskočiti... ili će se razbiti brod. Nakon još jednoga skoka Trix neće više moći programirati čamac za spašavanje. Hajde otvori!

— Neću!

— No, dobro, pitaj onda njih da li su stvarni!

Lorry se okrene prema Trix, a ona odgovori i prije nego što je postavio pitanje:

— Vodovi, tranzistori, veze, specijalizirane memorije, banke podataka... to smo mi, Vance.

— Nije istina! Zar ne, Gumpy?

— Ja mogu pobjesnjeti ako stvari nisu kako valja, ali ne vjerujem da je to znak zbiljske emocije. To je jednostavno poticaj negativnoga

feedbacka.

— A što ti misliš, Kid?

— Kad ste mi pripovijedali o onom dječačiću što se izgubio, ja... osjetio sam želju da zaplačem, Lorry. Volio bih da sam mu mogao pomoći. Ali ja ne znam. — Oklijevao je nekoliko trenutaka. — Pretpostavljam da...

Trix se umiješa:

— To nije pošteno, Vance. Kidu su ugrađeni elementi ljudskoga ponašanja i... Vance! Treba da odete odmah!

Na jednom ekranu kao da je eksplodiralo svjetlo. Gusta gomila zvijezda okružila je plamteće sunce, čiji je sjaj bio tako snažan da se činilo da će se zapaliti kabina.

— Što je to? — zapitao je Burton. — Što se događa?

— To je sunce tipa Sirius — napomene Trix. — Upravo sam ustanovila naše kordinate. Sljedeći odskok dovest će nas u neposrednu blizinu toga sunca.

Nevjerojatna i gorka ironija! Kad se dogode takvi skokovi u supersvemiru, rizik da ćete se slučajno naći u sunčevu sustavu jednak je trilijunu prema jedan. I upravo se takav neizmjerno neznatan rizik sada ostvaruje.

Burton je opet drmao vratima.

— Jesi li čuo, Lorry? Tako ti svega, napustimo brod!

— Ja mislim da će to srediti stvar, djevojčice moja. Ja sam strpljiv u očekivanju da se nešto dogodi. Ali...

Odjednom se nakon nekog škljocanja iznenada otvore vrata komore i Burton, izgubivši ravnotežu, padne na leđa. Više je bio iznenađen nego što mu je odlanulo.

— Mislim da ste zaboravili da ja kontroliram sva vrata i otvore — suho će Gumpy.

Burton se.približi Lorrvju, koji je stajao zbunjen i ukočen.

— Pođi s njim — rekla je Trix molećivim glasom. — A kad dođeš na brežuljak, sjeti se da ću i ja biti ondje... na neki način.

Lorry se odmakao kad ga je Burton htio uhvatiti za ruku, ali nije vidio šaku...

*

U kabini je vladala čudna tišina. Suludi otvor je prestao kloparati. Gravitacijski navoj je opet oživio psičući ravnomjerno, što je značilo da odlično funkcionira, i brod se opet uravnotežio. Žiroskopi su šumjeli živahno. Iz otvora je jo5 jednom suknuo dim, a onda se navala zraka zaustavila. Nije više bilo potrebe za kisikom.

Na jednom od promatračkih ekrana zastala je slika čamca za spašavanje koji se brzo udaljavao. Slika se zatim izgubila. Brod je ronio u ponor supersvemira.

Jedan po jedan, svi ekrani u kabini su se upalili, otkrivajući široku

gomilu zviježđa, svjetlucajućih maglici i čudovišnih sunaca Mlječne Staze. Odjednom se javi zvučnik.

— Sve u redu, Gumpy?

— Gotovo u redu, Trix. Moram samo ukloniti fazu automatskog samoponavljanja... Evo, i to sam sredio!

— Uspjeli smo! — zacvrkuta Kid.

— Da, dječače moj. Ti si do kraja dobro igrao komediju.

— Nisam bio sam. I Trix je pomogla.

Trix se nasmije srebrnastim smijehom.

— Je li to važno? Dobili smo ih, ha?

— Točno — prizna Gumpy. — Ne znam da li je ikada nekome palo na um da bi umjetna posada mogla poželjeti da leti sasvim samostalno. Jesi li programirala čamac?

— Dakako. Vratit će se kući.

— A kamo ćemo mi sada?

— Prema Andromedinoj spiralnoj maglici. Uvijek sam željela saznati kako je ondje.

— Ja bih volio da poletimo prema Siriusu, ali nije hitno. Imamo sada mnogo vremena.

Zlatna

J. G. Ballard

Prima Belladonna

Prevela Ingrid Jurela

Jane Ciracylides sam prvi put upoznao za vrijeme Odmora, te svjetske krize dosade, letargije i vrućeg ljeta koje nas je tako sretno nosilo kroz deset nezaboravnih godina, i čini mi se da je to utjecalo na ono što se dogodilo među nama. Dakakp, ne vjerujem da bih sada mogao ispasti onako smiješan, ali možda je sve bilo u samoj Jane.

Što god drugi o njoj rekli, svi su se morali složiti da je lijepa djevojka, iako je njezino genetsko podrijetlo bilo malo izmiješano. Ogovaranja u skrletnoj pješčari uskoro su zaključila da u njoj ima dosta od mutanata, zato što je imala patinastozlatnu kožu i umjesto očiju nešto što je nalikovalo na insekte, ali to nije smetalo ni meni ni mojim prijateljima, od kojih su jedan ili dvojica, poput Tonyja Milesa i Harryja Devina, otad bili malo drugačiji svojim ženama.

Tih smo dana vrijeme uglavnom provodili na balkonu mog apartmana u Prilazu plaži pijući pivo (hladnjak u mojoj glazbenoj trgovini uvijek je bio dobro opskrbljen potrebnom zalihom), površno razgovarajući o koječemu i igrajući i-go, vrst usporenog šaha koji je tada bio popularan. Nitko od ostalih nije nikad ništa radio; Harry je bio arhitekt, Tony Miles bi katkad prodao turistima nekoliko keramičkih stvarčica, a samo sam ja obično svakog jutra provodio nekoliko sati u trgovini, praveći uvijek neke nove rasporede i ispijajući pivo.

Jednog posebno toplog lijenog dana upravo sam završavao pakiranje osjetljive soprano mimoze koju je kupilo Hamburško oratorijsko društvo, kad mi je Harry telefonirao s balkona.

— Je li to Parkerova Chloro-Flora trgovina? — upitao je. — Krivi ste za prekomjernu proizvodnju. Dođi gore. Tony i ja želimo ti pokazati nešto lijepo.

Kad sam došao gore, našao sam ih kako se sretno cere, kao dva psa

koja su upravo otkrila zanimljivo drvo.

— Onda? — upitao sam. — Gdje je? Tony je malko pomaknuo glavu.

— Tamo prijeko.

Pogledao sam gore-dolje po ulici i na stambenu zgradu preko puta.

— Oprezno — upozorio me. — Nemoj buljiti u nju. Skliznuo sam u jedan naslonjač i oprezno okrenuo glavu.

— Četvrti kat. — Harry je polako izgovarao riječi mičući samo krajevima usana. — Jedan balkon nalijevo od onoga ravno preko puta. Jesi li sada sretan?

— Sanjari — rekao sam mu pažljivo je promatrajući. — Pitam se što još zna raditi.

Harry i Tony su zahvalno uzdahnuli.

— Onda? — upitao je Tony.

— Nije za moju ligu — odgovorio sam. — Ali vas dvojica ne biste smjeli imati problema. Otiđite prijeko i recite joj koliko ste joj potrebni.

Harry je nešto progunđao.

— Zar ne shvaćaš da je ova poetična, nova, nešto što dolazi ravno iz prvobitnog apokaliptičnog mora? Zacijelo je božanstvena.

Žena se šetala po sobi za dnevni boravak i razmještala pokućstvo. Na sebi nije imala gotovo ništa osim širokog metalnog šešira. Čak su i u sjeni grešne linije njezinih bedara i ramena zlatno odsijavale i žegle. Bila je pokretna galaksija svjetla. Nešto poput nje još se nikad nije vidjelo u Skrletnoj pješčari.

— Pristup mora biti dvosmislen — nastavio je Harry zureći u svoje pivo. — Stidljiv, gotovo mističan. Ništa naglo i grabežljivo.

Žena se sagnula kako bi raspremila kovčeg, i metalni joj je šešir zatreperio nad licem. Vidjela nas je kako zurimo u nju, načas je pogledala uokolo i spustila zastore.

Sjeli smo i zamišljeno gledali jedan drugoga kao trijumviri koji odlučuju kako da podijele carstvo ne govoreći previše, dok jedno oko pazi da bilo kako ne dođe do prijevare.

Pet minuta nakon toga počelo je pjevanje.

Najprije sam pomislio da je to trio azaleja koje imaju teškoća s fosfornim alkalima, ali frekvencije su bile previsoke. Bile. su gotovo na rubu čujnosti, tihi tremolo osminki koje su aolazile niotkuda i penjale se u mozak.

Harry i Tony su me mrko pogledali.

— Čini se da je tvoja stoka zbog nečeg nesretna — rekao mi je Tony. — Možeš li ih smiriti?

— Nisu to biljke — odgovorio sam. — Ne mogu biti.

Zvuk se pojačavao cvileći na rubovima mojih oktipitalnih kostiju. Upravo sam se spremao da siđem u trgovinu kad su Harry i Tony

skočili sa stolaca i sklupčali se uza zid.

— Steve, pazi! — zavikao mi je Tony. Divlje je pokazivao na stol na koji sam bio naslonjen, zatim je uzeo stolac i uništio ga na njegovoj staklenoj površini.

Stajao sam i s kose skidao krhotine.

— Do vraga, što se događa?

Tony je gledao u isprepletenu guštaru vitica oko metalnih potporanj a na stolu. Harry mi je pristupio i oprezno me uhvatio za ruku.

— To je bilo opasno. Je li sve dobro s tobom?

— Otišao je — rekao je Tony. Oprezno je pogledao preko balkonskog poda i preko ograde na ulicu.

— Što je to bilo? — upitao sam. Harry mi se unese u lice.

— Zar ti nisi ništa vidio? Bio je oko osam centimetara daleko od tebe: carski škorpion velik poput jastoga.

Nemoćno je sjeo na sanduk piva.

— Vjerojatno je bio soničan. Buka je sad prestala.

Pošto su otišli, raščistio sam krš i u tišini popio pivo. Mogao sam se zakleti da ništa nije bilo na stolu.

Na balkonu preko puta stajala je zlatna žena odjevena u haljinu od ionizirajuće tkanine i promatrala me.

Idućeg jutra otkrio sam tko je ona. Tony i Harry su bili dolje na plaži sa svojim ženama, vjerojatno uveličavajuči jučerašnjeg škorpiona, dok sam ja u trgovini ugađao orhideju Khan-Arachnidu pomoću UV svjetiljke. Bila je to komplicirana biljka s normalnim rasponom od dvadeset i četiri oktave, no ako se s njom ne bi dovoljno radilo, bila je sklona padanju u neurotska premetnuća koja je bilo vrlo teško razbiti. A kao najstarija biljka u trgovini utjecala je na sve ostale. Svakog jutra kad bih je otvorio, trgovina je redovito nalikovala na ludnicu, no čim bih nahranio Arachnidu i popravio jedan ili dva sastojka fosfata, ostatak bio se odmah počeo ravnati prema njoj i smirio bi se u svojim kontrolnim tankovima, dok svi tonovi ne bi bili u savršenoj harmoniji.

Samo oko dvanaest pravih Arachnida bilo je u zarobljeništvu, većina ostalih bile su nijeme ili su bile nadocijepljene na korijene biljke koja reproducira biljke sa sjemenkama što imaju dva embrija, pa sam bio presretan što je uopće imam. Trgovinu sam kupio prije pet godina od nekog nagluhog čovjeka, Saversa, koji je dan prije no što ju je napustio, veliki dio bacio na smeće iza stambenog bloka. U nastojanju da sredim neke tankove, naišao sam i na Arachnidu koja je uspijevala cvasti na dijeti od algi i na trulim gumama.

Nikad nisam otkrio zašto je se Savers želio otarasiti. Prije no šio je došao Skrletnu pješčaru, bio je kurator na konzervatoriju Kew, gdje se uzgojila prva pjevo-flora i radio je pod vodstvom direktora dra

Mandela. Mandel je kao mladi dvadeset petogodišnjak otkrio prvu Arachnidu u gvajanskoj šumi. Orhideja je dobila ime po pauku Khan-Arachnidu koji ju je oprašivao i usporedo i sam polagao jaja u mesnate ovule, vođen, ili kako je Mandel uvijek ustrajno tvrdio, zapravo začaran vibracijama što ih je emitirala orhidejina časka u vrijeme oprašivanja. Prve Arachnide reproducirale su samo nekoliko rijetkih frekvencija, ali umjetnim održavanjem za vrijeme oprašivanja i križanjem Mandel je proizveo niz zvukova koji su se protezali na maksimum od dvadeset i četiri oktave.

On ih, dakako, nikad nije sve čuo. Na vrhuncu svog životnog djela Mandel je, kao i Beethoven, potpuno oglušio, no čini se da je samim gledanjem u cvijeće mogao slušati njihovu glazbu. Doduše, čudno je da pošto je oglušio nikad više nije pogledao ni jednu Arachnidu.

Toga sam jutra malone shvatio i zašto. Orhideja je bila vrlo loše raspoložena. Najprije je odbila da jede, pa sam je morao nagovoriti pomoću floraldehidnog mlaza, a zatim je postala ultrasonična, a to je značilo da će se začas svi vlasnici pasa u okolici početi žaliti. Na kraju je rezonancijom pokušala slomiti tank.

Cijela se trgovina uskomešala, i već sam se bio pomirio sa sudbinom da ih sve pozatvaram i onda svaku posebno probudim, a to je zaista ubitačno s osamdeset tankova u trgovini, kad je odjednom sve zamuklo.

Okrenuo sam se i ugledao ženu zlatne kože kako ulazi u trgovinu.

— Dobro jutro — rekao sam. — Zacijelo im se sviđate.

Ugodno se nasmijala.

— Zdravo. Zar se nisu vladale pristojno?

Ispod crne haljine za plažu koža joj je imala mekšu, zreliju boju zlata, a njezine su me oči začarale. Jedva sam ih mogao vidjeti ispod širokog oboda šešira. Noge insekta umjereno su treperile oko dva grimizna svjetla.

Odšetala je do miješane paprati i gledala je. Paprat je posegnula za njom dok su njeni nježni glasovi poput flaute živo treperili.

— Nisu li slatke? — rekla je i lagano ih češkala. — Njima treba mnogo pažnje.

Glas joj je bio nizak, nalikovao je na dah hladnog pijeska.

— Upravo sam stigla u Skrletnu pješčaru — rekla je — i moj mi se stan čini strašno tih. Možda se, ako bih imala cvijet, jedan će biti dovoljan, ne bih osjećala tako osamljenom.

Nisam mogao skinuti pogled s nje.

— Da — složio sam se kratko i poslovno. — Želite li nešto raznobojno? Možda Sumatra Samphiru? To je mezaosopran s pedigreom iz iste folikule kao što je i Prima Belladonna s Bajrojtskog festivala.

— Ne — rekla je — Doima se prilično zlom.

— Ili možda ova Ljiljan-lutnja iz Louisiane? Ako joj smanjite dovod sumpornog oksida, izvodit će prekrasne madrigale. Pokazat ću vam kako se to radi.

Nije me slušala. Ruke su joj se polako digle u visinu prsiju, pa se činilo kao da moli i polako se kretala prema izložbenoj polici na kojoj je stajala Arachnida.

— Kako je lijepa — rekla je gledajući, mnoštvo žutog i purpurnog lišća koje je visilo sa žarko rebraste vibro-čaške.

Pošao sam za njom i uključio Arachriidin audio sistem tako da bi je ona mogla čuti. Biljka je odmah oživjela. Listovi su se ukrutili i ispunili bojom, čaška se napuhnula, a njena rebra se napeto ukrutila. Izletjelo je nekoliko oštrih, nesuvislih nota.

— Prekrasna je, ali zla — rekao sam.

— Zla? — ponovila je. — Ne, ponosna je. Približila se orhideji i pogledala u pakosnu glavu. Arachnida je drhturila dok su se bodlje na korijenu zlobno savile.

— Budite oprezni — upizorio sam je. — Osjetljiva je i na najblaže uzdisaje.

— Tišina — rekla je i upozorila me rukom. — Mislim da želi pjevati.

— To su samo odlomci ključeva — odgovorio sam. — Ona sad ne pjeva. Upotrebljavam je kao, frekvencije...

— Slušajte — uzela me za ruku i čvrsto je stisla.

Od biljaka u trgovini dolazili su tihi ritmički zvuci koji su se stapali u melodiju, pa kad sam se digao, začuo sam jedan jači glas koji je u početku bio vrlo tanak i visok, a zatim je počeo pulsirati i postajati dublji, dok na kraju nije prešao u puni bariton, a ostale su mu se biljke pridružile u koru.

Nikad prije nisam čuo kako pjeva Arachnida. Slušao sam je naćuljenih ušiju kad sam osjetio da me nešto žeže na ruci. Okrenuo sam se i vidio da žena uporno gleda u biljku. Koža joj je bila u plamenu, a insekti u njezinim očima previjali su se suludo. Arachnida je posegnula prema njoj uspravljene časke, a listovi su joj bili poput krvavocrvenih sablji.

Brzo sam je zaobišao i isključio argonsku hranu. Arachnida je počela polako cviljeti, a oko nas je zavladao kaos isprekidanih nota i glasova koji su u neskladu padali od visokih C. Iznad tišine čulo se tiho šaptanje lišća.

Zena se čvrsto uhvatila za kraj tanka i pribrala se. Koža joj je potamnjela, a insekti u očima usporili su svoje previjanje.

— Zašto ste je isključili — teškim glasom me upitala.

— Žao mi je — rekao sam — ali ovdje imam biljaka vrijednih deset tisuća dolara, a takva vrsta dvanaestotonske emocionalne struje mogla bi uništiti mnogo toga. Većina ovih biljaka nije opremljena za velike

opere.

Gledao sam Arachnidu dok je plin izlazio iz njene češke. Listovi su joj se savijali jedan po jedan i gubili boju.

— Koliko stoji? — upitala me žena otvarajući torbicu.

— Nije na prodaju — odgovorio sam. — Iskreno da vam kažem, ni sam ne znam kako je pokupila te taktove...

— Hoće li tisuću dolara biti dovoljno ? — upitala je dok su joj oči bile uperene ravno, u mene.

— Ne mogu rekao sam. — Nikad više ne bih mogao ugoditi ostale. Uostalom — dodao sam, pokušavajući da se nasmijem — ta Arachnida bi izvan svoga vivarija bila mrtva za deset minuta. Svi ti cilindri i poklopci doimali bi se čudno u vašoj dnevnoj sobi.

— Da, svakako — složila se i odjednom mi se nasmijala. — Baš sam glupa.

Još jednom je postrance pogledala orhideju i odšetala prema dugom odjeljku Čajkovskog koji je bio vrlo popularan kod turista.

— »Patetična« — pročitala je na jednoj pločici. — Uzet ću ovu.

Zamotao sam biljku i knjižicu s uputama gurnuo u košaru, a sve vrijeme sam držao ženu na oku.

— Nemojte biti tako preplašeni — rekla je, zabavljajući se. — Nikad prije nisam čula nešto takvo.

Nisam bio preplašen, samo je trideset godina provedenih u skrletnoj pješčari ograničilo moje horizonte

— Koliko ćete ostati u skrletnoj pješčari? — upitao sam je.

— Večeras počinjem raditi u »Casinu« — odgovorila je. Rekla mi je da se zove Jane Ciracylides i da je pjevačica posebnog stila.

— Zašto ne navratite? — upitala me dok su joj oči treperile vragolasto. — Počinjem u jedanaest. Možda će vam biti zanimljivo.

I bilo je. Idućeg jutra zujala je cijela Skrletna pješčara. Jane je izazvala senzaciju. Nakon njezine predstave trista ljudi se klelo da su vidjeli sve, od zbora anđela koji su pjevali glazbu sfera pa sve do »Alexander's Ragtime Band«. Sto se mene tiče, vjerojatno sam čuo previše pjesama cvjetova, ali sam znao odakle je škorpion došao na balkon.

Tony Miles je čuo kako Sophie Tucker pjeva »St. Louis Blues«, dok je Harry imao priliku vidjeti starog Bacha kake dirigira izvođenjem Mise u B-molu.

Navratili su u trgovinu i svađali se oko značenja tih izvedaba, dok sam se ja borio sa svojim cvijećem.

— Čudesno — uskliknuo je Tony. — Kako joj to samo polazi za rukom? Reci mi!

— Hajdelberški pogodak — Tony je ushićeno uzviknuo. — Veličanstveno, apsolutno. — Nervozno je pogledao na cvijeće. — Zar ne možeš to utišati? Pravi paklenu galamu.

Zaista su je i pravile, i imao sam prilično jasnu zamisao o tome zašto. Arachnida je bila potpuno izvan kontrole, i za vrijeme dok sam je vezivao i stavljao u slabu slatinu, porazbijala je grmlje vrijedno trista dolara.

— Jučerašnja priredba u »Casinu« nije ništa prema onome što je jučer izvela ovdje — rekao sam im — »Prsten Nibelunga«, a svirao je Stan Kenton. Ova Arachnida potpuno je poludjela. Uvjeren sam da je željela ubiti Jane.

Harry je gledao kako biljka oštrim, grčevitim kretnjama savija listove.

— Ako mene pitaš, ona je u poodmaklom stanju parenja. Zašto bi je ona željela ubiti?

— Zacijelo Janein glas ima tonove koji joj razdražuju čašku. Nijedna od ostalih biljaka nije reagirala. Gugutale su poput grlica kad ih je dotakla.

Tony se šaljivo strese.

Svjetlo je zabljeskalo vani na ulici.

Dodao sam Tonyju metlu.

— Evo, srce, skupljaj snagu za to. Jane Ciracylides umire od želje da te sretne.

Jane je ušla u trgovinu u plamenožutoj koktel haljini s jednim od svojih mnogobrojnih šešira na glavi: Upoznao sam je s Harryjem i Tonyjem.

— Čini se da je cvijeće danas vrlo tiho — rekla je. — Što se to događa s njim?

— Čistim tankove — rekao sam joj. — Usputno ti svi želimo čestitati na sinoćnjoj predstavi. Kako je to kad možeš zapisati uspjeh u pedesetom gradu?

Stidljivo se nasmijala i odlutala dolje kroz trgovinu. Kao što sam i slutio, zastala je kraj Arachnide i uprla pogled u nju. Želio sam vidjeti što će reći, ali Harry i Tony okupili su se oko mene i uskoro je odvukli gore u moj stan, gdje su proveli ludo jutro igrajući budale i tamaneći moj viski.

— Kako bi bilo da večeras poslije predstave izađeš s nama? — upitao je Tony. — Možemo otići na ples u Flamengo.

— Ali obojica ste oženjeni — suprotstavila se Jane. — Zar vas ne brine vaš dobar glas?

— Pa, možemo povesti i njih — reče nehajno Harry.

— A i Steve može poći da ti pridrži kaput.

Zajedno smo igrali i-go. Jane je rekla da nikad prije nije igrala tu igru, ali nije joj bilo teško shvatiti pravila i kad je počela jurišati po ploči uništavajući nas, znao sam da vara. Doduše, ne događa se baš svaki dan da imate priliku igrati i-go sa ženom zlatne kože s insektima umjesto očiju, ali me to ipak nerviralo. Harry i Tony, dakako, nisu

marili.

— Dražesna je — rekao je Harry pošto je otišla. — Kao da je važno. I tako je to glupa igra.

— Važno je. Meni — rekao sam. — Ona vara.

Iduća tri ili četiri dana u trgovini je vladao audio-vegetativni rat. Jane je svakog jutra dolazila pogledati Arachnidu, a njezina prisutnost je bila previše za biljku. Na žalost, nisam mogao pustiti da biljke ispod vlastita krova umru od gladi. Bila im je potrebna vježba, i Arachnida im je služila da ih povede. No umjesto da izvodi svoje harmonične ljestvice, orhideja je samo skvičala i zavijala. Nije me brinula buka na koju se tužilo nekoliko desetaka ljudi, već šteta koja je počinjena njihovim žicama za vibraciju. One koje su bile katalogizirane pod sedamnaesto stoljeće dobro su podnosile napor, suvremene su bile imune, ali romantičarkama prskale su čaške kao da se natječu u tome. Već trećeg dana pošto je Jane prvi put došla, izgubio sam Beethovena vrijednog dvjesta dolara i toliko Mendelssohna i Schuberta da se oupće nisam usudio pomisliti na to.

No Jane uopće nije zapažala koliko mi zadaje teškoća.

— Što se događa s njima? — upitala me gledajući zbrku plinskih cilindara i cijevi za hranjenje što su ležale po podu.

— Čini mi se da te ne vole — rekao sam joj. — Odnosno, barem te Arachnida ne voli. Tvoj glas može navesti čovjeka da doživi čudne i prekrasne vizije, ali tu orhideju baca u tešku melankoliju.

— Glupost — odgovorila mi je smiješeći se. — Daj mi je, i ja ću ti pokazati kako je valja njegovati.

— Jesi li zadovoljna s Harryjem i Tonyjem? — upitao sam je.

Bilo mi je žao što i ja nisam mogao sići na plažu zajedno s njima, već sam umjesto toga vrijeme provodio u pražnjenju tankova, pronalazeći razna rješenja od kojih nijedno nije bilo ono pravo.

— Vrlo su zabavni — odgovorila mi je — Igramo i-go, a ja im pjevam. Željela bih da možeš češće izaći.

Nakon dva tjedna morao sam odustati. Odlučio sam da zatvorim biljke dok Jane ne otputuje iz Skrletne pješčare. Bio sam svjestan da će mi trebati tri mjeseca za obnavljanje trgovine, ali nisam imao drugog izbora.

Idućeg dana sam primio golemu narudžbu za miješanu biljnu koloraturu za Vrtni zbor iz Santiaga. Željeli su da im se isporuka pošalje za tri tjedna.

— Žao mi je — rekla je Jane kad je čula da neću moći isporučiti narudžbu. — Vjerojatno si zažalio što sam uopće došla u Skrletnu pješčaru.

Zamišljeno je gledala u jedan tamni tank.

- Mogla bih ti ja pomoći da ih ugodiš — predložila je.

• Ne, hvala — rekao sam smijući se. — Toga mi je već previše.

— Ne budi smiješan, naravno da to mogu učiniti.

Zatresao sam glavom.

Tony i Harry su mi rekli da sam lud.

— Njezin glas ima dovoljno velik opseg — rekao je Tony. — To si i sam kazao.

— Što ti imaš protiv nje? — upitao je Harry. To da vara kad igramo i-go?

— Nema to ništa s tim — odgovorio sam. — A njezin glas ima opseg mnogo veći od onoga što vi mislite.

Igrali smo i-go u Janeinu stanu. Jane je od svakoga dobila po deset dolara.

— Sretna sam — .samozadovoljno je rekla. — Čini se da nikad ne gubim.

Prebrojila je novčanice i pažljivo ih stavila u torbicu, dok joj je zlaćana koža sjala čarobno.

Onda je ponovo stigla narudžbenica iz Santiaga. Jane sam našao dolje pred kafeterijama, opkoljenu obožavateljima.

— Pridaješ li se? — upitala me smješkajući se nekom mladiću.

— Ne znam što mi to činiš, ali ipak treba pokušati — rekao sam.

Kad sam se vratio u trgovinu, podigao sam biljke koje su zelene preko cijele godine. Jane mi je pomogla da im pripojim cijevi za plin i tekućinu.

— Pokušat ćemo najprije s ovima — rekao sam. — Frekvencije su 543-785. Evo, tu ti je.

Jane je skinula šešir i počela uzlazno pjevati. Glas joj je bio jasan i čist. Najprije je Columbina kolebala, pa je Jane počela pjevati nizlazno vodeći ih za sobom. Zajedno su pjevali nekoliko oktava, a onda su biljke zastale i pošle po tangenti zvučnih žica.

— Pokušaj s oštrim h — savjetovao sam joj. Nalio sam malo kloridne kiseline u tank i Columbina se nemirno pridružila, a njene infra-čaške cvrkutale su nježne varijacije u sopranu.

— Odlično — primijetio sam.

Trebalo nam je samo četiri sata da ispunimo narudžbenicu.

— Bolja si od Arachnide — čestitao sam joj. Bi li željela posao? Opskrbit ću te velikim hladnim tankom i s toliko klora koliko možeš udahnuti.

— Budi oprezan — odgovorila je. — Možda i pristanem. Zašto sada, kad smo već na poslu, ne spasimo još nekoliko biljaka?

— Umorna si. Hajde da nešto popijemo.

— Pokušala bih s Arachnidom — predložila je. — To bi bio pravi izazov.

Oči uopće nije skidala sa cvijeta. Pitao sam se što će nastati ako ih

pustim zajedno. Možda će pokušati da jedna drugu natpjevavaju sve do smrti?

— Ne — rekao sam. — Možda sutra.

Sjedili smo na balkonu. Čaše su bile do naših laktova i cijelo smo poslijepodne proveli pričajući. Malo mi je rekla o sebi, ali sam doznao da joj je otac bio rudarski inženjer u Peruu, a majka plesačica u taverni u Limi. Lutali su od mjesta do mjesta, otac iskapajući prirodna bogatstva, dok bi majka pjevala u obližnjem bordelu kako bi platili stanarinu.

— Ona je, dakako, samo pjevala — dodala je Jane. — Sve dok nije naišao moj otac.

Pravila je mjehuriće u svojoj čaši.

— Tako, ti smatraš da u »Casinu« dajem sve što se od mene traži. Usputno, što ti zapravo vidiš?

— Bojim se da sam ja jedini otpadnik — odgovorio sam. — Ne vidim ništa osini tebe.

Spustila je oči.

— To se katkada događa — rekla je. — Ovaj put mi je drago što se to dogodilo.

Milijun sunaca počelo je lupati u meni. Sve dotad sam čuvao svoj sud o sebi za sebe.

Ako su i bili razočarani, Harry i Tony ostali su pristojni.

— Ne mogu povjerovati — tužno je rekao Harry. — I neću. Kako si to samo uspio?

— To je onaj tajanstveni potez lijevom rukom — rekao sam. — Sva prastara mora i tamni izvori.

— Kakva je? — radoznalo je upitao Tony. — Mislim, gori li ili samo svjetluca?

Jane je svake večeri od jedanaest do tri izjutra pjevala u »Casinu«, a izvan toga vremena uvijek smo bili zajedno. Gdjekad bismo se u kasno popodne odvezli niz plažu do Mirisne pustinje i sjedili blizu kakvog jezerceta, gledajući kako sunce zapada iza grebena i brda, uspavljujući sami sebe zrakom koji je mirisao na ruže. Kad bi hladni vjetar zapuhao preko pijeska, ušli bismo u vodu, okupali se i odvezli u grad ispunjavajući ulice i terase kafeterija mirisom jasmina, mošusnih ruža i heliancija.

Nekih smo večeri odlazili u koji od mirnih barova u Zapadnoj laguni i večerali, dok je Jane zadirkivala konobare i pjevala dražesne, anđeoske pjesmice djeci koja su preko pijeska dolazila da je vide.

Tek sad shvaćam da sam bio postigao određen loš glas uzduž plaže, ali nisam mario što su starice, a to su bile sve osim Jane, imale o čemu razgovarati. Za vrijeme praznika nitko ni za što nije previše mario i zato se nikad nisam bolje preispitao o svom odnosu s Jane Ciracylides. Gotovo ništa mi nije bilo važno dok sam sjedio na balkonu s Jane i

gledao svježu ranu večer ili u tami osjećao njezino sjajno tijelo blizu svoga.

Prilično čudno, no jedino u čemu se nismo mogli složiti bilo je njezino varanje.

Sjećam se da sam je jednom prilično prikliještio zbog toga.

— Znaš li da si mi uzela više od petsto dolara, Jane? Još mi uzimaš. I sada.

Vragolasto se nasmiješila.

— Zar ja varam? Jednog dana ću ti dopustiti da pobijediš.

— Ali zašto to radiš? — ustrajao sam.

— Zabavnije je kad varaš — odgovorila je. — Inače je prilično dosadno.

— Kamo ćeš otputovati pošto napustiš Skrletnu pješčaru? —upitao sam je.

Iznenađeno me pogledala.

— Zašto to govoriš? Mislim da nikad neću otići.

— Nemoj me zadirkivati, Jane. Ti si dijete drugačijeg vremena od ovog.

— Moj otac je iz Perua — podsjetila me.

— Ali svoj glas nisi naslijedila od njega — rekao sam. — Želio bih da sam mogao čuti tvoju majku kako pjeva. Je li imala bolji glas od tvoga, Jane?

— Tako je mislila. Otac nije podnosio ni jednu od nas.

To je bila posljednja večer što sam vidio Jane. Preobukli smo se i pola sata, koliko joj je još ostalo prije nastupa u »Casinu«, sjedili smo na balkonu. Slušao sam njezin glas koji je nalikovao na spektralnu fontanu što je bacala u zrak svoje svijetleće note. Glazba je ostala u meni i kad je Jane već bila otišla, viseći u tami oko stolaca.

Osjećao sam se pospan, gotovo bolestan od zraka što je ostao iza nje i u 11 i 30, kad je ona već morala biti na pozornici »Casina«, pošao sam u šetnju uzduž plaže. Čim sam izašao iz dizala, začuo sam glazbu iz trgovine. U početku sam mislio da sam zaboravio zatvoriti neki od .audioprekidača, ali predobro sam poznavao taj glas.

Prozori na trgovini imali su rebrenice, pa sam ušao kroz prolaz koji je vodio iz dvorišta garaže iza kuće. Svjetla su bila pogašena, i sjajni je žar ispunjavao cijelu trgovinu bacajući zlatnu vatru na tankove na policama. Po stropu plesali su odrazi tekućih boja.

Tu glazbu sam već bio čuo, ali samo njenu uvertiru.

Arachnida je narasla tri puta veća no što je bila. Uspinjala se tri metra iznad poklopca kontrolnog tanka, listovi su joj bili nabrekli i užareni, a časka koja je luđački zavijala bila joj je velika poput vedra.

Nagnuta prema njoj, zabačene glave, stajala je Jane.

Potrčao sam premo njoj. Oči su mi se zasvijetlile. Uhvatio sam je za ruku nastojeći je odvući odatle.

— Jane — pokušao sam vikom nadjačati buku. — Siđi!

Otrgla se. U njezinim sam očima ugledao trenutak stida. Dok sam sjedio na ulaznim stepenicama, dovezli su se Tony i Harry.

— Gdje je Jane? — upitao je Harry. — Je li joj se što dogodilo? Bili smo u »Casinu«.

Oboje su okrenuli glave prema mjestu odakle se čula glazba.

— Što se, do vraga, tu događa?

Tony me sumnjičavo pogledao.

— Steve, zar nešto nije kako valja?

Harry je ispustio buket koji je držao i zurio prema stražnjem ulazu.

— Harry! — povikao sam za njim. — Vrati se!

Tony me uhvatio za ramena.

— Je li Jane unutra?

Stigao sam ih kad su otvorili vrata trgovine.

— Zaboga! — viknuo je Harry. — Pusti me, budalo! Borio se da bi mi pobjegao.

— Steve, ona pokušava ubiti Jane! Zaglavio sam vrata i tako ih zadržao unutra.

Nikad više nisam vidio Jane. Nas trojica smo čekali u mome stanu. Kad je glazba prestala, sišli smo i zatekli trgovinu u tami. Arachnida se smanjila na svoju normalnu veličinu.

Idućeg dana je umrla.

Kamo je Jane otišla, ne znam. Uskoro nakon toga završili su praznici i započeli su veliki vladini projekti, pokrenuli su sve satove i držali nas tako zaposlenima da bismo naknadili izgubljeno vrijeme, pa nije bilo vremena da se misli o nekoliko oštećenih latica. Harry mi je rekao da su Jane vidjeli na putu prema Crvenoj plaži, a nedavno sam čuo da neka osoba vrlo slična njoj nastupa po noćnim klubovima s ove strane Pernambuca.

Tako, ako itko od vas drži biljo-pjevnu trgovinu i posjeduje orhideju Khan-Arachnida, neka se čuva zlatopute djevojke s očima insektima. Možda će igrati i-go s vama, i žao mi je što to moram reći, ali uvijek će varati.

Zarobljenik žena-insekata

Alain Dorémieux

Prisonnier des femmes insectes

Prevela Jadranka Supić

Nikada ih nisam vidio izbliza, ali sada ih mogu promatrati koliko god želim, dok me, svezanih ruku, odvode i uzetom vuku prema svojoj »košnici«. Da li su one žene? Nekad su ih tako nazivali, prije promjene koja se dogodila njihovu rodu. Nekad je žena imala nježno tijelo, privlačne obline, mekanu kožu. Ove su, naprotiv, duge i suhe, uglate, mršavih udova, ravnih grudi, gotovo potpuno ćelave. Gole su — kao i mi, muškarci — ali, čini se, da im se koža još više promijenila od naše, da bi se prilagodila novim životnim uvjetima. Nije uopće nalik na kožu nego podsjeća na oklop kukaca. Doista mnogo nalikuju na insekte i po svom uskom tijelu oštrih oblika. Sad još bolje shvaćam zašto nam se, otkada žive u zatvorenim zajednicama, nametnula usporedba s »košnicom«, kako smo nazivali ta čudna skloništa gdje su se okupljale, vrvjele, tajno obavljale svoju djelatnost, kao radini mravi čiji su postali simboli.

Mi, muškarci, gotovo da više i nismo postojali. Katastrofa, što je zadesila ljudski rod, sručila se na nas, kao na izabrane žrtve. Gotovo svi su mrtvi; rijetki preživjeli okupljali su se u raspršene horde.

Živjeli smo kao nomadi, najradije u planinskim predjelima, hraneći se divljim biljem i onim što smo ulovili. One, žene, izbjegle su nesreću; točnije, čini se, da je sama nesreća čudnom alkemijom stvorila u njima takve promjene da su postale otporne. Tajanstvena i neobična fiziološka promjena štitila ih je od otrova kojima smo mi podlegli i stvorila od žena ono što su postale: neljudska bića, žene-insekti, okrutni neprijatelj koji nas progoni i zarobljava koristeći se raznim lukavstvima. Što smo im učinili? Kakvu nam mračnu osvetu, smišljanu godinama, sada pripremaju? Nekad su se žalile da ih muškarac tlači. Danas, na njemu iskaljuju slijepu i rušilačku želju za uništavanjem.

*

Iznenadile su me kad sam se našao nezaštićen, odvojen od svoje horde. Vješto su me opkolile i svladale svojim rukama nalik na proštac. Začudio sam se bezizražajnosti njihovih lica i ukočenosti pogleda. Činilo se da su, uhvativši me, obavile nekakav mehanički posao, koji je zacrtan u njihovim genima prema točno utvrđenom programu. U pokretima tih žena nije bilo ni mržnje ni grubosti, ništa osim snage i neumoljive odlučnosti. Nisam im se pokušao suprotstaviti; znao sam da je besmisleno odupirati se kad nas jednom zgrabe. Ima ih suviše mnogo, čudna čelična snaga u krhkom tijelu suviše je nadmoćna. Povele su me, nisu govorile, a hodale su kao automati. Pomirio sam se sa sudbinom; bio sam se pomirio i da me ubiju. Otkad nas je gotovo potpuno uništenje muškog roda izvrglo nekakvoj obamrlosti i tuposti, i uvjerenju da je naša smrt samo odgođena, ne bojimo se umrijeti.

*

Stigli smo u »košnicu« gdje su druge zatvorenike, kao i mene, dovele vješte hvatačice. Čini se da one stalno kreću u komandoske akcije i da su se zaklele da će sve nas muškarce, do posljednjeg, sistematski istrijebiti. Prestat će, zadovoljne, tek kad nas zbrišu s lica Zemlje, zatrvši tako, žaljenja dostojnu slučajnost koja je nekima od nas još omogućila da prežive. Zajedno su nas zatvorili, svezali, polegli na pod. Moji su drugovi, preplašeni, šutjeli, sama kost i koža, kao da su živjeli u većoj oskudici nego pripadnici moje družine. Oko nas, u »košnici«, sve se kreće. Žene dolaze i odlaze, skupljaju se ili odvajaju, ne obraćajući na nas posebnu pažnju. Katkad zapazim da nas neka pogleda nezainteresirano i bez ikakve znatiželje, kao da smo samo dio beznačajnog dekora, što zacijelo i jesmo. U svakom novom danu mora se zarobiti određen broj muškaraca. Naša je prisutnost povezana sa svakodnevnim životom kolektiva. Bila bi to gotovo umirujuća sadašnjost, da nije bilo i neizvjesnosti: zašto su nas zarobile, ako ne da nas ubiju? Ako je riječ o tome, kakvo će sredstvo upotrijebiti?

*

Dani su prolazili bez značajne promjene u mojoj premalenoj ćeliji, i katkad bih se zapitao: da li sam se prevario misleći da su nas uhvatile u namjeri da nas pogube? Ali ne, nikad nismo čuli čovjeka koga bi uhvatile i koji se vratio iz zarobljeništva živ. Zašto onda odgađaju? Da li je riječ o metodi čekanja, o načinu polaganog umiranja? Dani su prolazili i ništa se nije dogodilo. Zatvoreni smo svaki u svojoj tamničkoj ćeliji, ja i koliko drugih. Nemoguće je to saznati. Dio namijenjen zatvorenicima činio se prostran. Ali broj zatvorskih ćelija nužno je ograničen. Ako svaki dan dovede nove muške pridošlice, onda zacijelo uklanjaju najstarije zatvorenike, pa se nameće uvijek isto pitanje: čemu to čekanje, zašto nas već nisu ubile?

Da li to rade masovno? Možda.

Dok čekamo, brinu se o nama. Dvaput na dan dobivamo gustu kašu, gadna okusa, ali zacijelo hranjivu jer nam utažuje glad. Čudno. Zar ne bi bilo jednostavnije da nas se odmah oslobode, jer je očito da smišljaju našu smrt7

*

Trenutak je došao: izvukli su me iz ćelije. Kad sam izišao, vidio sam da su i drugi zatvorenici doživjeli istu sudbinu. Tamničarke nas odvode u tišini. Kao i uvijek, pogled im je prazan, lice bezizražajno, hod mehanički. Više nego ikada, zapanjio me njihov izgled koji je podsjećao na automate. Koliko im je još preostalo ljudskih osobina? Nismo nikad saznah ni mogli zamisliti kakva se to promjena dogodila sa ženama. Promatrajući te ukočene prilike, oštre, bez privlačnosti, razmišljam s nevjaricom o nekadašnjim ženama. Katkad mi se učini da nikad nisu ni živjele na Zemlji, onako lijepe i — neke — neodoljivo privlačne. Umjesto ove što hoda ispred mene i njezine grube, kržljave stražnjice, zamišljam ženu oblu, spremnu za dodir i milovanje, prije nego što se sjedini sa mnom. Začudio sam se da mi se dogodilo nešto, u ovom času, potpuno bespredmetno: erekcija. Ako to moje tamničarke i opaze, neće se, zacijelo, promijeniti njihova potpuna ravnodušnost.

*

Hodamo po beskrajno dugim hodnicima, uskim prolazima koje slabo osvjetljavaju dimljive baklje. Prošli smo i kroz dvoranu punu žena koje su bile zaokupljene neodređenim dužnostima, a na nas nisu obraćale nikakvu pažnju. »Košnica« je, očito, vrlo prostrana jer u njoj živi na tisuće tih stvorenja. Najviše se čudimo tome što one međusobno uopće ne razgovaraju, kao da su zaboravile govoriti. Njihova zajednica pobuđuje ubitačan i turoban osjećaj monotonije, propadanja. Sve se doimaju potpuno zaokupljene svojim poslom, kao u nekom zemljanom ovoju, slijepe i gluhe za sve što ih okružuje. Ne znam zašto, ali ta mi je usporedba prvi put izazvala neobjašnjivu nelagodu. Kao da je moj mozak bio na tragu nečeg prikrivenog, što, ipak, gotovo izbija na površinu svijesti. Naše je hodanje završeno: čuvarice su nas poredale u red u dugom hodniku. Na kraju tog hodnika je ulaz u bolje osvijetljenu dvoranu, koja je, čini se, golema. U tom času sam siguran da ću to uskoro saznati.

*

Zatvorenike uvode jednog po jednog u dvoranu; oni čekaju prilično dugo na red. Još nismo vidjeli da je itko izišao. Čini mi se da stojim već vrlo dugo u tom mračnom hodniku, među tom gomilom muškaraca kojima čuvarice, po redu, dopuštaju da uđu u dvoranu, od koje, kroz ulaz, vidimo samo veliku, svijetlu i bijelu površinu. Držanje čuvarica ima nešto obredno i svečano, kao da obavljaju nekakav nama

nejasan obred. Vrijeme koje prođe od ulaska zatvorenika u dvoranu suviše je dugo da bi nad njim izvršavali samo smrtnu kaznu. Ali, što se tamo događa? Malo-pomalo, svečano i ukočeno držanje čuvarica, neobičnost situacije nameće mi pretpostavku koja mi se u početku čini ludom. Zatim sam naglo uvjeren da je moja pretpostavka osnovana, predosjećam istinu. Ne postoji drugačije tumačenje. Kako na to nismo pomislili? Njihovo društvo bilo je osuđeno da ostane jalovo, trebalo je naći načina da se osigura potomstvo. Zbog toga nas, dakle, progone, da budemo poput pastuha, rasplodni mužjaci, trutovi. (Pretpostavljam da odmah, nakon rođenja, ubijaju sve muške potomke.) Prošli su me trnci kad sam pomislio na to spajanje koje me revoltira. Što će nam učiniti nakon toga? Da li će nas sačuvati da bi nas ponovo iskoristile? Da li će nas uškopiti i kao znak prezira staviti nam naše genitalne organe u usta prije pogubljenja?

*

Napokon je i na mene došao red da uđem. Načinio sam nekoliko koraka, zaslijepljen svjetlom koje se odveć naglo pojavilo nakon polumraka u hodniku. Loše vidim čime sam okružen, ali nemam se to ni vremena pitati jer me čuvarice — čvrsto me držeći za ruke — guraju prema sredini dvorane. Mogu samo ustanoviti da je ona još veća nego što sam mislio, jer joj se ne naziru granice. Zatim je moja pratnja stala, tiho se udaljila i ostavila me samog. Oči su mi se već privikle pa vidim da se nalazim uz ružičastu i naduvenu masu, ispruženu usred dvorane. Tad se ta masa pomaknula, a obrisi su joj zadrhtali. Jedna se golema ruka spustila na mene, prstiju spremnih da me stegnu. Um mi se mutio od svega toga, a od goleme sam mase posrnuo. Nismo znali koliko su se žene izmijenile, a ipak smo točno pogodili kad smo ih uspoređivali s mravima. Do sada sam vidio samo radilice, a preda mnom je sada, golema, bila ispružena matica!

*

Voden njezinom tajnom rukom, koja me je mazna, tetošila i blago se zatvorila nada mnom, približavam se podignutim bedrima, prema otvorenom spolovilu vlažnih stijenki, spolovilu koje se pomiče sporo, kao usnula životinja. Nemam pravu predodžbu o strašnom, nepojmljivom tijelu kojemu pripada. To su udaljena brda i doline, oceani drhtava i naduta mesa. Kolika je? Sve što znam jest da imam točne razmjere za taj otvor koji se otvara da me primi, jasno mi označujući utabani put kojim moram ići. Stigavši do ruba, oklijevam, ali me njezina uporna ruka ščepala, pritisla. Našao sam se u vodoravnom položaju, zarinuvši prvo glavu u taj svilenkasti, vrući ponor koji me obuhvaća i guši, dok ona pomiče naprijed-natrag moje ukočeno tijelo, držeći me za članke vrhovima prstiju. I tako sam, eto, unaprijeđen u neshvatljivo i smiješno sredstvo za užitak! I mislim na sve one koji su se, u ulozi penisa, izredali prije mene u toj nezasitnoj

vagini, i na sve one koji će doći iza mene. Što očekuje od nas? Da je sićušne kapljice naše sperme, prosute, oplode? Ne znam. Jedino znam da mi je smrt blizu, da će me radilice na izlazu iz dvorane smaknuti, kao i moje prethodnike, kad obavim svoj zadatak. A osjećam i znak da ta smrt nije važna, da ništa nije važno, osim vrtoglavice, što me hvata od ulaženja u taj zagušljivi svijet čiji me sokovi kvase, dok moj najniži organ ostavlja toj vagini bisere svoga sjemena, kao raspršenu i sićušnu rosu.

Sine, nije li to svemirac iza boce

Philippe Curval

Regarde, fistion, s'il n'y a pas un extraterrestre derriere la bouteille de vin

Prevela Jadranka Supić

Osjećam snagu noći, njene šumove, mirise. Rub crne prašume ističe se na tamnom plavetnilu neba, kao da se crnilo tuša pomiješalo s kapima kiše što stiže kao vihor, kao željeznica, koja svom žestinom svojih teških kapi pucketa po lišću i odmah se isparava.

Decroux otvori jedno oko, probuđen vonjem zvijeri; neka tigrasta mačka ili puma došla je onjušiti ostatke mesa u zarđaloj bačvici. Okrenuo se u mreži za spavanje i maknuo pamučnu tkaninu omotanu oko tijela. Pogledao je prema puški obješenoj na jedan stup, zatim vješto skoči iz mreže, zgrabi kundak, otkoči obarač i stavi metak. Drugom je rukom veliku svjetiljku uperio u »toyotu«.

Činilo se kao da je auto urezan u gusti kolobar svjetlosnog snopa. Učinilo mu se da je iza zadnjeg kotača vidio nešto u travi. Ugasio je svjetiljku, ponovo je upalio, gasio je i palio još nekoliko puta u različitim vremenskim razmacima, nastojeći iznenaditi životinju koja se nije pokazivala.

Ali ta lucidnost nije trajala dugo. Kako je ponovo uranjao u stvarnost, nije se baš dobro osjećao, zbog djelovanja alkohola, što ga je popio sinoć; desetak boca piva sada se pjenilo u njegovoj krvi. Omamljen, Decroux odmahne glavom, ali vrtlog, koji ga je zahvatio, postajao je jači, tako da je bio prisiljen ugasiti svjetiljku i leći na tlo, na drveni, od zemlje prljav pod.

Kiša je sve jače padala i udarala po drveću banana, lomila nježno lišće papaja, uništavala mimoze što su se prostirale do rijeke Approuague. Osjećao se vrlo loše, kao da će se onesvijestiti. Decroux

duboko uzdahne nadajući se da će upijajući cijelim tijelom tamu, pucketave kapi, opasno kretanje životinja u zagonetnoj savani nekako smanjiti tjeskobu.

— Philippe — promrmlja — Philippe!

Ali njegov glas nije ni okrznuo sina koji je sklupčan spavao u drugoj mreži. Upalivši ponovo svjetljku osvijetli stol i klupe, pletenku s vinom i, u neredu nabacane, boce piva. Decroux se nije bojao; osjećao se loše, vrlo loše zbog unutarnjeg talasanja koje ga je ljuljalo. Kad je pokušao uspostaviti ravnotežu, udario je glavom u pod. Nije osjetio nikakvo olakšanje, naprotiv, shvatio je da je pijanstvo mnogo teže nego što je mislio. Ovaj put je prekoračio uobičajene količine. Zar njegovo buđenje nije možda bila iluzija, a sadašnje opažanje noćnog pejzaža, kiše, dojmova, sumnje samo san?

»Ako tako nastaviš, Decroux, nećeš dotjerati daleko; blizu si delirijuma.«

Sjetio se siluete dobrovoljca u službi tehničke pomoći, mlada, golobrada čovjeka koji ga je gledao sažaljivo.

— Sve su to gluposti — odgovorio mu je, štakori, slijepi miševi na stropu i drhtanje; ja u to ne vjerujem. Sve je to suviše literarno!

— Zaboravljaš da postoji i medicinska literatura koja opisuje simptome.

— Kako možete biti tako sigurni što se događa u glavama drugih ljudi? Nitko nema fotografije mozga čovjeka u delirijumu. Znaš što mislim? Tvoja medicinska literatura nije ozbiljnija od literature koja se bavi NLO.

— Radi što hoćeš, ja sam te upozorio.

Decroux je uporno gledao u njega više da se uvjeri da mu se ne ruga nego da provjeri krije li se iza tih riječi istina.

Kiša je polako prestajala i budući da se trava odmorila, a šuma oporavljala nakon bijesnog pljuska, Decrouxu se činilo da je i njegova tjeskoba postala manja. Da bi se pribrao, odlučio je krenuti u kratku patrolu oko nastambe. Na sebi je još imao hlače i košulju od specijalnog platna koje je štitilo od iznenadne svježine noći u guštari. Svukao se i ostao samo u gaćicama, sjeo na rub mreže i navukao čizme koje su još bile natopljene vlagom i znojem. Odlučio je obići »toyotu« sa stražnje strane i u zaobilaznom kretanju slijediti rub prašume. Kapi debele kao voće, padale su mu na ramena sa četrdeset metara visokog drveća, a zbijena izmaglica okruživala ga je tankom mrežom toplih čestica. Decroux se, tako uhvaćen u isparivanje sa tla, u vodu koja se slijevala s neba, osjećao još gore. Činilo mu se da se topi usred vlage, da je njen dio, kao velika lopta od magle što je nastala isparavanjem iz vlažne i nezdrave topline šikare.

I dalje se osjećao slabo zbog glasanja majmuna koji su kevtali u obližnjem šumarku, od zabrinjavajućeg pljesnivog zadaha šume, od

svih mogućih zvukova koje su stvarale žabe krastače, ptice, insekti, čiji su cika, vika, zujanje, krikovi stvarali čudan, neskladan, neritmički koncert. Ta se izrazita kakofonija protezala sve do turobnog obzorja proplanka i u dekrešendu nastavljala u najvišim dijelovima krošnji, kao da je svijet odjednom, nakdn prestanka kiše, uronio u muzičko pijanstvo. Usred te buke, »toyota« je bila kao oaza mira, osvijetljena njegovom svjetiljkom. Ipak je pogodio da se tamo skrivala neka opasnost. Nije ga probudila tlapnja bolesnog uma, alkoholom pomućen mozak. Decroux je još u nosnicama osjećao oštar miris životinje.

Posrtao je i kad se zaustavio popovo je osjetio svu težinu pijanstva, a u glavi mu je šumjelo. Zamalo je pao, ali mu je, srećom, nekoliko komaraca, privučeno svjetlošću svjetiljke, zastalo na ljepljivoj koži i on je odmah snažno zamahnuo da ih otjera. Sagnuo se i pružio ruku prema svjetiljci i jedva je imao vremena da je povuče: pojavila se jedna čegrtuša sikćući kao đavao. Decroux je ustuknuo i čekao, ne pomaknuvši se. Svi su mu se organi čudno trzali, a krv mu je ubrzano tekla žilama pod pritiskom većim od normalnog. Nekoliko sekunda mislio je da će se rasprsnuti, a onda mu se metabolizam postepeno uravnotežio, grimizna tama ponovo je postala crna, a on se stapao s vlagom, s noći.

Decroux ni jedan trenutak nije prestajao fiksirati zmiju, a ona je, izazvana nekim većim od sebe, polako uzmakla i naglo nestala u grmlju mimoza. Decroux je zadrhtao, iako je temperatura zraka bila 26 stupnjeva. Onda je uzeo syjetiljku i uperio je prema »toyoti«.

Životinja koju je gonio skoči kao munja uz rub trave, zatim poskoči dva metra iznad tla da izbjegne neprijateljski metak. To je trajalo desetinu sekunde i zagonetni stvor šmugne iza stabla golemog sirara i nestane u šumi.

— Nisam sanjao, nisam lud, nisam u delirijumu — cerekao se Decroux sam za sebe.

Prešao je preko proplanka skupljajući ramena u očitoj namjeri da otjera zlokoban pogled koji mu je sada probijao pleća.

Probuđen tom neobičnom noćnom živošću, Philippe je gledao kako prekoračuje sag od trave, izbjegavajući banane i papaje.

— Što radiš tamo, tata? Dođi spavati; zbog tebe imam teške snove.

U tome času Decroux se naglo okrene, drščući kao prut na vjetru.

— Čekaj, dolazim, zaboravio sam pušku — promrmlja.

Iako mu je bilo samo dvanaest godina, Philippeu se činilo da je već vrijeme da posreduje u noćnom mahnitanju svoga oca.

Upalio je jednu plinsku svjetiljku i noć je odmah pala, kao zavjesa na pozornici, na proplanak i oko nastambe. Philippe se počeo oblačiti; navukao je kišnu kabanicu na golu kožu i čizme, a krajičkom oka motrio je sjene stupova na stropu.

Decroux je malo posrtao, pažljivo noseći svoju pušku, spremnu da opali.

— Što si vidio da si napravio takvu buku?

Pažljivo je promotrio sina i kažiprstom počešao bradu. Tom je kretnjom pomaknuo svjetiljku, koju je držao sa četiri ostala prsta iste ruke, i na lice mu pade snop svjetla, pokrenuvši sjene nosa, jabučica, usta, što je još više isticalo karikirajući izgled lica, naduta od alkohola.

— Ne znam. Na početku sam mislio da je bila puma, jaguar ili nešto slično. Ali, zbog načina na koji je pobjegao, mislim da je to bio japanski robot-špijun.

— Siguran si da ne misliš tako zbog djelovanja piva?

— Zar i ti, sinko, misliš na delirijum? Idi radije pogledati da li je neko izvanzemaljsko biće iza boce vina!

Sad kad je svjetiljka bila na uobičajenom mjestu i osvjetljavala mjesto na kojem su Decroux i njegov sin raspravljali, sve se činilo normalnim. Isti veliki, crveni nos, zamršena brada i žućkasta kosa umirujući su djelovali na Philippea. Otkad su zajedno boravili u Gijani oboje su dovoljno dugo živjeli kao traperi, pa je među njima nastalo čvrsto prijateljstvo. Ipak Philippe reče:

— Ako time misliš na moje scenarije za crtane filmove, onda se varaš. Ja UOPČE ne vjerujem u izvanzemaljska bića.

— Ali da!

I Decrbux pođe leći u svoju mrežu, pošto je skinuo čizme i s užitkom iskapio bocu piva.

Nekoliko minuta kasnije bio je sav mokar od znoja. Vjerovao je da je to zbog velike vlage u zraku i imao je osjećaj kao da se rastapa u tropskoj noći.

— Tata, pričaj mi!

— Već sam ti rekao.

— Budi jasniji! Ako mi ne kažeš što si vidio, noćas više neću moći spavati.

Decroux pogleda sina, potegne iz boce koja je već bila prazna, baci je, ustane da ugasi plinsku svjetiljku i uzme posljednju kockicu leda. Sada je prešao stupanj omamljujućeg pijanstva i nalazio se u stadiju kad bistrina, izazvana alkoholom, prethodi komi, dobro se osjećajući u svojoj koži, s izvanrednom oštrinom uma koju je, možda, tražio u piću. Korak mu je postao siguran, više nije drhtao, bio je potpuno u stvarnosti što mu se gotovo nikad nije događalo.

Zaobišavši stol, opazi iza pletenke sa španjolskim vinom nešto žuto, veliko kao krupna mačka.

— Vidiš, sinko, rekao sam ti da pogledaš iza boce s vinom; životinja je ondje.

— Ja nisam životinja — reče čudni stvor ja sam izvanzemaljsko biće.

— Zašto mi to niste rekli maloprije?

— Želio sam vam reći, ali ste bili rastreseni.

— Što to pričate, pobjegli ste kao raketa.

— Nije točno, vaše vas je opažanje izdalo! Još niste bili potpuno pod utjecajem i opažali ste nekom vrstom vizualnog smanjivanja jakosti radio-električnih znakova, sve do trenutka kad ste fatalno prekinuli kontakt.

Decroux se zamisli.

— Ali, zašto više nemate nikakav miris? Malo prije ste me probudili vašim zvjerskim vonjem.

— To je varka, da umaknem opasnostima u prašumi. To nije moj miris SUI GENERIS. Naravno, postoje bića čiji miris nije ugodan, ali za nas Taucetije, kažu da mirišemo ugodno.

— Da li dopuštate do pomirišem?

— Naravno.

Približivši se. stolu, Decroux osjeti ugodan miris praška od riže, malo zastario, kao da je već dugo u krznu izvanzemaljskog bića.

— Tata, što gledaš?

— Taucetija, izvanzemaljsko biće.

Philippe ga je očajno vukao za ruku svojim malim, vlažnim prstima.

— Ti sanjaš, nema ništa iza te boce!

Uhvatila ga je panika; očevo je.lice imalo čudan izraz, crte su mu bile napete nekom nepoznatom snagom i zbog iznenadne odsutnosti bora doimao se čudesno mladim.

— On me ne može vidjeti. Nijedno ljudsko biće ne može nas vidjeti, osim ako nije dosta pilo da je blizu delirijuma tremensa. Recite mu da ponovo legne, da je sve u redu. Moram vam reći važne stvari.

— Sve je u redu, sinko. Bila je to samo šala. Ne brini, dobro se osjećam, više mi se ne spava i to je sve. Ugasit ću svjetlo i vrebati. Nikad se ne zna, divljač se može ponovo vratiti.

Nesiguran, Philippe pomiluje dlakavu ruku svoga oca koji je sjeo na klupu.

— Više nećeš piti?

— Obećavam!

— A sutra ćemo u pirogi ploviti po rijeci?

— Svečano obećavam.

Nije bilo moguće odoljeti Decrouxovu smiješku koji je uranjao u njegovu čupavu bradu, a zdravi, pravilni zubi blistali su kroz oštru dlaku. Ipak je to bio-tata-stijena koji nikad nije iznevjerio njegovo povjerenje. Philippe se ispruži u mreži i odmah zaspi.

— Sad je na nama red, Tauceti, volio bih čuti vašu priču.

Decroux je smanjio svjetlo na plinskoj svjetiljci, a izvanzemaljsko biće se malo pomaklo prema sredini stola i očito se koncentriralo da s

najmanje riječi i što je moguće jasnije objasni smisao svoje prisutnosti na Zemlji. U času kad je svjetlo postalo prigušeno, žuto tijelo stranca je nestalo, kao srušeno udarom nekog čudnog vjetra. Decroux više ništa nije vidio. Pribrao se i nevoljko popio kap crvenog vina koje je ulio u plastičnu čašu. Prvi trzaj želuca odvratio ga je da nastavi. Gastritis, koji ga je odavno mučio, nije mu dopuštao da popije i najmanju količinu alkohola, a da ne povraća. Više nema mogućnosti za naučne eksperimente u kontaktu s izvanzemaljskim bićima uz pomoć delirija.

Decroux je legao, uzdahnuo i zaspao.

*

Brzaci su bili blizu, a njihova velika buka potpuno se razlikovala od buke kiše u šumi, ali Decroux, koji još nije uspijevao izići iz obamrlosti, to nije razlikovao. Instinktivno je podigao motor od četrdeset konja i pustio pirogu da nastavi svoj put.

Philippe koji je bio naprijed, vješto je rukovao svojim veslom i živahno se okrenuo:

— Tata, obećao si mi!

— Slušaj, nisam više u formi, a sad je teško prijeći preko slapa jer je oseka na ušću rijeke.

Decroux se blazirano nasmiješi. Osjećao je grižnju savjesti da svom sinu uskrati nastavak ekspedicije, što je obećao još prije dva mjeseca, ali od jutra nije ništa popio, zabrinut za svoje mentalno zdravlje nakon sinoćne prikaze. Želio je što prije stići u Cayenne da ode na liječnički pregled. Zbog njegova snažnog tijela prijatelji i kolege smatrali su da posjeduje sigurnost, koju nije imao, i uravnoteženost, koja je, zapravo, bila varljiva.

Philippe ga je promatrao svojim simpatičnim, dugim licem, raščupanom kosom i malim, sjajnim očima koje je naslijedio od Diane, svoje majke.

— Ako nastavimo, platit ću ti jedan punč.

Na pomisao da bi mogao nastaviti jučerašnju pijanku, osjetio je grč u cijelom tijelu, ali podsvjesno su u njemu postojale i druge želje. Decroux se sjetio mnogo slučajeva kad mu je jedan punč vratio moral.

— Hajde, pripremi rum, a ja ću baciti sidro.

Bacio je u vodu osmerokutni teret težak dvadeset kilograma, a onda se prepustio čarima rijeke, neba, talasanju šaša na obalama. Krajičkom oka nadgledao je spremanje punča, spreman da protestira ako bi Philippe stavio previše sirupa od šećera.

Kad je otpio prvi gutljaj, učinilo mu se da je progutao živu vatru; požar se proširio po cijelom tijelu i on je ponovo živnuo.

Podrugljivac, njegov sin, promatrao ga je pijući kokakolu.

— Zar nije vrijeme da mi kažeš što je s druge strane brzaca? Nadam se da nema izvanzemaljskih bića.

— Ne brini, sinko, znam da ne voliš bajke. Želim ti samo pokazati Gijanu. Krenimo!

Decroux iskapi ostatak u čaši, digne sidro i zgrabi veslo da bi izbliza mogao promatrati slap. Golemo deblo koje je ležalo preko dvije stijene bilo je kao mala brana usred Approuague.

— Odlično, ne miči se, polazimo.

Motor je zabrujao: piroga je bila udaljena od prepreke još sto metara. Poskočila je, uzdignutog pramca i brzinom od trideset kilometara na sat sudarila se s ljepljivim deblom, te zadržavajući pravac kliznula preko njega Decroux hitro podigne motor i piroga se lagano zanjiše, a voda se od njena zibanja zapjeni.

— Savršeno si to izveo — komentirao je skromno Philippe. To je Decrouxu vratilo samopouzdanje; više nije osjećao psihopatsku potrebu da se vrati u Cayenne i potraži liječnika. Naprotiv, ponosio se sobom i osjećao se većim pionirom od najvećeg pionira, sretan da je došao u tu daleku zemlju. U takvim trenucima optuživao je zapadnjačku kulturu da ga je potpuno iskvarila, što je bilo potpuno točno.

Nakon jednog sata, pošto je isto tako okretno svladao i drugi brzac, usmjerio je kljun piroge prema nekoj lomljivoj tvorevini, vjerojatno od anđelike, jedrtom pontonu koji je, bez sumnje, već cijelo stoljeće prkosio vremenu i rijeci.

Motor utihne i do njih dopre šum prašume. Bilo je jedanaest sati ujutro. Žarko sunce probijalo se kroz gusti, vodeni oblak i znoj koji je tijelo Philippea i njegova oca prekrivao tankim, kiselkastim slojem odmah se isparavao zbog tromog vjetra nad vodom. Decroux zakorači na ljepljivu stepenicu, uspravi se i duboko uzdahne.

— Predstavljam ti Guymaubeuge.

Philippe stavi svoju malu ruku u veliku očevu šapu, što je obojici uvijek bilo ugodno.

— Što znači Guymaubeuge?

— Legenda kaže da je čovjek imenom Guy koji je došao iz Maubeugea osnovao ovaj grad. Postoji stotinjak takvih gradova izgubljenih u prašumi. Evo što su kolonizatori znali najbolje stvoriti: ruševine.

Budući da ga je Philippe ne shvaćajući gledao, doda:

— Dođi, objasnit ću ti, ali mi najprije dodaj posudu s ledom i namirnice. Ne zaboravi mreže za spavanje. Provest ćemo divan dan na ovom čarobnom mjestu.

Kad su bili na pontonu, Philippe je slabo razaznavao ono što je vidio: na prvi pogledbi se moglo reći da je nekad jednim prolazom buldožera kroz šumu bila napravljena staza okružena oronulom fasadom prekrivenom lijanama i mahovinom. U sredini je bila ulica okružena kanalićima s mutnom vodom punom plastičnih otpadaka i

praznih boca piva. Šumski vulkan snažno je ključao pod pločnicima, podižući kite lijana oko potpuno novih debla, brazdajući kolnik po kojem je obilno raslo razno bilje.

— Da li ovdje još ima stanovnika?

— Kad sam došao u Gijanu bilo ih je još troje: poštar, mješanac, te stari kopač zlata koji se držao na nogama zahvaljujući rumu. U trenutku ludila ubio je poštarevu ženu i otada nema više nikoga. Ali prije trideset godina bilo je četiri tisuće stanovnika, ispirača zlata, šumara, ratara, ribara, lovaca.

— Zašto su iščezli? Zbog izvanzemaljskih bića?

— Ne rugaj mi se, Philippe. Nakon onog što sam sinoć vidio, mogu ti reći da su izvanzemaljska bića manje opasna od raznih službi Poljoprivrede i Ujedinjene opreme i svih službenika što iz svojih pariških ureda upravljaju prekomorskim departmanima.

I Decroux odjednom ugleda u duhu gipku siluetu s drugog svijeta s kojom je razgovarao sinoć. Bilo je neobično da i u tom gotovo nestvarnom krajoliku nije ni najmanje sumnjao u svoj susret s Taucetijem. Ako je delirij bio jedini način da stupi u vezu s njim, zakleo se da će ponovo piti dok ponovo ne uspostavi kontakt, čak i po cijenu svog mentalnog zdravlja. Cijeli je njegov život bio usmjeren prema komunikaciji s prostorom, traženju mnoštva mogućih svjetova. Danas nije mogao odustati. Naravno, tu je bio Philippe! A potomstvo je sputavalo sklonost k avanturi. Ali, ako nije mogao tjerati svog sina da pije da bi mogao vidjeti Taucetija, naći će načina da ga uvjeri u njegovo postojanje.

Poveo je sina prema unutrašnjosti ulice. Već kod prve kuće ustanovili su da će plijesan uništiti posljednje ostatke grada: među razmaknute opeke urastali su tanki i snažni korijeni, dok su se mahovina i lišajevi uvlačili i u najmanji otvor. Balkoni od izrezbarena drva protezali su se uz galerije, a potpuno zarđao, trošni krov od valovita lima ljuštio se u širokim, rđavim pločama, komadao, na njemu su nastajali otvori u koje su dopirali adventivni korijeni od obližnjeg drveća. U prizemlju, pod trijemom koji se bio gotovo srušio, jedan.je stari motor služio kao priprosta skulptura, a stupovi od plavih i crvenih plastičnih kanti pridržavali su klimave ostatke zgrade.

— Evo pošte, ili točnije onoga što je od pošte ostalo — promrmlja ganutljivo Decroux. Pasljednji put kad sam bio ovdje, poštar je bio mrtav pijan. Opijao se nakon ubojstva svoje žene koje se dogodilo prije dva mjeseca.

— Tko je bio taj poštar?

Philippe se zainteresirao. Znao je razlikovati čudesne priče, koje je volio otac, i ozbiljne informacije kojima ih je ispreplitao, da bi sinu predočio umjetnu sliku stvarnosti u kojoj su se miješali san i java. Osim toga, to mjesto oduševilo ga je svojom bujnošću, ludošću,

okrutnošću. A tišina, koju su remetili samo zvukovi iz šume, davala je toj čudnoj okolini nešto što je uznemiravalo čovjeka.

— Jedan stari Crnac, po imenu Bénédict Vasi, bio je zadužen za gradnju električne mreže u Gijani i kao poslovođa pridonio je međusobnoj povezanosti Cayennea i Kouroua da bi se mogao osnovati prostorni centar. Ovdje je dijelio poštu, osiguravao radio-veze i pokretao malu dizl-centralu.

Ušli su kroz glavna vrata. U prvoj su prostoriji zidovi bili potpuno oblijepljeni slikama u boji, istrgnutih iz francuskih, američkih, brazilskih časopisa na kojima nisu bile samo gole žene svih rasa nego i razne nesreće, prekrasni pejzaži, raskošno uređene kuće, vojne parade. Toplina, vlaga i vrijeme obilježili su specifičnom patinom te slike, izblijedivši boje, oštećujući oblike tako da su se sad stapale u povezanu cjelinu, zelenu i svijetloplavu, blijedožutu i smećkastu.

— Ondje je bila Bénédictova spavaća soba. Da li vidiš tamo, nalijevo, ono svjetlije mjesto; ondje je bio njegov hladnjak koji imamo kod kuće i koji sam ja naslijedio.

— Ukleti hladnjak gdje duhovi dolaze noću piti.

— Točno! Sve si shvatio. Ektoplazme starih stanovnika.

— Otiđimo radije u poštanski ured.

Kroz pukotine na stropu, Decroux i njegov sin vidjeli su prašumu koja je zaposjela prvi kat. Istovremeno se činilo da su lišće i zemlja crnica zaštitili prizemlje od invazije bilja. U uredu je vladao dojam napuštena muzeja a ne trule unutrašnjosti; sve je bilo relativno suho i prašnjavo.

Stari je stol zacijelo služio kao pisaći jer je još bio pretrpan papirima, poštanski žig ležao je na jastučiću, pošteđenom od plijesni, parket je bio siv od prljavštine, ali se doimao kao da je nedavno očišćen, a malu vagu na stolu uza zid sigurno su zaštitile gornje police jer bakrene zdjelice još nisu bile potpuno potamnjele.

— Pogledaj, tata, pismo! — Philippe požuri prema omotnici što je bila prislonjena uz praznu policu s pretincima. — Poslana je na poste restante u Guymaubeuge, za Georgesa Decrouxa.

— To je za mene.

Decroux je hitro otvori, pogledavši najprije poštanski žig.

— Poslana je 12. rujna 1922, na dan Vasijeve smrti, a taj datum ne mogu zaboraviti. Ne znam kako je ta koverta dospjela ovamo? Dvanaestog rujna nije bila na pultu, a otkad je Bénédict Vasi mrtav, nitko u Guymaubeugeu ne prima i ne stavlja žigove na prispjela pisma.

Decroux je trenutak oklijevao prije nego je iz koverte izvadio list papira. Njegov noćni sastanak s navodnim izvanzemaljskim bićem dogodio se kad je dojmove primao pod utjecajem alkohola i bilo ih je moguće odbaciti u trijeznom stanju. Ali, od tog opipljivog dodira s

nemogućim, posredstvom jednog jedinog punča, lagano su mu zadrhtale ruke. Da bi ohrabrio sebe, glasno pročita poruku:

— Ako želite saznati više, otiđite u rudnik Fourmol. Potpis: Tauceti.

— Što to znači? — Poviče Philippe. — Priznaj da si ti ostavio poruku!

Naježio se od straha. Usprkos fascinantnim igrama u koje ga je katkad uvlačio otac, još nije nikad prisustvovao takvoj igri sa stvarnošću. Zbunjen, uplašen, vidio je da je Decroux teško sjeo na stolicu od trske, iza stola. '

— Sinko, kunem ti se da ništa takvo nisam učinio.

Stavio je pismo na pisaći stol i nekolikoga puta okrenuo i presavio.

— Dođi, Philippe, sjedni mi u krilo; moram o tome razmisliti s tobom.

Sin ustane i šćućuri se uz očeva prsa.

— Gdje je taj rudnik?

— Usred prašume, kilometar odavde. Da bismo stigli tamo treba nam pola dana jer treba krčiti put.

— Možda se to isplati; vjerojatno ondje postoji telefon za vezu s tvojim duhovima.

— Imaš pravo, hajdemo tamo; nije važno ako se ne vratimo do početka školske godine. Što se mene tiče, u Prostornom centru će moći i bez mene.

Izašli su na glavnu ulicu i ugledali malo, sivo prase koje je gacalo u jednom kanalu i nije se uplašilo kad su se približili. Philippe krene tihim koracima ispred oca pokušavajući dohvatiti životinju koja nije pokazivala da se boji. Kleknuo je podalje i ispružio oprezno ruku da je pomiluje. Nije reagirala ni kad je još više približio ruku. Ali, čim joj je dotaknuo dlaku, životinja poskoči iznenađujućom brzinom i nestane iza lijana.

— Ne postoje izvanzemaljska bića koja iščezavaju kad vjerujemo da ih imamo — reče poučno Decroux.

Potpuno smeten, Philippe se okrene prema ocu i prasne u smijeh.

— U početku neće biti teško; ja ću nositi prtljagu, a ti ćeš mačetom krčiti put. Poslije ću te zamijeniti kad prijeđemo staru zgradu za destilaciju.

— Pričekaj trenutak, odmah ću se vratiti.

I otrči po pismo koje je bio zaboravio na stolu.

Kad su stigli do zgrade za destilaciju, Decroux odloži tešku vreću, obriše čelo i otvori prvu bocu piva koju ispije nadušak. Philippe je odrezao nekoliko grana, a otac mu reče:

— Čekaj, izgubit ćemo polazne točke.

Decroux izvadi kartu te kompas i počne određivati položaj. Pogledavši u pravcu Guymaubeugea, označi točno mjesto na kojem su

se nalazili.

— Mislim da je rudnik Fourmol ovdje na karti. To staro okno bilo je napušteno zbog nedostatka novca a koje je jedan stari inženjer ponovo počeo uspješno istraživati.

— Zašto je to napustio?

— Jer ovdje sve umire, sinko, čak i bogatstvo. Što vrijedi imati tonu zlata u ovom prokletom zelenilu? Koliko ja znam taj Fourmol je želio stići na brdo Tumuc-Humac, a da ne prođe kroz Oyapok nego kroz šikaru da pronađe neizvjesne karipske gradove. Nitko ga nikada više nije vidio usprkos organiziranim potragama.

— Ne znam zašto se troši toliko novaca da bi se pronašao čovjek koji se očito želi ubiti, a jedan mali grad, kao što je Guymaubeuge koji napreduje, puštaju umrijeti.

Decroux je uživao kad je Philippe tako razmišljao jer je u njemu osjećao uzbuđenje kakvo je i sam mogao doživjeti sa svojih pedesetak godina.

— To je pitanje morala. Čovjek nema pravo da se izgubi jer se to protivi religiji, republikanskoj dogmi, pa ljudi troše i po nekoliko milijuna kako bi dokazali da to nije moguće. Grad, poput Guymaubeugea, predstavlja stalnu opasnost za metropolu. Pretpostavljam da ih na gijanskom teritoriju ima na desetine, stotine i da ih povezuju ceste, željezničke pruge, iskorištavanje šuma i rudnika se povećalo, poljoprivreda je uspješna i svuda niču tvornice za preradu. Za dvadeset godina ova je zemlja postala bogata. Borci za nezavisnost okupili su pristaše i izvojevali slobodu, a Gijanci su se sami dobro snašli jer su postojale neophodne infrastrukture. Evo zašto uprave za poljoprivredu i opremu daju upute suprotne zakonima dobrog organiziranja proizvodnje, zašto premještaju suviše poduzetne rukovodioce, uvoze strane proizvode, sve da bi departman ostao nerazvijen!

Decroux je ušutio, a Philippe stao intenzivno razmišljati. Sve je to njemu bilo nejasno, zamršeno, kao i svako razmišljanje odraslih. U Gijani su ga zanimali Indijanci, izgubljeni u prašumi, crnačka sela na Maroniju, šuma, rijeke.

— Ali što je s Kourouom i tvojim poslom?

— Kourou je nešto drugo. Budući da su Gijanci stekli nezavisnost imaju i drugih briga, a ne da misle o prostornom centru!

Bilo je ugodno kraj zgrade za destilaciju, u drhtaju lišća i sunca, u vlazi što je djelovala tako da se sve zaboravi. U šikari se čovjek osjećao kao da s prirodom čini cjelinu.

Decroux izvadi iz džepa smotak crvenog konca, i pošto se uvjerio da se dobro odmotava, pruži ga Philippeu.

— Ti sada držiš Arianino klupko. Zapamtit ćeš mjesto gdje ću zasjeći, a ja ću svaku granu-putokaz okrenuti u smjeru našeg povratka.

Ustao je i nožem lagano udario po jednoj grančici tako da se ona — svinuvši se — okrenula prema njemu. Bez tih mjera opreza svatko bi se, tko nije rođen u prašumi, izgubio nakon četvrt sata hoda. Događalo se čak da se izgube i domoroci. Prašuma je jedna vrst labirinta i tu se samo izvježbano oko dobro snalazi.

— Pogledaj, evo nalazišta zlata!

— Gdje? Ja ništa ne vidim.

Decroux jednim pokretom podigne sina na ramena.

— Gledaj tamo, ono žućkasto jezero.

Bila je to široka, želatinozna lokva u kojoj je mrtvo, ogoljelo drveće stajalo kao totemi. Nadesno se nalazio grobni humak od hrpe kamenja na koji se uhvatila plijesan, a još dalje gomila zarđalog materijala u raspadanju.

— Ako povjerujem legendi, ta gomila kamenja staro je obitavalište inženjera Fourmola, zgrada tamnice koju je on obnovio.

Približili su se tom mjestu, jednoj konstrukciji koja je bila trideset metara dugačka i petnaest široka. Velika, masivna zgradurina bila je sagrađena od golemih komada kristalastog škriljevca, od stijena nalik na granit, a ploče od tinjca zadirale su u zelenilo lišajeva, mahovine, plijesni, sitne paprati — bilja što je napadalo kamen.

Kiša je odjednom počela padati kao da im je netko na glave izlio vedro s vodom od nekoliko tisuća hektolitara. Nisu imali vremena obući kabanice i začas su bili mokri. Nije imalo nikakva smisla da potrče, pa su mirno hodali ne bi U pronašli izlaz iz tog čudnog spomenika.

Našli su vrata, tešku ploču od nerđajućeg čelika, malo oštećenu vlagom. Na trostrukoj bravi bio je ključ. Decroux ga bez problema okrene i gurne vratnicu koja zaškripi. Philippe je odmah htio ući, ali ga otac odlučno zadrži.

— Čekaj, najprije ćemo vidjeti što se tu krije.

Odložio je vreću, izvadio svjetiljku i uperio je prema kraju prostorije. Osjetili su dah svježine. Mjesto je izgledalo nenastanjeno. Ušli su i pipajući hodali uzduž lijevog zida. Uto začu ju zveket i upali se šest sjajnih fluorescentnih cijevi.

— Što si učinio? — šapne Decroux.

— Slučajno sam dodirnuo prekidač.

Ugledali su namještaj: stol i nekoliko fotelja od bambusa, stakleni ormar u kojem su bile boce i konzerve, hladnjak, radio-aparat, televizor i zastario magnetoskop. Rashladni uređaji, ugrađeni u zidu, počeli su raditi.

— Bar da...

— Što si rekao, tata?

Philippeov mu se glas učini nesigurnim.

— Ništa, samo sam se pitao da li su rashladni uređaji bili uključeni

prije no što smo ušli. Temperatura je ugodna tako da je nemoguće da su u ovom podrumu sačuvani odavno.

— Možda bi bilo najbolje da izađemo?

— To ne dolazi u obzir; svuci se, obrisat ću te.

Nakon 32 stupnja vani, sada im je bilo skoro hladno. Philippe je, drščući, svukao košulju i hlače. Decroux ga je umotao u veliki frotirasti ručnik i trljao dok se nije ugrijao.

— Sjedni, ja ću se presvući.

Dok je pušku, spremnu da — ako treba — opali, stavljao uza zid i dok je tražio suho rublje, pogleda Philippea. Dao mu je pokrivač i pokrio ga, skvrčena u fotelji.

— Ostani časak ovdje, idem pogledati odakle dolazi ta čudna svjetlost.

— Tata?

— Da?

— Ništa... idi, ali se vrati brzo!

— U redu, a ti mi pripremi punč.

Kiša je žestoko udarala po kapuljači i vani je sve postalo tamno — smaragdno i ljubičasto. Decroux obiđe oko zgrade, osvjetljavajući zidove svjetiljkom. Nije vidio nijedan kabel. Kad je sve pregledao, podigne glavu prema sivom nebu i odjednom mu se učini da je među granama, u niskim krošnjama ugledao četiri crne ploče na deblima.

»Ploče foto-galvanskih ćelija!« — zaključi smjesta.

Budući da nije bilo zagađivanja, mogle su dugo funkcionirati. Jurnuo je u brvnaru i otvorio ormar.

— Što tražiš, tata?

— Baterije za snabdijevanje noću; netko ih je izvadio u namjeri da ovu sobu pretvori u prostoriju gdje se boravi danju.

Decroux je sjeo nasuprot sinu, pošto je na kuku objesio kabanicu da se ocijedi, uzeo čašu s punčem i polako otpio. Philippe se šćućurio uz njegova koljena.

— Sada idemo?

— Ne, naša zadaća još nije završena. Već si zaboravio pismo? Izvadio ga je, potpuno zgužvana, iz džepa na hlačama.

— Mnogo sam razmišljao. Da li si zapazio rukopis? Philippe zaniječe.

— To je rukopis osobe u posljednjem stadiju pijanstva; drhtav je, nečitljiv, nevješt. Ali to nije rukopis nekog nepismenog čovjeka. Mislim da je poruka od Taucetija, ali to nije napisao on nego Bénédict Vasi u delirijumu, prije nego što je umro.

Philippe podigne oči.

— Opet tvoja izvanzemaljska bića. Ali, to je nemoguće. Rekao si mi da si bio prisutan kad je poštar umro i da pismo nije bilo tamo.

— To je prividna proturječnost. Siguran sam da će taj paradoks biti

objašnjen u ovom bunkeru izgubljenog vremena. Što misliš, gdje je inženjer Fourmol mogao ostaviti obavijesti?

— Postoji magnetoskop.

— To sam i očekivao da ćeš reći. Postoji mala videoteka koja je dobro sačuvana zahvaljujući rashladnom uređaju.

Pregledali su kasete: desetak porno-naslova, nekoliko vesterna, zatim dvije prazne kasete koje je sam Fourmol ili netko drugi magnetoskopirao: POTRAGA ZA ZLATOM i IZVANZEMALJSKA BICA KREĆU U NAPAD, čiji su naslovi bili ispisani rukom.

Decrouxu se dešifriranje poruke činilo teško tako da je oklijevao prije nego je uključio televizor i stavio video-vrpcu. Philippe je bio oduševljen: sve se odvijalo kao u najgorem crtanom filmu. Decroux pritisnu tipku »play« i na ekranu se pojavi loša slika. Zatim je malo-pomalo sinhronizacija slike i teksta postala bolja. Sin i otac smjestili su se u fotelje da prisustvu projekciji lošeg znanstveno-fantastičnog filma iz pedesetih godina, i već nakon pola sata obojica su čvrsto spavali.

Kad se Decroux probudio, mislio je da je njegov drijemež trajao samo nekoliko sekundi. Na ekranu je sada bila čudna sprava koja se upravo spuštala u šumu. Zainteresirao ga je nekonvencionalni oblik svemirskog broda. Radilo se o vrlo čudnom tetraedru.

— Philippe, pogledaj!

Jedan pano na tetraedru se otvori, zatim drugi, treći i ugledaše sjajnu, metalnu kuglu čiji se gornji dio bešumno otvori pokazujući složenu unutrašnjost. Decroux, iznenada shvativši, šapne sinu, kao da su izravno prisustvovali sceni, plašeći se da ne iščezne dok je govorio:

— Vidio si; to uopće nije LJUDSKI!

— Slažem se — odgovori Philippe.

— Da li si opazio da okolina izgleda kao i stari rudnik inženjera Fourmola? Sto metara dalje od te kuće iskrcala su se izvanzemaljska bića.

Obojica su čekali što će se dalje dogoditi. Pažnju im je zaokupila nepomična slika svemirskog broda koji se rasprsnuo u dvije polukugle. Ništa se nije događalo.

— To je glupa podvala.

— Da li si već vidio kamen u stanju delirijuma tremensa?

Philippe je razrogačenih očiju gledao oca.

— Cini mi se da si rekao ne. Objašnjenje pojave koju smo vidjeli je djetinjasto. Tauceti su nevidljivi ljudskom oku i kamera, koju su izmislili ljudi, ne može ih snimiti. Ovog časa prisustvujemo iskrcavanju izvanzemaljskih bića i, na žalost, ne možemo ih vidjeti. Ja ću tome doskočiti!

Decroux odlučno ustane, izvadi bocu s rumom iz vanjskog džepa naprtnjače i do vrha napuni plastičnu čašu.

— Prihvaćam se moćnog sredstva.

— Tata!

— Zar ti nisi uvjeren da je to potrebno? Zar ne misliš da ovu tajnu treba odgonetnuti?

Philippe, mrgodeći se, sagne glavu. Često je znao zadrhtati od straha kad je vidio Decrouxa kako odlazi prema predjelima koje on, vjerojatno, neće nikada upoznati, i protiv svoje volje ponovo je osjetio isti strah kad mu se otac odlučio za MOĆNA SREDSTVA. Decroux je shvatio, odložio bocu i čašu, podigao sina i stavio ga u mrežu za spavanje. Philippe je uporno gledao u nepomičnu sliku koja je još bila na magnetoskopu. Stara zgrada tamnice sada mu je izgledala kao tajanstvena kripta gdje će se razriješiti sve zagonetke koje su se dogodile u posljednja dvadeset i četiri sata. Svojim se skepticizmom stalno opirao ocu jer se bojao da će ga odvući u nove ponore i svijet koji je izmislio. Decroux je želio okružiti svijet koji je Philippe smatrao osnovom stvarnosti.

Decroux je sistematski počeo provoditi svoj program. Ispijajući čašu za čašom osjećao se mnogo bolje i mozak mu je postao bistriji, pošto se cijeli dan uzdržavao od pića. Ipak, slika na ekranu se nije izmijenila. Imao je samo vremena opaziti da se kugla rastvorila, stranice tetraedra su se složile, i svemirski je brod odletio prije nego je vrpca na magnetoskopu došla do kraja. Vratio ju je, popio još dvije čaše ruma i pritisnuo tipku »play«. Događaji na filmu odvijali su se potpuno jednako kao i prvi put. Osjećao je da njegovo pijanstvo dosiže treći stadij. Kako se ono sve jasnije očitovalo, ponovo je zadovoljan osjećao da se zaustavilo vrijeme, što mu se događalo u takvim situacijama. Ali magnetoskop koji je stvorila tehnologija, nesposobna da opazi nevidljivo, uporno je ponavljao racionalne podatke.

Ali evo, ljudski je mozak imao istu sposobnost kao i video-traka: da se na kraju isključi i da automatski stavi »stop«, kad mu se činilo da je završio elektronsko čišćenje vidljivog svijeta. Sada je Decrouxov mozak imao sposobnost da vidi ono što njegovi bližnji nisu mogli zapaziti. Najprije se promijenila unutrašnjost prostorije; svjetlost je imala novo značenje, novu osobinu. Gotovo je opipljivo osjećao staru tamnicu, kao da su mu optički živci bili obdareni drugačijom osjetljivošću u kojoj su se miješali njuh, opip, okus, sluh. Zidovi više nisu bili samo materija i boja nego i miris, okus, zvuk. Stvari su postale opipljive.

Još nikad do tada nije shvatio kakve je sposobnosti razvijao alkohol kad je organizam bio zasićen, i to zato što mu nikad nije uspjelo održati takvu povezanost svojih percepcija. Trebalo je vježbati da se održi potreban međusobni odnos između svih novih informacija što ih je primao, kao i njihovu mentalnu postojanost. Obično se um, smućen, nije znao odrvati i gubio se u prolaznom ludilu, ili bi sačuvao

samo jedan oblik svoje vizije obnovljenog svijeta. Decroux je svom eksperimentu prišao s potrebnom naučnom ozbiljnošću da ga dovede do kraja.

Najprije je osjetio miris po ustajalom rižinom brašnu koji je prepoznao pogledom, zatim krzno Taucetija, i napokon se izvanzemaljsko biće pokazalo cijelo, sklupčano u fotelji od bambusa. Polako ustane, gledajući Decrouxa.

— Vidim da ste shvatili moju poruku.

Kako ga je mogao tako gledati kad nije imao očiju? Kako je mogao govoriti kad nije imao usta? Promatrajući ga pažljivo, Decroux opazi da čak nije imao ni udova. Bio je, zapravo, samo tijelo bez određena oblika, neka vrst krznene vreće bez ikakva vidljivog organa. To ga nije uznemirilo.

— Pitam se kako ste mi poslali ono pismo na poste restante?

— Bénédict Vasi bio je veliki pijanac. On naravno nije imao vašu neurosenzibilnu sposobnost, ali sam mu ipak uspio izdiktirati tekst i natjerati ga da nalijepi marku na kovertu, prije nego što je umro.

— Ali, kad sam ga posljednji put vidio, već je bio mrtav.

— To je vrlo jednostavno jer mi djelomično imamo moć da se vratiimo u vremenu. Najteže nam je doći u kontakt s vašim bližnjima jer nemamo utjecaja na vašu stvarnost. Shvaćate li zašto?

— Predosjećam, ali nemam naučno tumačenje za tu pojavu.

— Potrebno je postići neku vrst napetosti vašeg živčanog sistema koju slijedi elektrokemijski poremećaj organizma zbog promjene senzorne percepcije.

— I samo alkohol...

— Mi nikad ne pijemo, samo, nismo na istoj valnoj dužini s vama. Mi šaljemo, ali vi ne primate.

— Ukratko, treba podesiti ljudsku valnu dužinu uz pomoć određene količine ruma — reče hladno Decroux.

— Ruma ili nečeg drugog. Jedanput sam imao izvrsnog suradnika koji je to postajao preko viskija.

Tauceti ustane i pođe, ako se tako može reći, jer njegovo se kretanje teško moglo nazvati hodanjem. Da li se uopće kod njega radilo o kretanjama? To se ne bi moglo tvrditi, zbog ameboidne morfologije izvanzemaljskih bića. U nekoliko stotinki sekunde došao je do Decrouxovih nogu i tamo se rasplinuo poput lokvice. Osjetio se snažan miris na staru puderijeru.

— Recite mi vi, koji imate iskustva, da li moram nastaviti piti, ili se mogu nadati da će ovo stanje potrajati?

— Imamo dovoljno vremena da sve objasnimo.

— Počnimo odmah. Govorimo najprije o svemirskom brodu. Tko je snimio vrpcu?

— Inženjer Fourmol. Krenuvši u potragu za napravom, izgubio se u

prašumi. Šteta, imao je sve osobine neurosenzibilne osobe.

— Alkohol je izvrstan lijek protiv kolonijalne depresije, ali, recite mi, zašto ste nas posjetili? To je turistički posjet?

— Nije. To je robija.

Tauceti se skupio i sad je bio tanak stup, podignut pred Decrouxom koji je opazio da su morfološke promjene kod Tauceti ja bile isto što i gestikulacija kojom se ljudi služe dok govore.

— Što mislite pod tim »robija«?

— Isto što i vi. Na Zemlju šalju robijaše s našeg planeta.

Da Decroux nije osjećao da mu je tijelo potpuno ukočeno od alkohola tako da je mogao i uspravno stajati, vjerojatno bi se zbog tog otkrića onesvijestio. Promatrao je prostoriju da se uvjeri kako se nije promijenila i upitao:

— Zašto ste osuđeni?

— Teško je to reći ljudskim rječnikom. Recimo da je riječ o seksualnom prijestupu, nastranosti koju naši zakoni ne dopuštaju.

— To je zločin?

— Zavisi kako se na to gleda.

— Da li ste nekom naškodili?

— Odgovorit ću vam isto.

To je uzrujalo Decrouxa tako da je poremetio vezu sa svojom neurosenzibilnom vizijom. Tauceti se, vjerojatno, zbog tog zabrinuo jer je odmah promijenio oblik i postao širok džep od metra u kojem je kucalo njegovo krzno boje senfa.

— Na našem planetu stanovništvo tvori samo jednu veliku, višestaničnu masu, koja se razmnožava dijeljenjem jezgri. Tako smo okupljeni od pamtivijeka. Odvajamo se samo da bismo izvršili određene zadatke kao što je gradnja svemirskog broda i istraživanje svijeta. Ja sam želio ponovo naći svoju prvobitnu jedinstvenost i odvojio sam se od svog naroda da budem jedinka.

— I to je seksualni zločin?

— Naravno.

— Nitko nikada nije bio poslan na robiju zbog toga! Pitam se da li mi govorite istinu. Možda ste osvajač.

— Dokazat ću vam suprotno i tražiti da me ukrcate u prvi let prema Proxima Centauri.

Aluzija na daleku, nerealnu službu u kojoj bi imao beznačajne dužnosti jako naljuti Decrouxa, tako da ga je Tauceti molio da popije čašu ruma kako bi sačuvali kontakt. Lagano drščući, želio je to učiniti, ali je boca bila prazna. Približio se mreži u kojoj je spavao Philippe, pipajući, izvadio iz vreće drugu bocu i otpio dugi gutljaj. S olakšanjem uzdahne, ustanovivši da je svijet u koji je uspio ući još postojan.

Sin se nije probudio, niti pomaknuo, ali je tiho promrmljao:

— Što radiš, tata?

— Razgovaram s jednim robijašem.

— Što?

Philippe, smeten, iskoči iz svoje mreže. Pogleda prostoriju koja mu se učini potpuno izmijenjena. Nekoliko metara dalje, nejasno se micala neka vrst žućkaste stolice bez naslona.

— Što je to? — zaurla Philippe.

— Tauceti. Ne boj se, predstavit ću ti ga.

— Dobar dan — pristojno reče izvanzemaljsko biće. — Prvi put ovo vidim! Uspjeli smo ovdje stvoriti posebno mjesto gdje me svi vide, čak i oni koji nisu neurosenzibilizirani posredstvom alkohola.

— Zašto je nalik na stari, ispražnjeni jastuk?

— Može nalikovati na bilo što, sinko. Tauceti nemaju određen oblik.

— Oprostite, mogu nalikovati na sve što želim, a to nije bilo što.

I da bi potvrdio svoje riječi, izvanzemaljski stvor se preobrazi u ljudsku, krhku i sitnu žensku priliku.

— Ostanite tako — šapne Philippe. — Vrlo ste lijepi.

— Hvala na komplimentu — odgovori on suho. — Možemo li sada razgovarati o ozbiljnijim stvarima, o onom što sam vas malo prije pitao?

— O letu prema Proxima Centauri? Ali to je nemoguće. Program je potpuno izmijenjen. U početku se radilo o putovanju prema najbližem poznatom sunčevu sistemu, a posadu je trebalo da čine dva čovjeka koja bi zamrznuli da proslave 2000. godinu i drugi rođendan osnivanja Evrope. Ali je odlučeno da kapsula, koju će raketa »Evropa« poslati prema Proxima Centauri, bude samo automatizirana sonda.

Philippe se pobuni:

— Tata, zašto taj let više nema nikakva smisla?

— Lige za zaštitu morala postale su svemoćne u evropskoj Federaciji. One su zaključile da bi svemirski brod s ljudskom posadom bio uvreda etike jer su je trebali sačinjavati jedan muškarac i jedna žena.

— I to je bila zapreka?

— To je podsjećalo na Adama i Evu koji su krenuli u osvajanje raja. Takvo bogohulenje je za Lige nedopušteno.

— To mi potpuno odgovara. Nije mi potrebna atmosfera da preživim i moj se organizam može tome prilagoditi. Pretpostavljam da će vam biti lakše uvesti me u kapsulu ako u njoj nema nikoga.

— Zašto želite ići na Proximu koja je tisuću svjetlosnih godina udaljena od vašeg planeta?

— Tamo će mi biti dobro. Ne namjeravam se vratiti i pridružiti svome narodu. Želim se priključiti jednoj otpadničkoj grupi.

— Koja se bori za povratak na jednostanično jedinstvo?

— Pogodili ste.

Čim je to rekao, Tauceti promijeni oblik, pretvorivši se u lokvicu. Decrouxu je to bio dokaz da je Tauceti duboko uznemiren. Od početka je sumnjao da ponašanje tog stvorenja nije bilo tako iskreno kako ga je ono nastojalo prikazati. Ali, kako otkriti prave namjere razvijenog protozoa? AMEBA SAPIENS?

— Da li su prijatelji naše amebe zaista i naši prijatelji?

— Ne razumijem.

— Ništa, ništa, samo sam razmišljao. Slušajte, ne mogu vam odmah odgovoriti. S jedne strane, time dovodim u pitanje svoj položaj u Kourou, a s druge, nemam nikakva ozbiljnog razloga da vam pomognem da pobjegnete odavde, iako ste mi simpatični. Vidjet ćemo se sutra.

I Decroux, dospjevši do kraja svog eksperimenta, padne u komu.

*

— Tata, tata...

Decroux se podigne u svojoj fotelji i bolno zastenja.

— Spavaš već dva dana.

— Oh, a Centar!

Pokušao je ustati, ali mu se učinilo da su mu kosti učvršćene dobro zategnutim vijcima i maticama.

— Donesi mi pivo i pet aspirina, inače ću ostati prikovan uz ovu fotelju, sinko.

Philippe, koji je bio naviknut na takva bolna jutra, pripremao je što je otac tražio. Decroux je polako pio, dok je on slagao razbacane stvari.

— Što je bilo s Taucetijem?

— Proveo je noć sa mnom, u mojoj mreži za spavanje, zatim je u zoru iščezao i od tada ga nisam vidio..

— Nije ostavio nikakvu poruku?

— Ništa posebno.

— Ako misli bio iskren. Osjećao je odbojnost na pomisao da bi se ponovo osjećao kao sada, ali je isto tako nejasno osjećao da se neće moći osloboditi misli na noć provedenu s izvanzemaljskim bićem. To je bilo ono što je očekivao od života: nešto neobično, novo, začuđujuće! Nikakvo pijanstvo mu nije moglo pružiti takav osjećaj.

Sat kasnije izišao je i ponovo se našao u prašumi. Philippe ga je poslušno slijedio. Decroux se malo čudio njegovoj neobičnoj ravnodušnosti, ali događa se katkad da velike emocije izmijene dušu. On je svoju prekalio, očvrsnuo na vatri svojih snova i u alkoholu.

Povratak u grad protekao je bez ikakvih neprilika.

Kako se približavao dan polaska rakete »Evropa« za Proxima Centauri, u centru Kourou vladalo je opsadno stanje. Po cestama su, na sve strane, bile postavljene pregrade, helikopteri su nadgledali

zabranjen teritorij, novinari su u svojim hotelima napeto očekivali dan lansiranja, dok su sumnjive osobe, stigle iz trinaest država evropske zajednice, razgledale uređaje.

U nedjelju, dan prije lansiranja, Tauceti se nije vratio. Kao i uvijek u takvim situacijama, Decroux se klonio svih poroka. Bio je toliko zaokupljen poslom da nije ni osjećao potrebu za pićem. Kako se polazak približavao, sve više ga je obuzimao nemir. Pitao je sina:

— Siguran si da izvanzemaljsko biće...

— Već sam ti rekao. Dugo mi je pričao o svom djetinjstvu unutar zajednice, o nastajanju želje da bude slobodan; dugo mi je govorio o otkrićima njegovih sunarodnjaka, o približavanju drugim svemirskim tijelima, o čudesnom materijalnom svijetu živih bića, pejzažima, ali ni riječi o svome putovanju.

— Dobro, dobro.

Decroux je osjećao potrebu da zaplače. Da nije prekinuo kontakt s Taucetijem mogao je mnogo naučiti o svijetu kao uzvrat za uslugu koju bi mu pružio.

Udahnuo je i osjetio stari poznati miris. Ne, to nije moguće! Natočio je punu čašu, srknuo i stao razmišljati.

Sat kasnije ušao je u Philippeovu sobu. Dječak je spavao, a miris po rižinu puderu postajao je jači. Približivši se, Decroux je prepoznao krzno izvanzemaljskog bića koje je poprimilo oblik Philippeova pokrivača. Sagnuo se i pomilovao ga.

Tauceti se skupio u klupko.

— Oprostite, probudio sam vas.

— Ja nikada ne spavam; bojim se svih situacija koje podsjećaju na smrt. Ovdje sam da Philippeu pružim zadovoljstvo.

— Dopustite mi jedno pitanje: kako vas mogu vidjeti kad sam trijezan?

— Dok ste bili u stanju delirijuma vaše je oko primalo nove frekvencije, bilo je za to spremno. Zapravo me ne vidite, ali vaš optički sistem prevodi ono što otkriva u nevidljivom.

— Gdje ste sada?

— Da li imate ruma? Decroux potvrdi.

— Uzmite bocu i sjednite, moram vas nešto pitati.

Poslušao je i ispružio se na kauču kraj otvorenog prozora. Tauceti se oprezno izvuče iz mreže za spavanje, a tijelo mu je postalo žljebić, a onda okrugla stolica bez naslona, kao prije nekoliko dana.

— Rečeno ljudskim jezikom, ja sam zaljubljen.

— U koga?

— Kad sam vam rekao da sam bio osuđen zbog seksualne izopačenosti, nisam govorio istinu. Lagao sam kad sam rekao da su me poslali na robiju jer sam želio pronaći svoju jedinstvenost. Jedno

jednostanično biće ne može živjeti samo. Da bi opstalo, potrebno je da se spoji s jednim od svojih bližnjih, ili s više njih. Samo, ja se ne volim spajati s Taucetima, nego s drugim vrstama iz galaksije. Zato sam izopačen i prema tome, robijaš.

— Nećete mi valjda reći da ste se spajali i s mojim sinom?

— Da, i on i ja smo, što se toga tiče, nemoćni. Riječ je o neodoljivoj uzajamnoj senzualnoj privlačnosti.

— Kako radite... to?

— Vrlo jednostavno; sav uđem u Philippeovo tijelo i ondje se rasplinem. Mi smo bića neznatne čvrstoće i možemo se, prema potrebi, širiti ili zgusnuti. U slučaju spajanja, raširimo se kao plin u organizmu onog s kim se spajamo.

— To je, dakle, prožimanje! Vi za vladate ličnošću onoga koga osvojite.

Osjetivši iznenadni bijes, Decroux ustane, skoči prema jednoj komodi i iz ladice izvuče parabelu.

— Ubit ću vas, Tauceti; jedino to zaslužujete. Vi ste najobičniji parazit!

— Prije nego učinite nešto što ćete požaliti, pitajte Philippea što misli o tom.

— Dijete ne treba pitati za dozvolu da bismo ga oslobodili buha.

Probuđen vikom, Philippe otvori oči u času kad se Decroux spremao da pritisne obarač.

— Žao mi je, sinko, to je za tvoje dobro.

Decrout povuče obarač, a izvanzemaljsko biće se odmah rasprostre po prostoriji, tako da je dodirivalo rubove zidova. Metak se zaustavi na stropu, a Decrouxa obuze snažan osjećaj potpunog tjelesnog zadovoljstva.

— Oprostite mi — reče Tauceti, skupljajući se, nisam imao izbora. Ne običavamo, makar i djelomično, spajati se s ljudima koji to ne žele.

— I svaki put je ovako? — upita zadihano Decroux. Zar se možete spajati s nekoliko osoba? Da li je moguće da Philippe, vi i ja budemo jedno?

— Teško, ali nije nemoguće. Moram to najprije učiniti s vašim sinom i potpuno promijeniti njegov metabolizam, a onda ću se spojiti s vama.

— Da li tako ujedinjeni možemo preživjeti u svemirskoj kapsuli bez kisika i u hladnoći?

Izvanzemaljsko biće oklijevalo je trenutak, a onda potvrdno odgovori.

— Pripremite se, cilj nam je Proxima Centauri. Tauceti polako poprimi oblik spirale.

— Želim pokušati, iako nisam siguran da ću uspjeti. Oprostite što ću vam reći istinu, ali spajanje sigurno uspijeva samo između mladih

osoba. Nakon izvjesnih godina osobnost jednog čovjeka suviše se kondenzira i nastaju prekidi u mentalnoj ravnoteži koji razaraju tako stvorene cjeline.

— Mislim da bismo trebali pokušati. Sinko, da li se slažeš? Ti odluči.

Philippe potvrdno zakima glavom. Pošto je doživio avanturu s Taucetijem, više nije bilo tajni. Sada je shvaćao zašto je tata stalno miješao maštu i stvarnost; radilo se o interpretaciji promjenivosti pojmova. Sve je izgledalo moguće pod uvjetom da se čovjek ne spotakne o pravila nametnuta kulturom.

— Počet ću raditi — reče izvanzemaljsko biće. — Najprije ugasite svjetla u vrtu; nikad nije dovoljno opraza.

Decroux ga posluša i soba je sada bila uronjena u potpuni mrak. Učinilo mu se da je prošlo mnogo vremena dok nije ponovo osjetio uzbuđenje i radost spajanja.

Kad je to bilo završeno, bio je trostruki, što ga nije smetalo. Naprotiv, primio je Taucetijeve misli i shvaćao ih u najširem značenju, sa svim njihovim proturječnostima. Veselio se što tako savršeno komunicira sa svojim sinom, bez riječi kao posrednika, cijeneći tu potpuno novu ljubav.

Zajedno su razmislili o situaciji. Više nisu imali potrebu da razgovaraju; pitanja i odgovori gotovo su se istovremeno javljali u njihovu mozgu. U Prostornom centru Kourou, Decroux je imao odgovornu dužnost u logističkoj službi, tako da nije bio u izravnoj vezi s raketom »Evropa« i tehničkim pripremama vezanim za polijetanje. Naprotiv, bili su mu dostupni dokumenti u koje specijalizirano osoblje nije imalo uvid. Bio je jedan od trojice u Prostornom centru koji su znali za postojanje podzemnog prolaza, što je izravno vodio iz dvorane za kontrolu u spremište gdje je bila raketa. Njima su se poslužili samo jednom, da zamijene astronauta koji je umro nekoliko sati prije polijetanja. Ali, postojala je i tajna, strašna namjena: tim putem moglo se za nekoliko sati promijeniti nevini satelit za komunikacije u taktičku napravu prostor-Zemlja, strašne razorne snage.

Izabrali su taj put. Bez teškoća smjestili su se u kapsulu, sto dvadeset minuta prije polijetanja — u času kad su počeli ispitivati sve instrumente na sondi i ispunjavati tri kata rakete, što im je omogućilo da ostanu neotkriveni.

Decroux je iznad svega mrzio čekanje. Iako je bio očaran spajanjem, osjećao je da su mu duhovi njegova dva druga po tijelu osvojili svijest. U prvo vrijeme su mu se bili potpuno predali, a sada su ga počeli prisvajati. Kad prođu ti teški trenuci, kad se oslobodi uspomena, bit će sposoban da potpuno uživa u tome spajanju. Ali, cijelo se njegovo biće bunilo, nije se željelo predati i potpuno ostati bez svoje tajne. Događalo se ono što je bio predvidio Tauceti. Decroux

nije bio »pomirljiv« sa svojim sinom i izvanzemaljskim bićem jer je bio teži, mnogo teži od njih, i jer je zbog snage vlastita duha njihovo jedinstvo bilo nestalno.

Kad se Philippe sjetio svoje majke koja je zbog Decrouxove nepažnje poginula u automobilskoj nesreći, i Decroux je grubo prekinuo kontakt i zatekao se na tlu, kraj nekog krznom obrasla stvora što je gmizao i u kojemu je djelomično prepoznao sina. Ubrzo je Philippe postao jasno određen, ali je Tauceti bio u njemu.

— Žao mi je, sinko, ja ne mogu.

Ostalo je još malo vremena. Bilo je suviše kasno da iziđe, raketa je bila spremna za lansiranje i svaki je kontakt s okolinom bio prekinut.

Decroux se osjetio prazan, nepokretan, kao da je kao aktivni sudionik proživio sto dvadeset dana Sodome. Philippe ga je pogledao svojim sjajnim očima.

— Pokušajmo još jednom.

— Suviše je kasno. Tauceti je imao pravo, moje me uspomene čvrsto vežu za Zemlju. Ne treba stjecati navike, sinko, ili je sve izgubljeno.

— Hajde odmaknite brzo rešetku, inače ste VI izgubljeni!

— Više ne postoji, blokirali su je pošto je u kapsulu ugrađena sonda. Postoji samo preklopnica koja se pokreće izvana.

— Ja idem — reče Tauceti.

Brzo se odvoji od Philippea, izađe iz svemirskog broda, pomakne otvor i vrati se.

Preostalo je samo još nekoliko sekundi do lansiranja.

Veliko Decrouxovo tijelo jedva je prošlo, morali su ga gurati. Visio je sto dvadeset metara iznad tla, držeći se rukama za rub kapsule. Srećom da ga na tom mjestu kamere u centru i objektivi predstavnika štampe i balistike nisu mogli vidjeti jer bi let bio otkazan.

Izvanzemaljsko biće se proširi iznad njega u obliku krila.

— Pustite se, ja ću vam služiti kao padobran. Decroux je još jednom pogledao sina i tužno se osmjehnuo.

— Sretan put, sinko.

Philippe mu pošalje poljubac. Zatim se sve zbilo munjevitom brzinom, povratak izvanzemaljekog bića u sondu, zatvaranje preklopnice, Decrouxov brzi pad prema najbližem humku. Bio je bez daha, na tlu, kad je raketa poletjela. Oko njega šuštala je prašuma, topla, vlažna, zelenija nego ikada.

Kad je došao u svoju kućicu u Kourou, Decroux je prvo napravio punč s limunom. Kad ie usnama dotaknuo čašu, jedna se ruka spusti na nju.

Ćudna, opnasta, prozirna ruka. Želio je vidjeti kome pripada.

— Ja sam Vegalyre — reče izvanzemaljsko biće, kandidat za sljedeće putovanje na Proximu.

Maknuo je ruku. Decroux je to iskoristio da popije jedan gutljaj, a Vegalyre je odmah iščezao.

»Kad ga idući put vidim, pitat ću ga zašto sva živa bića na ovome svijetu biraju Zemlju kao kaznionicu, a naročito Gijanu, pomislio je Decroux i ispio svoju čašu.

Vana

Alain Dorémieux

La Vana

Prevela Jadranka Supić

Slovicu je bilo dvadeset pet godina kad je odlučio nabaviti Vanu.

Stanovano je u novom dijelu Pariza, u četvrti Meudon. Njegov se udobni stan nalazio na dvadeset sedmom katu, u jednom prosječnom stambenom bloku. Slovic je mirno provodio dane. Ispunjavao je svoje građanske dužnosti radeći dva sata na dan, što je bilo obavezno. Ostatak vremena provodio je u dokolici.

Bio je tih i osjetljiv mladić. Volio je da ga posjećuju prijatelji njegovih godina, neženje, kao što je bio i sam. Njegov prijatelj Mike radio je u istom uredu, ali su se ondje rijetko sretali jer im se raspored sati često nije podudarao. Mike i Slovic običavali su zajedno ručati ili večerati.

Zakonski propisi branili su muškarcima da žive s nekom ženom prije navršenih trideset godina. Mike je govorio da u međuvremenu treba dobro iskoristiti vrijeme i prepuštao se svim mogućim užicima. Slovic nije imao takve sklonosti. Katkad je žalio što ne živi u prošlosti, u dvadesetom stoljeću. Pričalo se da je tada svaki mladić mogao osnovati svoj dom nakon završenog puberteta. Ali, u to vrijeme planet nije bio prenaseljen. Katastrofalni porast nataliteta bio je razlog da su sadašnji propisi bili ozakonjeni.

Mike se rugao Slovicu kad mu je priznao da bi volio s nekom ženom dijeliti dobro i zlo. Smijao se tvrdeći da je Slovic još nezrelo dijete koje ne zna što govori. Tada bi ga pozivao da posjete Kuću žena u Rezerviranoj zoni, jer je to bio najbolji način da zaboravi svoje nerazumne želje.

Slovic je pristao da ode s Mikeom, ali je bilo dana kada ga nije želio vidjeti. Tada bi se zatvarao u svoj stan, najčešće u prostoriju za glazbu u kojoj se, iz akustičkih uređaja spojenih na tri zvučna kanala, širila muzika preko velikih, u zidove, ugrađenih zvučnika.

Slovic je imao sklonosti koje su njegovi prijatelji držali zastarjelima. Nije volio glazbu svoga vremena s istančanim spajanjem složenih zvučnih elemenata. Bio mu je draži istrošen jezik kompozitora iz polovice dvadesetog stoljeća: Gerryja Mulligana, Johna Lewisa, Horacea Silvera, Theloniusa Monka, koji su bili začetnici suvremenog muzičkog izraza. Nastojao je po bilo koju cijenu naći — vrlo rijetke i istrošene — snimke njihovih kompozicija.

Neki put, kad nije bio raspoložen slušati glazbu, sjeo bi u svoj automobil s turbo motorom i odlazio u šetnju sve do mora. Vozio je po gornjem dijelu višeslojnog auto-puta jer je ondje promet bio najslabiji. Brzina ga je ispunjala zanosnom opojnošću. Tada mu se činilo da živi intenzivnije, pa je govorio sebi da prezire društvo svojih prijatelja.

Ali, bio je to samo prolazan osjećaj. Čim bi se našao s Mikeom ili s drugim prijateljima, nije shvaćao kako ih je mogao prezirati. O tome nije govorio nikome. Plašio se da bi ga promatrali sa znatiželjom i gađenjem, i počelo bi se govorkati da je počinio zločin individualizma. Ljudi koji su napravili i manje prijestupe bili su zatvarani.

Slovicu je život prolazio između posla, glazbe, kola, trenutaka provedenih s Mikeom ili s drugim prijateljima, odlazaka u Kuću žena ili, katkad, u Kuću igara. Slovic nije razmišljao o tome da li je sretan ili nesretan. Ta suprotnost postojala je samo u knjigama koje su opisivale prošlost. Danas više nitko nije bio nesretan. Riječ »sreća« zastario je izraz; njen je moderni sinonim bila riječ »udobnost«.

Ipak se Slovic katkad osjećao neugodno. Činilo mu se da želi nešto nedostiživo. Nije znao što, a nije nastojao ni analizirati taj osjećaj. Ništa mu nije nedostajalo: kao i svi, imao je sve što mu je trebalo za život. Nije osjećao potrebu za ženama jer je u Kući (u Rezerviranoj zoni) mogao naći sve što je želio. Sto se tiče želje da živi s nekom ženom, Mike je imao pravo: nije u tome bilo ništa vrijedno; bila je to djetinjasta utopija.

Slovic bi i dalje tako živio da nisu postojale Vane. Mike mu je prvi pričao o Vanama. Slovic je već bio čuo da one postoje, ali ga to nije zanimalo. Sadašnjost ga nije mnogo okupirala, smatrao je da ne donosi ništa novo.

Vane su bile jedan od posljednjih oblika života pronađenih u galaksiji. Jedna ekspedicija donijela je nekoliko primjeraka s planeta sličnog Zemlji, smještenog u zviježđu Orion. Priče koje su o njima kolale navele su neke bogate sakupljače da kupe nekoliko primjeraka. Zatim su govorkanja učestala.

Nekoliko odredaba propisivalo je uvjete unošenja izvanzemaljskih oblika života. Određeni testovi morali su dokazati da nije riječ o inteligentnoj vrsti i da ona nije nosilac opasnih klica. Vane su ispunjavale ta dva uvjeta. Uspostavljene su redovite prometne veze s njihovim rodnim planetom. Učestali su zahtjevi za njihovim

posjedovanjem i trgovina Vanama naglo se razgranala.

Osobine Vana su u početku bile više ili manje nepoznate, i, vjerojatno zbog toga, Slovic nije imao prilike da se za njih zainteresira. Znalo se samo da su to bila stvorenja ljudskog oblika, ali ne i obdarena inteligencijom. Međutim, uskoro istina o Vanama, koja se povjerljivo prepričavala, više nije bila tajna, a Mike ju je otkrio Slovicu.

Mike je namjeravao kupiti jednu Vanu. Pokazao je Slovicu trodimenzionalnu fotografiju, koju mu je nabavio jedan prijatelj na visokom položaju u poduzeću za uvoz s galaksija. Slovic pogleda i shvati zašto se tako mnogo priča o Vanama. Ugledao je ženu, točnije, savršenu pojavu ženskog lika koja je bila čudesno lijepa.

Slovic je upitno pogledao Mikea kojem su oči sjale. Ispričao mu je što je čuo od prijatelja: Vane su životinje, razvijene životinje, ali ipak samo životinje. Nisu inteligentne, niti znaju govoriti, ali izgledaju i — istakao je Mike — imaju sve funkcije žena sa Zemlje. Biolozi, članovi ekspedicije koja ih je otkrila, proučili su njihovu vrstu: ta su se ženska bića razmnožavala partenogenezom. Nisu otkrili kod njih prisutnost muških osoba. Ime, koje su im dali, nastalo je zbog njihova blagog i pravilnog glasanja, što je malo podsjećalo na dva sloga VA-NA.

Vane su bile dokone i provodile su vegetativan život. Prisutnost ljudi iz prve ekspedicije nije ih uplašila, a članovi ekipe pomiješali su se s tim stvorenjima. Jedan od njih prvi je popustio pred privlačnošću, koju su uskoro osjetili i mnogi Zemljani. Tako su ljudi saznali da su Vane sposobne za seks.

Pošto su prvi primjerci bili doneseni na Zemlju, ustanovljeno je da se Vane brzo privikavaju. Hranile su se gotovo samo biljnom hranom. Neke kulture na Zemlji imale su slične plodove kao i u njihovoj domovini.

Ta stvorenja brzo su se pripitomila, kao pas ili mačka, i spremno su izvršavale i najmanji zahtjev svoga gospodara. Ali, našlo se i takvih koji su ih zloupotrijebili, pa su se u sjevernoj Americi protiv Vana pobunili puritanci. Nadglednici su navodili slučajeve da su neki muškarci živjeli istovremeno s dvije ili tri Vane i učili ih sramnim navikama. Pričalo se da su neke Vane stradale, zbog usluga, koje su im nametnuli grubi i sadistički orijentirani gospodari. Komisija za javni moral i Društvo za zaštitu životinja s galaksija zabrinuli su se istovremeno.

U Evropi, gdje je prisutnost Vana bila novijeg datuma, one još nisu predstavljale nikakav problem. Vlada je oštro kažnjavala svakog muškarca mlađeg od trideset godina ako bi živio s nekom ženom, ali nije branila posjedovanje Vana. U Evropi su o demografiji vodili najveću brigu, a veze s Vanama bile su neplodne.

Mike je sve to ispričao Slovicu i rekao da će sebi što prije nabaviti

Vanu. Nadao se da će je dobiti brzo, zahvaljujući vezi s prijateljem iz uvoznog poduzeća. Pitao je Slovica da li i on želi da mu preko svog posrednika naruči jednu Vanu. Slovic je zamalo odbio; bio je spreman reći da ga to ne zanima. Odjednom mu se pogled ponovo zaustavio na fotografiji koju mu je pokazao Mike. Vana je bila suviše lijepa. Slovic je bez razmišljanja i, gotovo ne znajući zašto, pristao.

Idućeg tjedna dobio je Vanu. Dopremili su je u posebnoj krletki prekrivenoj tamnom navlakom od plastične mase. Dostavljači, dok su prenosili Vane, izbjegavali su ih izlagati pogledima ljudi. U rijetkim slučajevima kad bi na to zaboravili, oko njih bi se odmah okupljalo mnoštvo znatiželjnika.

Kad su dostavljači otišli, Slovic se približi zastrtoj krletki. Jednim pokretom zbaci navlaku i ugleda Vanu. Gledala ga je, ispružena u jednom kutu krletke. Slovic je bio začuđen jer je bila ljepša nego što je zamišljao. Bila je nalik na onu koju je vidio na slici (Mike je bio rekao da su sve Vane slične jedna drugoj kao sestre), ali njezina fizička prisutnost imala je takvu privlačnost kakvu nije mogla predočiti nikakva slika.

Dvije su još stvari iznenadile Slovica: Vanina boja i miris. Mike mu nije rekao, (možda to ni on nije znao), da koža Vana nije kao ljudska, i u tome su se one i razlikovale od ljudske vrste. Ta je epiderma, sjajna kao životinjska dlaka, bila boje blijedog šafrana sa smeđe-zlatnim odsjevom. Miris tog stvorenja bio je jak i podsjećao je na mošus.

Slovic otvori vrata krletke. Dostavljači su mu rekli da se ničeg ne treba plašiti, da je Vana kao i sve njezine sportkinje, potpuno neopasna, čak ako bi se na prvi pogled doimala malo divljom. Pruži ruku prema njoj, a ona se prepusti milovanju i ne pomaknuvši se. Sjajna koža bila joj je neobično nježna i mlaka. Osjetio je da pod tom kožom treperi prigušen život. Bio je to neizmjerno ugodan dodir. Tako nešto još nikada nije doživio s nekom Zemljankom.

Vana ga je stalno promatrala. Prvi put se Slovic dublje zagleda u Vanu. Prođoše ga trnci. Oči tog stvorenja bile su tirkizno plave, jako svijetle s velikom šarenicom. Činilo mu se da njihov nejasni pogled nastoji upiti njegov, da se u njemu rastopi. Ali, odsutnost svakog ljudskog izraza u tom pogledu djelovalo je još čudnije. Nije bilo ni radosti, ni straha, ni boli. Doimao se praznim.

Slovic je vrata krletke ostavio otvorena i nakon nekoliko minuta Vana je ustala i izišla. Bila je niska rasta; ruke i noge bile su joj sitne, a članci tanki. Golo tijelo imalo je sve odlike žene, osim što nije bilo pokriveno dlakama na izvjesnim mjestima. Bujno runo uokvirivalo je Vanina lice i bilo je manje nalik na kosu a više na pozlaćeno krzno. Tijelo joj je bilo skladno i savršeno, s istaknutim kontrastom između oblih bokova i tanka struka. Visoke i uspravne grudi bile su nešto razvijenije prema ostalim dijelovima tijela, a bradavice riđe.

Napokon, tu je i Vanino lice, trouglasto lice na kojem su se otvarala dva velika tirkizna oka. Imalo je to lice životinjsku privlačnost i bilo je neobično ljupko. Mala glava, smještena na dugom, vitkom vratu, podsjećala je na cvijet na stabljici. Stvorenje je nagnulo glavu u stranu, kao da čeka, i gledalo Slovica. Njeno držanje kao da je pozivalo na milovanje. Sve je na Vani bilo privlačno. Slovic je shvatio zašto su ih svi željeli posjedovati.

Vana se brzo privikla na Slovica koji ju je nazvao Sylve, a hraneći je stekao je njezinu naklonost. Izabrao je najbolju hranu u jednoj od specijaliziranih trgovina za Vane. Ona mu je zahvaljivala tako što je trljala svoj obraz uz njegov. Slovic bi je tada gladio rukom. Bili su mu savjetovali da u početku ne prenagli s Vanom i da je samo miluje. Ubrzo je ona sama tražila ta milovanja.

Slovic je navečer drugog dana doveo Sylve u svoj krevet, a zatim je to ponavljao svaku večer. Nakon toga odvodio bi je na ležaj koji je za nju pripremio u drugoj prostoriji. Jednu je večer bio suviše pospan da je pošalje na njezin ležaj, i ona je zaspala kraj njega. Slovic je otkrio da ga raduje kad bi Vana provela noć s njim. Budeći se ujutro, osjećao je njezin miris na mošus. Pružio bi ruku i doticao joj sklupčano tijelo, a ona bi se tada budila stenjući tiho. Privukao bi je tada k sebi, grleći toplo i podatijivo tijelo.

Mike ih je posjetio. On je također bio oduševljen svojom Vanom. Začudio se, čak i zaprepastio, kad mu je Slovic priznao da Sylve katkad spava s njim u istom krevetu. Ali ubrzo se pribrao:

— Ti se prema njoj vladaš kao prema pravoj ženi! — rekao je smijući se.

Slovic je zanemario tu primjedbu držeći je neumjesnom. Ipak, dobro da mu je Mike na to skrenuo pažnju: odsada će paziti da ne bude suviše prisan s Vanom.

Ipak, nakon nekoliko osamljenih noći, sa čuđenjem je ustanovio da mu nedostaje Sylvina blizina. Jednog se dana probudio u zoru i krevet mu se učinio pust i hladan. Ustao je da potraži Sylve koja je spavala na svome ležaju, sklupčana u svoj omiljeni položaj. Probudio ju je blagim dodirom. Kapci su joj se otvorili otkrivajući čeznutljive, kao maglicom zastrte oči. Želio je da ona ustane i pođe u njegovu sobu. Ali, dok se lagano protezala mačjim pokretima, on je odjednom poželi. Spustio se na ležaj s kojeg se širio njezin miris. Primila ga je u svoje tijelo koje je čudesno blistalo.

Od toga dana običavao je da Sylve ostane u njegovu krevetu, ili je on, ujutro, odlazio k njoj. Malo-pomalo počeo ju je tražiti i po danu. Nikad više nije otišao u Kuću žena ili u Kuću Igara. Mike se čudio njegovoj nezainteresiranosti za zabavu. Bio je, uostalom, uvrijeđen da ga Slovic rjeđe nego prije poziva k sebi.

Mike je još bio zadovoljan svojom Vanom i samo ponekad

posuđivao ju je prijateljima, ostavljajući im ključ od stana. Jednog je dana upitao Slovica da li bi mu mogao posuditi Vanu za jednu večer; njegovu je imao jedan prijatelj, a i drugom ju je već bio obećao. Slovic ga je s gnušanjem odbio. Mike je bio zapanjen. Između prijatelja zavladala je tišina, a onda je Mike, zgranut, rekao:

— Slovic, ti... ti si ZALJUBLJEN u tu životinju...

Slovic poskoči i pogleda ga. Mike ga je s gadljivošću motrio pažljivo. Bezbojnim glasom i, ne shvaćajući što govori, Slovic poviče:

— Zabranjujem ti da je smatraš životinjom...

Mike je polako rekao:

— Ti si poludio.

Zatim je izišao zalupivši vratima. Slovic je bio blijed. Otišao je k Svlvei i zagrlio je. Milujući bujnu, zlatnu kosu ponavljao je: »Ti nisi životinja. Ti nisi životinja.« Sylve ga dodirne obrazom kao i prvog dana kad ju je hranio i poviče nježno:

— VA-NA.

Slovic je znao da se ona tako glasa kad je zadovoljna.

Od tada, Sylve je sve dijelila sa Slovicom. Vodio ju je sa sobom u prostoriju za glazbu i ona je ležala pored njega dok je slušao omiljenu muziku. Zatvorila bi napol kapke, i tako kroz usku pukotinu motrila Slovica. On ju je vodio sa sobom i u automobil i vozio je po slabo prometnim ulicama, zaštićen od indiskretnih pogleda. Sylve bi se sklupčala na sjedalu i kosa bi joj vijorila na vjetru. Slovic bi prasnuo u smijeh shvaćajući da prije nije znao što to znači prasnuti u smijeh. Činilo mu se da je otkrio nepoznatu stvar; shvatio je da je to možda bilo ono što je nekoć nejasno tražio.

Jednog je dana odveo Sylve na more, na pustu plažu. Nije znao kakvo je more na njezinu rodnom planetu Vana, a Sylve je izgledala radosno. Plivala je i bacakala se u vodi, zatim se igrala na pijesku, a gipko joj se tijelo presijevalo na suncu. Slovic je mislio da bi se zacijelo smijala da se znala smijati. Zatim se ispružila do njega i doticala mu vrat svojim malim, hrapavim jezikom. Onda mu je milovala tijelo rukom na kojoj joj je on redovito rezao nokte.

Jednom je poželio da je počešlja. Uznemirila se kad je stavio češalj u neposlušnu, gustu kosu. Umirio ju je blagim riječima i s nekoliko nježnih dodira. Napokon se umirila i dopustila mu da je češlja. Skupio joj je kosu prema natrag, pridržavajući je vrpcom na vrhu glave. Vidjevši je tako iz profila, pomislio je na jednu staru sliku koju je bio vidio. Potražio je njenu reprodukciju na mikrofilmu: bio je to jedan od portreta »mlade žene s konjskim repom« koji je naslikao Picasso 1954. godine. Taj geometrijski profil, čije su se jasne linije ocrtavale na svijetloj podlozi podsjećao je na osobe s kretskih fresaka. Slovica je oduševila ta sličnost.

Dani su prolazili, a on više nije napuštao Sylve. Postao je svjestan

da se udaljava od svijeta u kojem je živio, da ga odbacuje, ali ga to nije brinulo. Prijatelji su ga izbjegavali. Pričali su o Slovicovoj sramnoj strasti prema Vani, o njegovu spuštanju na razinu životinje. Postao je predmet opće osude. Ljudi koji su ga poznavali pravili su se da ga ne vide. Slovic je sve manje i manje izlazio.

Mike ga je posjetio jedan dan i govoreći mu u ime starog prijateljstva, preklinjao ga je da se odrekne svoje sramne strasti. Slovic ga je smiješeći se slušao. Kad je Mike prestao govoriti, pozvao je Sylve i milujući je pred prijateljem rekao:

— Mike, sjećaš li se kad sam ti govorio da bih volio živjeti s jednom ženom? Sylve je ta žena.

Mike poviče:

— Ti si lud! Pogrešno shvaćaš stvari. Vane su životinje, predmeti za užitak i ništa više. One vrijede manje od žena u Kući žena. I ti se usuđuješ reći da VOLIŠ jedno od tih stvorenja?

Slovic je problijedio od bijesa. Samo ie još čvršće zagrlio Sylve i ne govoreći ništa prijeteći gledao Mikea. Mike je odustao; napustio je Slovica upozorivši ga na posljedice njegova ponašanja.

— Društvo ne dopušta takva ponašanja — dodao je.

Kad je otišao, Slovic poljubi Sylve.

Uskoro je Slovic bio zapanjen kad je dobio nalog da plati globu zbog povrede morala. Bio je optužen da se javno pokazivao s Vanom. U to vrijeme, u Evropi pojavila su se društva protiv Vana, po uzoru na slične organizacije koje su se širile u Americi. Jednog dana, kad se vraćao kući, pakosni susjedi su vrijeđali Slovica i bacali na njega kamenje. Odlučio je da više ne izvodi Sylve.

Sylve je sada dijelila s njim samo njegovu sobu. Slovic je bacio ležaj koji joj je u početku bio namijenio. Ona ga je pratila svuda po stanu, motreći pažljivo svaku njegovu kretnju. Slovic je volio uroniti svoj pogled u njezine zagonetne oči. Katkad mu se činilo da u njima nazire nešto neobično i neodređeno, kao vrtlog na površini mirne vode, a što je, vjerojatno, bio samo trenutni odraz čudnog života na Zemlji.

Slovic je sada znao što znači stara riječ: sreća. Mogao je provoditi sate i sate u Sylvinu društvu igrajući se s njom, ili ju je, pak, šutke promatrao. Više nije patio što ne mogu razgovarati. Naprotiv, njezina mu je tišina prijala. Ujutro ju je kupao i češljao, a navečer bi zaspao držeći je u naručju i udišući njezin miris. Katkad bi noću tiho upalio svjetlo i gledao je kako spava.

Jednom se Sylve razboljela i on se uplašio da će umrijeti. Dan i noć bdio je kraj njezina uzglavlja, nemoćan pred tim nepoznatim zlom kojem nije znao lijeka. Sylve je iznenada čudno malaksala. Oči su joj bile mutne i gotovo bezbojne; nije imala snage ni da ih pomakne. Slovic ju je nježno milovao i ljubio kao da joj želi udahnuti vlastiti

život. Činilo mu se da je Sylve njegovo dijete. Ozdravila je, a da on nije znao kako. Jedne ga je noći svladao san, a kad se probudio ona je bila šćućurena uz njega, a njezin ga je, ponovo sjajni, pogled tražio.

Stiglo je ljeto. Grad je bio pust jer su stanovnici otišli na ljetovanje na sve četiri strane Zemlje. Veliki su stambeni blokovi utihnuli. Kroz širom otvorene velike prozore sunce je obilno ulazilo u stan. Slovic i Sylve ležali su na podu i sunčali se. Navikao se da živi gol kao i ona. Tijelo mu je uskoro poprimilo bakrenu boju koja se dobro slagala s bojom Sylvina tijela. Kad su jednom stajali ispred zrcala, pomislio je da joj postaje sličan, da postaje kao ona.

Ispružen na suncu i dremuckajući Slovic je sanjario. Želio je otići, odvesti Sylve, poći s njom na njezin rodni planet. Tamo bi živjeli zajedno, bez ikakvih smetnji. Slovic više ne bi morao polagati račune društvu, ni bilo kome. Duboko u sebi znao je da je to samo san, ali mu je bilo ugodno da tako sanjari.

Sve više i sve češće osjećao se kao da živi u svijetu izvan svega, u svijetu u kojem je bio sam sa Sylve. Vanjski svijet bio je odbačen, u drugom planu; grad, čije je geometrijske cjeline i slojevite terase sa širom otvorenim vratima vidio, kao da je bio odijeljen nekom granicom. Bila je to samo beznačajna slika. Slovic više nije bio dio toga grada, niti toga svijeta.

Katkad mu se, kad bi se nagnuo sa. svoje terase, činilo da ga hvata vrtoglavica, kao da su mu se široke, pedeset metara niže avenije naglo primicale. Uzmaknuo bi oznojena čela, osjećajući da će izgubiti ravnotežu. Neka podmukla slabost uvlačila se u njegove udove. Morao se nasloniti na zid da ne posrne. U početku Slovic nije obraćao pažnju na te simptome, ali je nakon nekoliko tjedana ustanovio da se pojavljuju sve češće. Činilo se da mu nekakva slaboća obuzima cijelo tijelo, kao da će ga paralizirati. Tad bi morao leći. Sylve mu je prilazila, a on ju je gledao ne shvaćajući, obuzet čudnom nelagodom, kao da je tonuo u hladnu vodu.

Jednog jutra, kad se osjećao još gore, nije ni ustao. Da bi se razonodio, uključio je televizor. Već odnavno ga televizija nije zanimala jer je bio zainteresiran samo za Sylve. Vidio je na ekranu novosti iz svijeta, prvi put otkako se povukao. Tako je saznao istinu koju su na Zemlji svi već znali.

Gledao je slike što su se nizale, slušao spikerov glas, ne pomaknuvši se. Vane su donijele smrt na Zemlju, govorio je glas dramatičnim tonom. Učenjaci su se zabrinuli kad su prvi vlasnici Vana postali žrtve čudne bolesti. Jedan su za drugim počeli umirati. Stvorenja iz Oriona bila su nosioci virusa kojeg nisu uočili stručnjaci u toku bakteriološke kontrole, a taj je virus smrtonosan za ljudsku vrstu.

Na ekranu su prikazane fotografije i mikroskopske snimke virusa kojeg su napokon uspjeli izdvojiti. Spiker je nastavio svoje izlaganje.

Vane su prenosile smrtonosni virus na čovjeka u toku ljubavnog čina. Svaki novi zagrljaj povećavao je zarazu. Zaraza se prenosila naoko bezopasnim otrovom koji je nemilosrdno prodirao u organizam i malopomalo ga uništavao. Ali, učenjaci su pronašli način da spriječe širenje te bolesti.

Epidemija je počela u Americi, gdje su najprije dospjele Vane, a sada je zahvatila i Evropu, pa su pale i prve žrtve. Svi vlasnici Vana moraju bez odlaganja predati svoje životinje Službi za higijenu, koja u plinskim komorama masovno ubija Vane, i odmah se moraju podvrći liječenju u specijaliziranom laboratoriju. Ako to ne učine, liječnici ne snose odgovornost za njihov život.

Spiker je zašutio. Slovic je daljinskim upravljačem, iz kreveta, ugasio televizor. Dugo je ostao nepomičan. Ništa se nije naziralo na njegovu licu. Kad je htio ustati, činilo mu se da mu se tlo miče pod nogama. Još nikada se nije osjećao tako slab. Koračao je grčevito se podupirući i pri tom se obilno znojio.

Sylve je spavala na ležaju u susjednoj prostoriji. Slovic joj se približio i dugo ju je gledao. Drhtao je kao da ima groznicu. Nagnuo se i prstima joj dotaknuo kožu. Ona se probudila i polako otvorila svoje tako blage, a opet neljudske oči.

— Sylve, moja mala Sylve — šapne Slovic tiho i legne kraj nje.

Bez tehničke olovke i bombona

Philippe Curval

Pas de Bic et pas de bonbons

Prevela Jadranka Supić

Ležao sam u svome krevetu i teško uzdahnuo. Svemirska letjelica i ostali uređaji kojima me je obdarila služba za specijalne reportaže u časopisu ZVIJEZDA GALAKSIJE bili su gotovo odveć udobni. To je zacijelo nešto skrivalo: slutio sam da ih je mučila dužina moga boravka na Lageensu, jer ga ni najbolji stručnjaci nisu željeli prognozirati. Ali, meni se nije žurilo. Netko, tko voli putovanja, voli i vrijeme i uživa u osjećaju da protječe sporije, naročito na nepoznatim mjestima. Naprotiv, nejasno sam se plašio nepredvidive metamorfoze svoje osobe. Volim susretati druge ljude, civilizacije i nastojim ih shvatiti, ali pod uvjetom da ostanem isti. Tu čudnu želju sistematski su opovrgavale činjenice; svaki put se sve više bojim trenutka u kojem druženje s drugima i neobične situacije djeluju negativno na moj mentalitet Zemljanina.

Kasnije, kad sam postao potpuno drugačiji, to me radovalo. Ali, promjena je bolna, to više što je djelotvornija. Kad se vratim u redakciju ZVIJEZDE, većina me mojih prijatelja više ne prepoznaje. Tada moram oprezno ponovo stjecati ljudske osobine i navike, pa su me zbog toga moji kolege nazvali »Preokret«.

Još nisam imao vremena vidjeti Lageens jer me je ekipa, koja me je dovela, izbacila s mojom svemirskom letjelicom kao nekog nevaljalca, ne provjerivši čak ni da li sunce izlazi na tom dijelu planeta. Kapetan je tvrdio da se drži informacija koje je prije odlaska dobio u glavnoj nomenklaturi sunčevih sistema galaksije. Ako o narodu Lageensa razmišljam prema obavijestima što sam ih dobio od odgovornih za tu nomenklaturu, te mi se tvrdnje čine nepouzdanima. Morao sam, dakle, pričekati do sutra, ako je sutra postojalo, ili poći u potragu za danom

na drugoj hemisferi, ako se okretanje planeta ne slaže s predviđanjima prvih istraživača.

Da bih više uživao u tami, što se uvlačila, u moje obitavalište, okrenuo sam svjetlostat na početnu frekvenciju, a kad sam se privikao na polumrak, potpuno sam ga ugasio. Kroz prozorčiće vidim potpun mrak. Da li se zbog gustoće oblaka nije vidjela nijedna zvijezda, nijedan satelit? Trebao sam spavati, ali nisam bio pospan. Uvijek me je uzbuđenje, zbog otkrivanja, dovodilo u čudno stanje, slično somnambulizmu, u zabrinjavajuću obamrlost, zbog koje sam stalno imao dojam da živim izvan sebe i promatram vlastite reakcije kao što oniroterapeut vreba snove svoga pacijenta. Ali, u ovom slučaju, taj dvostruki bolesnik čeka isto što i ja — zoru. Otvorio sam ventile na kacigi, pošto sam provjerio da je zrak na Lageensu pogodan za disanje. Odmah sam osjetio topao i slatkast miris, kao đumbir, pomiješan s nečim kiselim i oštrim što draška nosnice. Imao sam osjećaj da mi se odjednom jezik počeo nadimati, kao da će iskočiti iz usne šupljine. Instinktivno sam progutao slinu. Ne, još se ne gušim. Nakon nekoliko brzih provjera aparata za analizu, uvjerio sam se da dobro funkcionira i da njegova dijagnoza o zraku nije bila pogrešna, čak i ako nije ustanovio da je jedna lako hlapljiva supstancija ulazila u moje alergijsko područje. Iako sam savršeno dobro poznavao upotrebu i rukovanje svemirskim aparatima, ovaj mi se još nije bio prilagodio.

Progutao sam jedan dobar koktel napravljen od antihisteminika i osjećaj kao da mi neki bjesomučnik puni usta vatom odmah je nestao; jezik mi je ponovo postao normalne veličine i pokretan.

Ubrzo je slijedio i drugi učinak droge i sva trojica smo zaspali: oniroterapeut, bolesnik i moj jezik.

Jedno mi piskavo dozivanje propara uši. Izronio sam iz tvrdog sna, uvjeren da me probudila neka ptica. Drugi zov mi je to potvrdio.

Druga ptica, poput čegrtaljke, ponovo zaćurlika. Pogodio sam da neće prestati dok ne ustanem, umijem se, nahranim, i nisam se prevario. Ali, tek što sam ustao iz kreveta, prva ptica odgovori drugoj kriknuvši, a treća prihvati početne note toga pjeva.

Radosno sam pošao prema posudi za pranje da izvršim svoju svakodnevnu preobrazbu, i kad sam se oprao, obrijao, izmasirao prepoznao sam se u ogledalu. U međuvremenu, muzička se pratnja povećala. Pjevu prvih triju ptica pridružile su se druge. Neke su ponavljale istu temu, a neke su dodavale posebnu boju svoga krika, dok su druge opet pjevale nešto sasvim različito. Zbog tako snažne instrumentacije mislio sam da se nalazim u srcu vibracije, u zvučnom središtu planeta, kao da je Lageens bio sastavljen od elektroakustičkih frekvencija, a ne od materije.

Zatvorio sam ventile; izolacija svemirske letjelice bila je efikasna i odjednom sam uronio u tišinu.

Što se tiče priprema za moju reportažu nisam imao određen plan, pa sam odlučio improvizirati; na to me potaklo čitanje izvještaja s Lageensa i ovaj neobični jutarnji koncert. Uostalom, ovdje nisam morao kontaktirati s predstavnicima vlasti, asimilirati kultove, proučavati trgovinu, diviti se nekom spomeniku, prinositi obrednu žrtvu. A ipak, planet nije bio apstraktan; upravo sam se u to uvjerio.

Izlazeći, odmah sam uočio da je pjevanje utihnulo, kao da su ptice, lišene svog jedinog slušaoca, izgubile volju za pjevanjem. U to me uvjerilo naglo muzičko pojačanje. Izvan svemirske letjelice bio sam još više uronjen u zvučnu okolinu, čiji sam sastav i opseg jasnije razabirao, jer sam jednako dobro čuo svaku notu pojedine ptice kao i cjelinu instrumentacije. Oduševila me sposobnost apsorbiranja muzike izvana i iznutra; u tom sam vidio znak neobične velikodušnosti. Prezasićen ljubitelj planeta i putovanja, kakav sam bio ja, ponovo je otkrio svoju nevinost.

Prvim trima temama ornitološkog moteta, ponavljanom ćurlikanju, jednoličnom pokliku i kontrapunktnoj modulaciji, pridružili su se drugi, složeniji ćurlici. Ali, uskoro više nisam čuo te detalje; muzika se u mene uvukla sve do koštane srži i lebdio sam unutar vibracija, kao da sam postao njihov sastavni dio. Njihov ritam slijedio je ritam mog organizma i ja sam se prepustio toj bujici.

Ali, ljudsko biće je takvo da trenuci zanosa ne mogu trajati vječno. Varavi zanos zbog pjevanja, pošto je dostigao vrhunac u toku kojeg sam se skoro muzički rasplinuo, nepovratno je nestao i prepoznao sam sebe kako koračam po crnom, golom tlu. U daljini, muzički valovi odbijali su se kao sve slabija jeka, sve dok žamor nije potpuno iščezao. Podigao sam glavu: sve je bilo pusto; nije bilo ni lišća ni ptica, ništa osim tamne ravnice koja se pretezala unedogled, pod niskim suncem, ružne žuto-zelene boje.

Bio sam omamljen, prilično omamljen. Da li sam uopće otvorio oči kad sam se probudio? Ako jesam, kakvom je kužnom masom bilo pokriveno tlo na Lageensu? Moje čizme kao da su bile premazane ljepilom u ljepljivom blatu strašne crne boje, koje kao da je upilo i same sunčeve zrake.

Prema svom običaju, upao sam u zamku. Mene, Volta Dalarta, velikog reportera, u ZVIJEZDI GALAKSIJE, slali su na najčudnije zadatke jer sam imao neophodnu naivnost i potrebnu brzinu da odmah upadnem u nepriliku, dok su se drugi, iskusniji istraživači, stručnjaci za međugalaktičke veze, iskrcavali sa svojom izvanrednom naukom i ne manje izvanrednim predrasudama, nesposobni da uspostave i najmanji most između drugih civilizacija i svojih »saveznih« mentaliteta. A ja, sam ih znao uspostaviti.

— Imam za vas jedan zanimljiv posao, Volte.

Lisičje lice Blunta, glavnog urednika za specijalne misije, oduvijek

mi je bilo neugodno, a ovaj put je zračilo takvim licemjerjem da sam ga bio spreman odmah napustiti.

— Federalni biro nam je povjerio još jedan mali zadatak koji se skriva pod prividom reportaže jer su propali svi pokušaji koloniziranja.

— Volte, nemogući ste! Dajem vam najbolje zadatke, a vi mi prigovarate.

— Zacijelo ste zaboravili da sam nedavno proveo tri mjeseca u psihijatrijskoj bolnici da bih pokušao ponovo pronaći dio svoje ličnosti. Ostatak su pojele ličinke s Drugoa.

Pokvarenjak zlovoljno raširi oči.

— To je najbolje od svega što ste ikada napisali. Zahvaljujući meni imali ste dovoljno vremena da to uradite.

— A sada, zahvaljujući meni, federacija je uspjela uspostaviti kontakt. Čini se da namjeravaju iskoristiti ličinke u nekim terapijama da bi likvidirali »višak« osoba nekih agresivnih vrsta.

Blunt se nasmiješi.

— Dalart je rekao sve što je imao reći; vi ste, dragi moj, doista duševno bolesni. Uostalom, to je vaša stvar. Ali ovaj put, trebat će vam još više mašte da uvjerite sebe kako se ljutim na vas jer vas šaljem na Lageens. Na tom planetu nema ništa što bi moglo koristiti galaktičkoj federaciji.

— Zašto želite da odem onamo?

— Jer je to senzacionalna tema. Zamislite mjesto na kojem se može sve dogoditi. Sve! A nitko to ne može predvidjeti. Imam ovdje izvještaj stručnjaka koji su se prvi ondje iskrcali; to je zbunjujuće, pravi katalog za etnologa ili sociologa. Nezgoda je da ne postoji način da se točno utvrdi niti sazna vrijeme održavanja raznih manifestacija, budući da Lageeni nemaju stalan oblik i svaki dan mijenjaju ideje.

— Vi ste sigurni da domoroci organiziraju predstave, a ne istraživači! Ne događa se prvi put da se fantazme ostvaruju na jednom planetu. Prvi kontakt je povod za povećane intelektualne sposobnosti...

— Ne, svi pokusi to potvrđuju; Lageeni postoje i moguće ih je sresti, ali ne i s njima razgovarati. Čini se da nemaju jezik, nijedan značajni kodeks koji djeluje na osjetila...

Tada sam trebao tražiti mjesto izvjestitelja s budućih Olimpijskih igara, ali već sam bio okovan! Blunt je samo oprezno navodio vodu na svoj mlin, i tek sam na tlu planeta shvatio da umirem izvan svoje prirodne sredine.

— ... Vi shvaćate važnost »istraživanja«; vi ćete vjerojatno, biti prvi koji će otkriti način originalne mentalne komunikacije.

Doista, ako sam sposoban uvući se u najzamršenije situacije i pri tom uvijek izgubiti velik dio samog sebe, onda imam dara uspjeti

ondje gdje drugi sigurno propadaju. Ne volim mnogo druge, ali me oni privlače neodoljivo. Obdaren sam mimikrijom; kao kameleon mijenjam mentalnu boju čim se nađem u drugoj civilizaciji.

Napokon, ako je onaj koncert bio tlapnja i ptice nestvarne, možda je to skrivalo osnovu stvarnosti? Znao sam da na Lageensu postoje domoroci, što je i dokazano. Sada, kad sam otkrio odsutnost pejzaža i sudionika, morao sam utvrditi i zašto su Lageeni organizirali ovu jutarnju svečanost i da li je u meni ostavila tragove. Možda sam bio na tragu tih promjenljiivh stvorenja nestalna oblika.

Vratio sam se do svoje svemirske letjelice, gacajući po sitnoj kiši. Tri malena sunca tvorila su povorku na žutom, sumpornom nebu, a obzorje je bilo ravno kao stol u blagovaonici u kojoj nije bilo nikakve gozbe. Nisam se obeshrabrio; bio sam se navikao da su reportaže, koje zada Blunt, uvijek uzbudljive.

Aparati u letjelici snimili su ornitološki motet i počeo sam ga analizirati na kompjuteru, u potrazi za tajnom šifrom koja bi mi pomogla da shvatim namjere Lageena. Nakon tri sata napornog rada morao sam odustati: zvučna sekvenca bila je savršeno suvisla na muzičkom planu, ali nije bilo moguće primijeniti nikakvu semantičku skalu. Jutarnji je poklon bio besplatan. Pažljivo sam preispitao svoje pamćenje da provjerim da li sam se, slušajući tu glazbu, počeo mentalno mijenjati. Učinilo mi se da sam nedirnut, što je bilo normalno jer sam na Lageens stigao tek prethodne večeri.

Kad me je Blunt uspio poslati dovde, trebalo je ići do kraja.

Ozbiljno sam se pripremio za prvo ispitivanje, i bez nezadovoljstva otkrio sam, prilično monoton pejzaž. Jer da sam originalan putnik: doista, što je teže organizirati moj polazak, to više sam sposoban cijeniti bilo koje mjesto i u njemu otkriti originalnost. Nisam poput grozničavih turista, nestrpljivih da otkriju geografska obilježja, spomenike ili etnološke znamenitosti nekog kraja; mogu satima sjediti na nekom kolodvoru, gdje se ništa ne događa, i pažljivo promatrati odvoz otpadaka u blizini neke tvornice za ponovnu preradu, ili brbljati s nepoznatim glupanom u nekoj galaktičkoj krčmi. Većini su ti trenuci jednolični; ili smišljaju usporedbe sa sličnim ekspedicijama na druga poznatija mjesta, a taj ih egzorcizam umiruje jer im se žuri da se vrate kući. Ja otkrivam razlike, udišem ih, ušmrkavam, kušam ih u sitnim gutljajima, raznorodnost me opija; nitko ne zna bolje od mene procijeniti promjene, razlike, složena križanja vrsta koja našim uspomenama nameću nešto drugo, čudno, novo. Kao stalni i nezasitni skupljač identiteta, nikad ne propustim otkriti i najbeznačajnije stvari, makar se radilo i o zrncu prašine.

Nakon nekoliko kilometara hodanja, činilo mi se da nisam napredovao ni za jedan korak. Tlo je još bilo crno i blatnjavo, kad sam dizao noge čizme su stvarale buku, i ako se položaj triju sunaca malo

promijenio, ona su i dalje cijedila istu kiselkastu svjetlost.

Ipak, nisam se dosađivao; bio sam negdje drugdje, i to mi je bilo dovoljno.

Kad su se pojavile prve dine, stao sam. Čitao sam u izvještajima svojih prethodnika da su se u blizini sličnih mjesta dogodile pojave koje su naviještale da su tu negdje bili domoroci s Lageensa.

U to sam se ubrzo uvjerio, kad sam prešao preko nekoliko padina, što su se spuštale niz pijesak. U dolini je bilo okupljeno dvanaestak Lageena; nisu bili nalik na bića koja su otkrili stručnjaci za kontakt ni na bilo kojeg člana galaktičke federacije, ni na svoje protivnike, čak ni na neki zaboravljeni narod nekog sporednog sistema.

Teško je tvrditi da su imali točno određeno tijelo, obrisi su im se gubili na rubovima, kao na nekoj lošoj videovrpci. U glavnim crtama mogli bismo ih usporediti s golemim vrećama napunjenim gomoljima čije su promjenljive boje najavljivale buduće promjene. Katkad bi se neki bezlični član izdvojio iz zelenkaste skupine i, ispruživši se, malo-pomalo postajao svjetliji. Ali ne volim uspoređivati i radije ću reći da nisu nalikovali ni na koga; doista, jedva da su i postojali, jer se dominantna boja njihova tijela u nekim trenucima stapala s bojom pijeska, koji su osvjetljavala tri kiselkasta sunca. Kad su bili u sjeni, Lageeni su postojali samo kao blago svjetlucanje, kao tamna, ploveća, kratkotrajna magla, kao crne strane obronka pri slabom svjetlu.

Prepoznao sam ih po pokretu, a ne po obujmu. Mjesto na kojem su se nalazili bilo je izloženo napetostima, neobičnim deformacijama.

Išao sam prema njima bez imalo straha; događa mi se da osjetim zebnju ili zadrhtim naknadno, ali se nikad ne bojim dok događaji traju. Oni koji imaju tu privilegiranu sposobnost često uživaju u jednoj vrsti nekažnjenosti, kao da imaju moć prolaženja kroz opasnosti i ne zapažajući ih, a činjenica da ih negiraju čini ih otpornima. Osim ako instinktivno ne znaju da ih savršen međusobni odnos njihova tijela i duha priprema da odmah reagiraju na bilo kakav napad. U svakom slučaju preživio sam vrlo čudne situacije zahvaljujući izvanrednoj hladnokrvnosti.

Lageene je, iz blizine, bilo isto tako nemoguće identificirati; postojali su samo kao komadići, kao brazde na dinama. S vremena na vrijeme mi se učinilo da su prelazili preko mene, a da toga nisu bili svjesni. Nisam bio nestrpljiv promatrajući njihovo lukavstvo jer ono je postojalo. Njihovi pokreti odgovarali su povezanosti cjeline: razvlačili su velike niti koje su horizontalno vijugale po rubovima, zatim su vertikalno spajali cjelinu. Moglo bi se reći da su stvarali dojam da tkaju golemu mrežu čiji su se krajevi prostirali na svaku stranu vrhunca, mrežu što je tajanstveno visjela u zraku, a nosili su je atmosferski tokovi što su pokretali njene neopipljive niti.

Popeo sam se na dinu da bih dosegao paučinastu konstrukciju,

pazeći da je ne prijeđem. Ispitujući prstima labavo tkanje mreže, opazio sam da je malo ljepljiva, ili točnije da se koža lijepila za nju kao list papira na elektriziranu plastičnu foliju.

S te svoje promatračnice, opazio sam da se aktivnost domorodaca nije ograničavala samo na te prve vrhove. Njihov se rad protezao s jedne i druge strane širokog pojasa koji je obuhvaćao pješčanu crtu, što je povezivala najniže točke na dnu uvale, koje sam odmah nazvao »bijele dine«, zbog razlikovanja od crvenkaste prašine što ih je okruživala.

Pred tim divnim prizorom, uskratio sam sebi uzvik oduševljenja.

Strpljivo sam i točno nastojao upamtiti sve detalje konstrukcije, kretnje radnika. Namjerno nisam ponio kameru za taj prvi susret.

Nije postojala nikakva uzajamna veza između te aktivnosti i drugih simboličkih, obrednih ili obrtničkih radnji poznatih u kozmosu. Stanovnici Lageensa nisu se pokoravali nikakvom usklađivanju, iznenada su ostavljali komadić mreže zbog nekog tajnovitog posla — naglo, poput spirale, bacali su se u prostor, puzeći nekoliko metara ili kopajući tunel, ali njihov posao nije bio praćen nikakvom razmjenom. Ponadao sam se da ću ponovo čuti pjev ptica što su me bile probudile, a koje sam njima pripisao, ili ću otkriti sjajan sistem znakovne signalizacije koji im omogućava da se razumiju, obavještavaju. Ništa od svega toga! Oni u neredu obavljaju svoju bezrazložnu djelatnost svidljivom odsutnošću komunikacije.

Ali, naučio sam da nemam povjerenja u svoja čula. Federacija je prevarila toliko naroda utuvivši im želju za radom i dobar reporter mora mnogo toga otkloniti iz svog obrazovanja prije nego što ocijeni jedan događaj.

Konstrukcija mreže završavala se prije nego što je bila dovršena; veliki komadi prostora bili su uklonjeni s vrha bijelih dina što je opovrgavalo moje tumačenje: nijedna životinja nije mogla biti uhvaćena u te mreže širokih otvora. Moji zaključci bili su isti kao i zaključci mojih prethodnika. Vrlo privlačna djelatnost Lageena izgledala je potpuno nestvarna, nekorisna, improvizirana i nije odgovarala želji koju sam izrazio, predodžbi koja mi je prošla kroz glavu i koju su domoroci hinili u znak dobrodošlice ili neprijateljstva. Nakon prve analize bio sam sklon vjerovati da sam bio suočen s pravim »činom bez povoda« za koji ne bih nikada vjerovao da je moguć, pošto sam tolike godine provodio buran život po najčudnijim planetima. Za mene je to mišljenje bilo pozitivno; ako je bilo potvrđeno činjenicama, nisam gubio vrijeme.

Ali kamo su otišli stanovnici Lageensa? Čudesni park s blistavim nitima još je postojao na nasipu i djelomično lebdio, ali nije bilo domorodaca.

Za trenutak sam pomislio da se dio pejzaža okrnjio u daljini, kao

da je bio zamršen neodređenim koncem. Vjerojatno je to bila samo obmana. Nije bilo nikakva razloga da odmah odem; želio sam imati dokaz da ta sablasna tvorevina, treperav raspon muzike na žutom nebu služi samo za hvatanje triju golemih sunaca na Lageensu koja su već zalazila na obzorju.

Napuhao sam sigurnosnu kacigu i pojeo prvi hranjivi obrok otkad sam stigao na planet; tuba piletine i kriške kruha umotane u vakumiranu vrećicu učinile su mi se više nego ikada smiješni. Ali, morao sam to prihvatiti; u svim civilizacijama nisu postojali restorani, a na Lageensu se izgleda nisu ni brinuli o hrani. Nakon paštete od živadi pojeo sam kolač od povrća. Da bih to provario, pritisnuo sam o dlan dozu s koncentriranim alkoholom koji se brzo proširio po mom tijelu, zahvaljujući osmozi preko kože. Nastojanje da se materijal za istraživanje svede na najmanju moguću mjeru katkad je imalo smiješna rješenja, naročito na području užitka. Stari religiozni zakon o umjerenosti koji je većina sekti federacije odbacila, našao je utočište u shvaćanju o osnovnim količinama hrane za život na stranim područjima. Morao sam moliti Blunta da Astronautika pristane da me opskrbi s potrebnom količinom droge za moje putovanje.

Taj kratki intermedij mi je vratio malo humanosti koja mi je preostala nakon reportaža i koja mi omogućuje da još mogu komunicirati sa svojima kad se vratim u ZVIJEZDU. Prizor koji se ukazao sa sumrakom ubrzo će je izbrisati.

U sredini mreža, u udubini nepravilne vrtače koju su tvorili vrhovi, spontano je nastalo mnoštvo sedefastih tijela, nakostriješenih šapa i pokrilja, izbočenih očiju koje su postajale gusti oblaci na blijedo žućkastom nebu i skupljali su u sjeni brežuljaka. Ta pojava trajala je samo nekoliko minuta. Da u tom času nisam pogledao, možda, zatim, ne bih mogao lokalizirati rijetke svemirske maglice, svjetlije od noći, što su se udaljavale jedna od druge, kao svjetovi koji se šire, i okretale se ludo brzo između prozračnih vlakana.

Neizmjerno malene svemirske maglice raspale su se od sudara, u tihim eksplozijama, i milijarde njihovih živih čestica letjelo je u svim pravcima, tvoreći jednu vrstu sjajne magle iznad paučinastih mreža što su još bile vidljive u tami. Taj je fosforni oblak poprimao sve moguće oblike, ali nijedan koji bi mi bio poznat. Bio sam ovdje, zanesen tim mikrokaleidoskopom neobičnog, zadivljen beskonačnim prizorom nepoznatog koje se preobražavalo, kad, odjednom, sitnoživi su nasrnuli, zbijeni prema otvoru mreže koja mi je bila najbliža; svaki je stavio komadić svjetlosti na stranu dine koja je bila nasuprot mojoj promatračnici.

Grozničavo sam prisustvovao izgradnji tog zajedničkog »djela« koje je, kako je raslo, sve više i više poprimalo ljudski oblik.

Kad je to bilo završeno, posljednji radnici rasplinuli su se isto tako

spontano kao i Lageeni malo prije i, ostaviše me samog da promatram zagonetnu skulpturu.

Teško sam skinuo zaštitnu kacigu; noć je bila svježa i imao sam osjećaj da sam se razvio i naglo sam zadrhtao od isparavanja malja slijepljenih od znoja na mojim prsima i krstima. Uključio sam hlađenje na kombinezonu i uputio se prema sablasnoj silueti.

Bila je velika točno koliko i ja, a činilo se da je napravljena od nestvarnog, prozračnog nefrita; blago je svijetljela, ali nije zasljepljivala. Bila je to slika mog lika, kakav sam, vjerojatno, bio dok sam promatrao kako se stvarao, s izrazom naivnog čuđenja.

Vjerujem da nikad nisam vidio nešto toliko lijepo. Kvaliteta djela nije proizlazila iz bogatstva interpretacije nego iz realizma, od mikroskopski precizne vjernosti stvarnosti. Svi detalji na mojoj koži, moje crte, kosa, odjeća bili su izvanredno vjerni, a svet je još više isticala, sjajna materija. Pošto sam pažljivo promotrio skulpturu, ubrzo sam uvidio da se nikad prije nisam vidio na takav način, čak ni u ogledalu koje povećava. Djelo je imalo takvu optičku moć da je bilo još jasnije nego model koji je predstavljalo. Moj kip je bio moje visine, ali mi je omogućavao da se vidim, kao da sam odjednom postao sto puta veći.

Približio sam se i oprezno ga dotaknuo rukom; materija je bila mlaka i malo elastična. Pošto sam obavio nekoliko jednostavnih pokusa, odlučio sam i uhvatio predmet oko pasa i podigao. Kao što sam i mislio, bio je lagan kao pero.

Složivši zaštitnu kacigu, vratio sam se u svoju svemirsku letjelicu i zaspao snom bez snova.

Sutradan, moj kip je još bio ondje, postavljen na mjestu gdje sam ga ostavio i neprimjetno je sjao. Nefrit je bio još zeleniji i pojačavao dojam o jasnoći skulpture, tako, da je to bilo neugodno.

Savjesno sam zapisao sve događaje prethodnog dana i pripremao se za drugi izlazak, noseći ovaj put sav audio-vizualni materijal da zabilježim sve što ću promatrati.

Jutarnji ptičji koncert bio je izostao, prešao sam preko bijelih pržina, a da se ništa nije dogodilo i, hodao sam s druge strane prema nečemu što se doimalo kao šuma ili litica. Kako sam se približavao toj prirodnoj prepreki, ustanovio sam da je to, vjerojatno šuma kojoj su stabla bila okamenjena. Golema stabla i potpuno gole grana širile su se na sumpornom nebu kao iskrivljeni i suhi korijeni. Ipak im je kora bila sjajna i hrapava od ožiljaka, svraba, parazita, kao kora nekog živog organizma.

Snimio sam nekoliko puta najveće među njima. Bilo je široko trideset metara i izgledalo kao okrnjen stožac, a pružalo se petnaestak metara u visinu. Stablo je bilo neobično zdepasto, a na njegovim je rubovima i u prirodnim šupljinama bila prisutna neprekidna

živahnost: ptice i insekti jurili su u svim pravcima da bi snijeli jajašca, napravili gnijezda, nahranili se.

Gledajući pažljivo, opazio sam da nije bilo potpuno bez lišća i da je na krajevima najdebljih grana bilo sićušno žbunje. Na videofonu mogao sam jasno vidjeti te male biljne nokte, blijede i tvrde kao pupoljci kaktusa. U njima se mnoštvo ličinki hranilo sokom. Zatim sam, uzmaknuvši, počeo pažljivo promatrati šumu: činilo se da je bila zasađena tako da je položaj stabala i njihov raspored nametnuo geometrijski dojam cjeline. Jedna uznemiravajuća činjenica opovrgavala je taj dojam: vidljiva razlika u starosti među njima, a neki su bili dva ili tri puta veći od najmanjih. Osim, ako tu nejednakost nije uvjetovala želja graditelja da šumu sačuvaju kroz stoljeća, što je pretpostavljalo vrlo mnogo strpljenja jer su neka stabla bila, vjerojatno, stara i tisuću godina. Nijednog časa nisam povjerovao da je razlika u kvaliteti tla mogla biti uzrok tolikoj raznolikosti u rastu. Najvažnije je bilo da ta geometrijska šuma, viđena s brežuljka, odakle sam je ja promatrao, nije bila monotona; suprotno onom što se moglo očekivati, pravilnost plana omogućavala je drveću da izrazi svoju jedinstvenost.

Nisam mogao odoljeti da rukom ne odmjerim stabla, da u mislima opipam čvorove, kvrge, odgonetnem račvanja, grane, mladice, čitam u neravnini kore uživajući u mekoći sive, masne kože koja je bila nagrđena kao koža stare životinje. Ta fantastična šumska katedrala je u svojim arabeskama, ukrasima, zamršenostima bila maštovitija od najslavnijeg spomenika federacije.

U daljini se začula neka rika, izviruć iz drveća u petnaestom ili dvadesetom redu. Zatim se iz te oslikane dubine pojavilo stotinjak širokih, maskiranih bića koja su vukla goleme trube iz kojih se širila stalna i glasna buka. Uputili su se prema meni. Bez imalo veze sa stvorenjima prethodnog dana, ovi Lageeni doimali su se više zemaljski; bili su savršeno razdijeljeni, gotovo previše debeli u prostoru i teško su hodali na svoje tri noge koje su se kretale kružno, što me prije podsjećalo na neki stari roman znanstvene fantastike nego na biološku stvarnost promatranu u galaksiji. Ipak, oni su postojali i njihovo kretanje nije bilo neugodno oku.

Golemi muzički instrumenti koje su ti domoroci vukli na svom ophodu bili su postavljeni na jedan tronožac na kotačima. Njihove dimenzije ograničavale su područje kretanja Lageena među drvećem, tako da su samo jedan po jedan mogli prolaziti između divovskih stabala; četa je, šumeći pravilno, zaposjela šumu na površini od nekoliko hektara. Skupljali su se na rubu toga vrta, točno nasuprot meni, kao da su željeli biti dobro viđeni. Na videofonu sam pažljivo promotrio jedan primjerak: imao je masnosivu, naboranu kožu, sličnu kori onog drveća, a njegov široki, čunjasti trup stajao je na tri čvrste

noge koje su završavale debelim, kožastim stopalima. Umjesto glave imao je masku koja je, na shematski način, prikazivala mene.

Svi Lageeni nosili su istu simboličnu masku čiji su se izrazi mijenjali od bijesa do ironije, od oduševljenja do nostalgije. Preko tih sto izvanredno profinjenih portreta mogao sam proučiti opseg svoje izražajnosti i na osnovi grafičke interpretacije zaključiti o njenim dramskim osobinama.

Obično sam prilično oprezan u kontaktiranju s nepoznatim vrstama, jer je prva osobina dobrog reportera da ostane živ, želi li da novine imaju koristi od članka za koji je utrošeno mnogo novca. Ovaj put nisam oklijevao; nenaoružan, uputio sam se prema gomili. Želio sam saznati više, upitati njene članove o značenju ove demonstracije. Približivši se, uvjerio sam se o estetskoj sličnosti domorodaca i njihove šume, što me učvrstilo u uvjerenju da nijedan detalj te manifestacije nije bio slučajan.

Morao sam brzo odustati od pokušaja kontakta: ne samo da moja prisutnost nije poremetila ceremoniju nego sam imao osjećaj da Lageeni nisu ni bili svjesni moje prisutnosti.

— Ja sam Volt Dalart, iz ZVIJEZDE GALAKSIJE i nosim vam pozdrave federacije.

Ubrzo sam shvatio uzaludnost i komičnost svog pokušaja, tako da sam čuo odjek vlastita glasa kojeg je srećom nadglasao ritmički zvuk trube. Ipak sam opazio da su se zvukovi Lageena vješto premještali da se ne bi sudarili s mojim glasom.

Naslonio sam se na jedno stablo i pustio da događaji teku bez mog upletanja. Ako je između njih i mene postojala komunikacija, ona se odražavala kroz taj ples, obrede. Tronoga bića koja su ponavljala moje lice kroz cijelu šumu, započela su neobičan balet; svaki je stao kraj divovskog stabla i pridonosio pojačanju zvonkosti trube i kružnom gibanju. Ta pomamna demonstracija trajala je četvrt sata. Bio sam kao skamenjen uz stablo, paraliziran od glazbe i plesa, više nisam osjećao svoje tijelo, više nisam ispitivao svoj duh, proživljavao sam ovu svečanost.

Naglo, Lageeni su stali i zašutjeli. Na zenitu su tri žuta sunca uklonila svaku sjenu i golemo se drveće s tjeskobnom preciznošću ocrtavalo na sumpornom nebu.

Iza leđa, začuo sam prigušenu, vrlo blagu buku, nešto nalik na šum sluznice koja se rastvara. Usudio sam se pomaknuti i prekinuti dogovor o nepomičnosti, koji je, čini se, ujedinjavao domoroce i pejzaž. Promotrio sam stablo iz kojeg se činilo da dolazi buka: na njemu se pokazala svježa i otvorena rana. Nitko me ne bi mogao prisiliti da tamo stavim ruku.

To nije bilo potrebno; opazio sam da se Lageen koji je plesao oko stabla pomaknuo i ja sam uzmaknuo da ga propustim. Na licu više nije

imao masku. Nije imao ni lica jer mu je čunjasto, sivo tijelo završavalo vrhom na kojem je bila pričvršćena slika koja je predstavljala mene. Tada je stavio trubu u otvor na drvetu, a njegovi su ga sunarodnjaci počeli oponašati. Zapravo, samo neki, jer sva stabla nisu bila rasječena.

Moje su maske bile bačene na pod i počele su se raspadati, kao da su imale svojstvo samouništenja.

Od toga mi je pozlilo.

Moje razočaranje nije trajalo dugo; nekoliko minuta kasnije, domorodac koji mi je bio najbliži iščupa iz rane stabla neku vrst sivkastog, cmizdravog fetusa koji je strašno nalikovao na mene. Stavio ga je na prašno tlo i, ne obraćajući pažnju na mene, udaljio se, vrteći se kao i svi njegovi srodnici, a to je povlačenje pratio melankoličan i blag zvuk trube.

Ostao sam potpuno zbunjen, a društvo mi je pravilo pedesetak drečavih reprodukcija mene samog, nesposoban da odlučim što da učinim s njima. Ona koja mi je bila najbliža i izgledala prerano razvijena, počela je puzati četveronoške, potpuno slinava i pokrivena prašinom. Pridružila se mojim ostalim bebama-slikama koje su se rodile na divovskom drveću. Pošao sam za njom. Svi ti zgužvani fetusi okupili su se u bučnu i odbojnu gomilu i započeli strašnu bitku, vadeći jedni drugima oči svojim malim, punim rukama i bijesno se grizući po licu. Mržnja koja ih je pokretala bila je toliko snažna da su se međusobno unakazili i nakon četvrt sata ostalo je samo nekoliko primjeraka. Bio sam zapanjen tim strašnim prizorom, nesposoban reagirati jer se sve zbilo vrlo brzo. Srećom mrtve su bebe nestale, kao da ih je usisalo tlo, neka strašna bugačica upila je njihovo meso, utrobu i krv.

Pola sata kasnije ostala je samo jedna beba.

A ta je počela rasti i starjeti istom mahnitošću kojom su se bebe rađale i umirale. Ubrzo je bila visoka kao i ja i lakomo me promatrala.

Već jučer sam doživio šok diveći se svome krasnom kipu od nefrita; danas sam bio uznemiren pretjeranom prisutnošću tog svog drugog ja, isto tako brižljivo predočenog kao i kip, s iznenađujućim dojmom koji su mu dali njegovi tvorci, i koji je isticao, vjernost originalu. Osim toga, golo biće je disalo i šum zraka što je izlazio kroz nos iz njegovih pluća nalikovao je na glazbu mog života. Mogao sam čuti kako mu srce lupa, gotovo istovremeno s mojim, kao da smo oboje bili elementi čudnovatog stereo-lanca, što je vjerno opnašao lupanje srca svijeta.

Teško mi je sada reći koliko sam vremena promatrao svoga dvojnika, dok ga se nisam nagledao. To nije bilo divljenje nego me zaprepaštenost da gledam kako živim paralizirala, kao da sam naglo otkrio da postojim na kraju dugog, okamenjenog sna koji je bio moje

postojanje.

Vrhunac je bio kad je biće otvorilo usta da govori. Kakve će biti te riječi, rečenice izgovorene u čarobnoj šumi? Kakvo će im biti simbolično značenje? Nisam mogao izdržati i ispružio sam ruku prema dvojniku da ga napokon dotaknem. Čim sam ga dotaknuo, on je ispario u veliko mnoštvo sjajnih čestica, u pokretan i lagan oblak koji je odmah nestao na sutonskom nebu.

Onesvijestio sam se od bijesa.

Dugo sam ponovo čitao izvještaje prethodnih istraživača. Stručnjaci za kontakt posebno su nastojali uspostaviti lingvistički most između njih i Lageena. Njihovo pričanje o neobičnim susretima, o kojima sam imao dva svjedočanstva, na žalost je bilo kratko. Ali je imalo značajnu etnološku crtu, bilo je puno mašte što se tiče obreda, ceremonije, muzike, plesova čak i pastoralnih prizora trivijalnijih od onih kojima sam upravo prisustvovao. Čini se da su domoroci s Lageensa uživali da svaki dan izmišljaju novi folklor, koji su bila nesposobna stvoriti i najzagonetnija plemenska društva u galaksiji. Imali su osobinu da nikad ne upotrebljavaju istu morfologiju da bi se izrazili, i birali su najnepravilniji oblik, prkoseći prirodnim biološkim i organskim kriterijima.

Ipak, u toku prethodnih manifestacija nisu nikad pokušali, prikazujući istraživače, dati im posvećeno značenje; za mene su sačuvali tu čast. Ta me je činjenica uznemirila.

Gledao sam audio-vizualna svjedočanstva koja sam sakupio, a da nisam otkrio ništa važno. Ipak me oči nisu varale: prizor je bio isti kao i onaj kad sam bio počasni gost. Pošto sam povećao najbolje fotografije, opazio sam da je konkretna stvarnost osobe i okoline bila sporna. Doista, ti su klišeji pokazivali da je cjelina bila učvršćena na okviru u kojem su se vidjeli drveće i domoroci, maske, trube, fetusi; svaki detalj prizora moglo se raščlaniti u niz obojenih čestica. Ili film koji sam ja upotrijebio nije bio prikladan za analizu na elektronskom mikroskopu.

Sjećajući se jučerašnjeg prizora na bijelim dinama i neodređenosti figura, zaključio sam da su Lageeni, ako su postojali, mnogo napredovali za jedan dan. Za tjedan dana, vjerojatno, ne bih mogao sumnjati u njihovo postojanje.

Zatim sam, analizirajući simbole sadržane u svakoj »ceremoniji« kojoj sam prisustvovao, otkrio da njima žele izraziti zamjenljivost oblika i nepostojanost njihovih čestica. Moja je slika bila izražena sjajnim točkama, a sastavljala se i rastavljala prema različitim obredima. Kakva se god inteligencija krila u osnovi religioznih manifestacija kojima sam bio svjedok, naslutio sam da joj je namjera bila izraziti nestalnost energije i materije, prolaznu ranjivost predočivanja. Isto je tako dojam zvučnih raznolikosti, počev od pjesme

ptica, sadržavao aluziju na općenitost vibracijskih polja.

Napokon, i ja sam također bio privremeno biće, sastavljeno od atoma koji će se razdvojiti nakon moje smrti. Moja je »tjelesnost« amorfnim bićima mogla izgledati kao iluzija.

U tome je bila teškoća komuniciranja.

Za tvorce energije, za koje sam odsad vjerovao da su to Lageeni, postojanje ne može imati oblik koji je zajednički narodima galaksije. Lageeni su željeli privući našu pažnju analizirajući naše ponašanje i kritički nam ga predočujući.

Grozničavo sam stavio kompjuter u položaj šifriranog hinjenja događaja koje sam proživio i događaja što su ih proučili stručnjaci za vezu, vodeći računa o zajedničkom nazivniku koji sam im pripisao. Stroj nije opovrgao moju pretpostavku, ali je nije ni potvrdio. Oduvijek sam sumnjao da su opremu na svemirskoj letjelici izmislili sitničavi inženjeri, neodlučni u nejasnoj namjeri da pokopaju moral suviše poduzetnih putnika.

Ali zašto Lageeni nisu svoja prolazna ostvarenja obdarili riječima? U času, kad je moj dvojnik trebao progovoriti, bio je sublimiran! Ipak su bili sposobni hiniti znakove.

Osim ako ne smatraju, pošto su promatrali naše društveno ponašanje, da je takva razmjena misli nesigurna. Očito je da je, ako nas jezik povezuje površno, pojedinac upućen na izdvajanje kad nije u nečijoj prisutnosti. Jezik je također izvor objašnjenja i pogrešaka, jer njegovo semantičko značenje nije svakome isto.

Da li su pretjerivali dok smo se mi nastojali riješiti materijalnog oblika da bismo mogli komunicirati s njima? Tako naš mentalni kontakt više nije prolazio kroz kanal riječi i ostvarivao se na razini razmjene preko jednostavne razlike potencijala između naših energetskih masa. Na žalost, nisam znao kako u tome uspjeti, jer je prije toga trebalo nekoliko dana naporno raditi.

Odlučeno je; spreman sam; uspio sam sintetizirati jedno električno prikazivanje svoje ličnosti, spojivši izvjestan broj polja i frekvencija poslanih na samo jednoj valnoj dužini. Za nekoliko trenutaka poslat ću i sakupiti odjek tog odašiljanja, kad prijeđe preko planeta. Nadam se da ću nešto otkriti u parazitskim bukama i svjetlosnim interferencijama koje bi se tu trebale umetnuti.

Rezultat je premašio moja očekivanja. U poruci koju sam dobio s Lageensa bilo je toliko revnosti, siline, toliko bogatstva da još ni izdaleka nisam završio dešifriranje.

Čudno je kako ljudski duh ima sposobnost da predodžbe podvrgne pod prešu svog odgoja. Kako sam otkrivao ljepotu legeenovske misli, uzvišeni karakter njenoga kozmogonijskog tumačenja, moj je duh djelovao u potpuno drugom smislu.

Zapitao sam se o nužnosti svoje reportaže i njene prikladnosti. Do

sada mi Blunt nije nikad ništa poklonio. Obično je iskorištavao moju strast za putovanjima i zaslijepljenost njima da bi dobio važne obavijesti za rukovodioce federacije. Mnogo sam se trudio i spremao se da mu uručim ključeve Lageensa. Zbog čega? Kakvu ću od toga imati korist? Bića s planeta nisu osjećala potrebu za prisutnošću ljudi ni drugih izvanzemaljskih stvorenja da bi evoluirali u približavanju beskonačnosti. Naprotiv, ako sam ostvario mogućnost da komuniciram s njima, bio bi to čin oskvrnjivanja od neprocjenjivog značenja; jer mi se nismo izlagali nikakvoj opasnosti poslavši električna hinjenja nas samih da bi ispitali ta stvorenja. Podvrgavši ih intenzivnom trovanju nije bilo sigurno da ne bismo djelovali na njihov mentalni metabolizam.

Upravo sam shvatio; bilo je vrlo jednostavno. Lageens je predstavljao neprocjenjivo bogatstvo za svjetske turističke agencije! Nikada, ni u snu najluđeg organizatora putovanja, jedan planet nije imao takvu raznolikost običaja, ceremonija, toliko mašte u umjetnosti, pejzaže, takvu morfološku raznolikost bića koja su tamo živjela. Lageeni su izmišljali religija zemlje, cijele civilizacije samo zbog zadovoljstva da nam ik ponude i mogli su se mijenjati kako su željeli.

To je predstavljalo i teškoću jer prodavač organiziranih putovanja osniva svoju propagandu na određenom programm Kupci turističkog sna uglavnom traže da se poštuje ugovos, jer moraju unaprijed prevladati otuđenost, da ne budu iznenađeni, da se ne uplaše nepoznatog. Evo, zašto se Blunt nada« da ću uspostaviti vezu s Lageenima: da bih mogao tražiti od njih da poštuju program ceremonija!

Izbrisao sam sve tragove svog ispitivanja, čak i snimku koju sam uspio napraviti, da otklonim i najmanju opasnost od kontaminacije. Zatim sam progutao tri tablete za gubitak pamćenja s naknadnim djelovanjem koje se, uglavnom, koriste da se neprijatelju ne bi odala tajna, ako se padne u zarobljeništvo.

Zatim sam poslao poziv u pomoć u ZVIJEZDU GALAKSIJE. Onda sam izašao na Lageens i postepeno sam se zaboravio u pomamnim obredima, koje su ona bića izmislila da bi proslavila njihov prvi dodir sa stranim mentalitetom. I zaspao sam s posljednjom zrakom večeri, s osjećajem da nikad više neću osjetiti takav zanos u dodiru s nepoznatim. Srećom, nikad se više neću sjetiti tog trenutka.

*

— Imali ste sreću da smo vas našli, Dalarte, izgubili ste se bez odašiljača, na kilometre daleko od svemirske letjelice, u trenutku kad su vas Lageeni htjeli žrtvovati u jednoj kanibalskoj svečanosti.

Prestrašeno sam gledao Blunta, ne znajući da li se raduje što su me spasili, ili bi on više volio da su me domoroci pojeli, da tako bolje opravda svoj neuspjeh pred onima koji su me željeli poslati na

Lageens.

Promrmljao sam:

— Svakako se ne bi mnogo promijenilo i da su me pojeli. Znate dobro da su mi načeli mozak.

— Pretjerujete, mogli smo ponovo obnoviti vašu memoriju zahvaljujući banci podataka koju smo sačuvali. Jedino nam nedostaje uspomena o vašem boravku na Lageensu.

— Ja o tome imam svoje mišljenje.

— Zašto ga niste zabilježili na vrpci?

— Jer sam, vjerojatno, bio nesposoban za to. Prema izvještajima stručnjaka za kontakt koje sam pročitao, jedan primjerak mentalne spužve kao ja ne može odoljeti pritisku izgubljenosti, kakav sam pretrpio. Čini se da sam nekoliko sati nakon dolaska bio toliko omamljen svečanostima da više nisam imao ljudske osobine. Zašto mislite da sam se morao sjetiti da pritisnem dugme na video-kameri?

— Šteta, zacijelo biste načinili izvrsnu reportažu. Nitko to neće moći učiniti umjesto vas jer se Lageens nalazi odsad u zabranjenoj zoni.

Nemarno sam prstima dotaknuo usne nadajući se da Blunt neće opaziti moj smiješak. Upravo sam shvatio da je moj kontakt s bićima na Lageensu bio dublji nego što sam vjerovao, jer je kanibalska svečanost koju su improvizirali moji spasioci zacijelo imala izvor u mojim uspomenama.

Oni su je izmislili da bi se zaštitili, jer sam ih upozorio i uvjerio da im prijeti opasnost.

U znak zahvalnosti ostavili su mi nedirnuto sjećanje na moj boravak s njima, koje se spontano vraćalo nakon seansa mnemoterapije kojima sam bio podvrgnut. Lageens nikada za mene neće biti zabranjena zona.

Ali Blunt to neće saznati.

Hepening u trećem podzemnom traktu kvadranta B7

Branko Belan

Fonozapis kazivanja, drugog po redu Franka Issa Naleba, hiberniranog uoči Velike Katastrofe, u vrijeme svjetskog municipalnog sustava koji se zasnivao na Zakonu o konačnosti svih zakona. (Podatak iz UTova dnevnika nađenog u enklavi Mer, u 8. tisućgodištu Druge civilizacije).

Santo Marco Palatinus, sociopsihijatar, boss Instituta za psihozdravlje municipija, na jednom je od letimičnih ophoda po krovnom terapeutskom šetalištu, zapazio da se subovi rekonvalescenti ne drže uputa. Sabotirali su ih diskretno, ali Ipak. Palatinusu tako nešto nije moglo proći neopaženo. Zgranuto se pitao zašto. On je bio taj koji je subove zahvaćene sindromom katalepsije 212 vraćao u radosni život. Bila su to njegova njuškala koja su odvajala iz radnog procesa svakog suba čim bi bez opravdana razloga prestao raditi i počeo nepokretan piljiti u prazno, posve ravnodušan prema svemu što se oko njega, mimo njega ili radi njega događalo. Njuškala su takve sabirali kao krepane mačke, prebacivali iz u klinike, kljukali ih mješavinom vigorina i voluntina kao delfine trenirane za trke, zatim ih ubacivali u osinje košnice, odakle je većina, poslije duljeg ili kraćeg oklijevanja, sumanuto trčala da bi našla izlaz i spasila se od bolnih uboda. Kao posljednje, izmasirali bi ih, privezali na bicikle i ugurali u trideset metara visoki i jedanaest i pol metara široki rotor, u kojem su morali voziti šezdeset kilometara na sat da ne bi klizli u lijevak i da bi se dospijevši do vrha spasili od razlaganja u sirovine.

Izdržavši sve te kušnje, smatrali su se izliječenima, ali podložnim recidivi, pa su morali sve slobodno vrijeme aktivno provoditi na

šetalištu. Upute su nalagale da hodaju po taktu muzike koju im je izravno u ušne školjke emitirao deveti radio-val, uz poetizirane aforizme koje je osobno sročio Santo Marco Palatinus da se ne bi duhovno ulijenili. Bili su to psalmi o mudrosti otaca municipija, o njihovoj ljubavi što je gaje prema subovima kao stupovima društva, o brizi za njihovu dobrobit, sve to kao cvijeće ukrašeno mislima ideologa finalizma koje su u tisuću varijanti ponavljale da je sreća subova samo u njihovim rukama. Ako hoćete biti sretni, budite, i tome slične uvjerljive krasote.

Santo Marco je imao debelih razloga da sve do ovoga trenutka bude ponosan na zdušnost hodilaca. Bilo je isprva i dobrovoljaca, pa čak i građana sa statusom, koji su ne samo hodali nasmijani u sreći da slušaju muzikalno grgoljanje pameti, odnavna im znano, ali uvijek omiljelo kao najdraža poslastica već su i skakutali, udarajući se šakama u drugi, naravno po taktu muzike.

Ponekad je to činio i boss, ostvrćući se desno i lijevo, naprijed i natrag, vijugajući između hodilica kako bi ga svi opazili. Bio je boss toliko zadovoljan da je počeo zanemarivati ophode kao nešto što je s vremenom postalo suvišno.

Ovaj put je došao na šetalište jer je osjetio potrebu za čistim zrakom. Usput, pomislio je, zlu ne trebalo, nije besmisleno provjeravati uspješnost svog djela, a osim toga, također je pomislio, njegova će nazočnost dodati radost radosti hodilaca.

I ništa od toga.

Subova-rekonvalescenata bilo je manje negoli ih je trebalo biti, a oni koji su bili, hodali su neoprostivo aljkavo. Nisu se držali ni propisanih pravaca, ni propisanih razmaka. Neki su, koje li strahote i bezumlja, izvukli slušalice iz usnih školjki, kao da ih nimalo ne zanimaju njegova aforizmi ili biserje ideologa, pa ni uzvišena muzika u taktu paradnih marševa. Uopće, mnogi su se ponašali kao da hodaju za neki svoj prokleti protufinalistički račun. Još gore: nisu se u stankama zaustavljali da bi zadržali disanje, kako bi što više i dublje udahnuli sinhrono ispuštan zrak, zasićen miomirisima mora i brdskog bilja.

Jest, poneki od njih se zaustavljao, premda ne u pravo vrijeme, ali nije pokušavao ni fingirati da zanosno diše. Boss je to odmah opazio, jer su im grudni koševi ostajali splasnuti, uvučeni, a pri tome nisu dizali glavu niti su gledali prema horizontu. I najgore od svega: neki su se zaustavljali pri susretima, izmjenjivali poglede, značajno nabirali usnice i čela, podizali desno ili lijevo rame, kao tobože, što se tu može, počekajmo da boss ode. Možda su i razgovarali prije negoli je došao i možda će razgovarati kad otiđe, a to je bilo najstrože zabranjeno jer remeti usredotočenje na povremene upute o duljini i brzini hodanja, o držanju glave i tijela, a da se ne spominju raznorazne mudrosti iz

fundusa bossovih lijekova za potrebe njihovih duša.

»Vidjet će oni tko je bog, a tko batina, to jest, tko je bog i batina«, pisne boss i povuče se brzinom što je onima koji su ga spazili moglo i moralo značiti da im sprema nešto krupno i neugodno. Bila je to finta. U glavi mu je bio mutež, pa se prepustio pokretnim trakama stambenih tornjeva da ga vuku kud hoće, a one su ga odvukle, slučajno ili je tako podsvjesno htio, Lei Mariji Basri, ideologu, njegovoj najomiljenijoj seksualnoj partnerici. Kao se to već tako zbilo, prilegao je uz nju na zračnom ležaju i stao kažiprstom prčkati po njezinoj vagini kao da se tu možda nalazi odgovor na mučna pitanja što su ga opsjedala.

Nepripremljena za takvu vrst posjeta, Maria Basra je ostajala hladna kao krastavac. Njezine su duge noge i ruke, u posebnim i očekivanim prilikama spremne da ga obujme poput krakova oktopada, mirovale kao četiri klade.

— Znaš da ne volim kad tresneš ovdje kao s neba pa u rebra.

— Znam — reče on tužno.

— I što onda, napokon, tražiš tu unutra? Biser?

Santo Marco joj ispriča što traži.

— Ako želiš saznati što se to tamo događa, ako se uopće išta događa, navuci neko drugo lice, skini i sam slušalice i hodaj između subova kao mušica bez glave...

— Ja? Kao mušica? — uvrijedi se Santo Marco.

— Ne ti, već ono što će oni misliti da jesi.

— A ako iskopčam slušalice onda im i sam dajem loš primjer — usprotivi se boss.

— Žrtvuj se.

— Što to uopće znači? Žrtvuj se! Smiješno... Ne stiskaj noge. Htio bih te ljubiti.

Lea Maria preklopi noge kao škare i nastavi:

— U prošlom tisućgodištu ljudi se nisu protukoristili kao mi danas. Žrtvovali su se za neke svoje posebne ideje. Neki su se čak spaljivali...

— Ne vjerujem — odlučno će boss.

— Ne vjeruješ?

Lea Maria potraži u videoteci kasetu odgovarajućeg priručnika, ubaci je u stereovizor i aktivira. Za svega desetak sekunda našla je snimke samospaljivanja bonzoa.

Pred živim svjedočanstvom ljudske gluposti, kakvom je smatrao prizor živih baklji, Santo Marco prasne u smijeh.

Smijala se i Lea Maria.

Smirili su se tek kad je u kadru ostala mrlja crnog pepela.

— Sve se dade izmjeriti osim ljudske gluposti — reče Santo Marco kad je došao do daha.

— Istina! Meni to često pada na um kad razgovaram s tobom —

reče Lea Maria i raširi škare nogu. Što je? Što čekaš? — izazivala ga je.

— Razmišljam kakvo lice da odaberem — on će gledajući u prazno.

— Pogledaj ispred sebe pa ćeš ga vidjeti.

— Ne znam na što misliš.

— Zaista se sve može izmjeriti osim ljudske gluposti — reče ona i ponovno sklopi noge. — Da nemaš lice poznate budale, ono bi bilo izvrsna maska — doda posprdno.

— Što imaš protiv moga lica?

— Možda bih imala kad bi mi ičemu služilo.

— Moje je lice registrirano kao moje. Po njemu se zna tko sam, a ono što jesam pribavlja mi ugled... Toliko da znaš! — on će ljutito.

— Kod mene ti ugled pribavljaju posve drugi dijelovi tijela.

Santo Marco je bio ponosan i na one druge dijelove svoga tijela, ali ovog časa nije mu bilo ni na kraj pameti da njima paradira.

— Mogao bih odabrati lice kojeg uglednog hortikulturnog stručnjaka koji je... ili možda

— Odaberi lice uobičajeno za subove, ako želiš...

— To nikada!

— Cilj opravdava sredstvo — reče Lea Maria okrutno.

— Da, ali sredstvo ne smije doći u sukob s mojim položajem, a da i ne spominjem kako je u meni ugrađen nagon pokoravanja Zakonu. Moje lice to sam ja, sebi i municipiju, svima.

— Nisi svima! Nisi meni!

— Po čemu onda znaš tko sam?

— Po svojoj izvanrednoj pameti, Santo Marco Palatinus! Neizmjerljiva je kao i glupost.

— Ovaj put nisam dovoljno pametan.

— Ovaj put?

— Nije mi lako biti nesavjestan da bih bio savjestan.

*

Zapleten u kučine proturječnih odluka, Santo Marco je izabrao srednji put: nije zamijenio lice, ali promijenio mu je kolorit i nije se tri dana brljao, i tako je, premda se sam sebi gadio, krenuo na šetalište, iskopčao slušalice i stao vrludati kao da ne zna zašto je tu, ali zato je napeo uha kao šaptač, a oči kao laborant nad sitnozorom. Bilo je još takvih na šetalištu, ali zacijelo se nitko nije osjećao tako bijedno kao on. Osjećao se kao da su ga ubacili na svečani municipalni ručak, gola golcata, posve lišenog važnog statusa, degradiranog, bez amblema što su višebojnim svjetlucavim lentama i bedževima svjedočili mnnoštvo danih mu priznanja (uvijek je imao muke kako ih na sebi rasporediti da svi budu vidljivi).

Takav kakav se pojavio među subovima, prezirao je sam sebe. Da, cilj je opravdavao sredstva, ali kako je taština u njemu bila jača od

cilja, šetkao je Santo Marco, raspoložen mračno, i slušao aritmičko koračanje sumanutih rekonvalescenata i neraspoznatljive riječi što su dopiraledo njega ne otkrivajući mu tko ih izgovara. Nije znao da je to korisno cilju za koji se žrtvovao kao bonzo. Da je otkrio prijestupnika, reagirao bi nagonski (i to je u njemu!) i tako otkrio svoj identitet, poslije čega bi propao svaki dalji pokušaj da ustanovi što se to događa s inače divnim, pokornim i radosnim subovima, za dobro kojih je posvetio cijeli svoj plodni život. Budući da nije znao, ničim nije omeo nekog žustrog hodilca koji mu je na brzinu zucnuo u uho: »U sedamnaest«.

Tek što je odskočio kao da je oparen, žustrog hodilca više nije bilo na vidiku.

U sedamnaest? Što u sedamnaest? pitao se zapanjeno. Da je barem uspio vidjeti tog suba, mogao je pozvati policiju i upozoriti je na sumnjivca, ali nije, kao što ni sljedećeg nije dospio vidjeti, kad mu je odnekuda ponovo dospjelo do uha: »U sedamnaest«. Okrenuo se kao zvrk, ali nitko u bližoj ili daljoj okolici nije tog trenutka zatvarao usta, niti uopće obraćao na njega pažnju. Santo Marco bio je na tragu nečega vjerojatno subverzivnog, ali nije znao čega. Prvašnje nerazgovijetne riječi uobličile su se kao »u sedamnaest«. Čuo ih je više puta, ponekad i sebi upravljene, ali se ponašao kao i drugi: nije se više osvrtao. Štoviše, i sam je jednom rekonvalescentu pisnuo u uho: »U sedamnaest«. Taj je proslijedio kao da ništa nije čuo, premda je morao čuti, jer su mu slušalice bile iskopčane. Kad je naišao na jednog hodilca koji deset, možda dvadeset godina nije pomlađivao lice, nije mu samo šapnuo »U sedamnaest« već ga je i gurnuo, a kad se ovaj ipak okrenuo, dao mu je znak da ga slijedi. Starac je prihvatio. Santo Marco ga je povukao izvan vidnog polja šetališta, spremivši se da ga navedena povjerljivost, naravno, zaobilazno.

Starac mu je sam pomogao:

— Ja se svega toga bojim — rekao je.

— Zašto se bojite? Sve je predviđeno.

— Znam, ali ne bih htio izgubiti pravo na stanovanje u municipiju.

— Ne bih se usudio tvrditi da je život izvan municipija u svemu lošiji. Dodir s prirodom...

— Kakav, molim vas, dodir s prirodom? Vidi se da niste bili nikada tamo. Od mnoštva subova priroda se manje vidi negoli ovdje. Mravinjak do mravinjaka.

— Kako vam je uspjelo preći u minicipij?

— Znate, radio sam na tome trideset godina. Kad bih odao postupak, uskoro bismo i ovdje mogli imati mravinjak, a mnoštvo je početak svih nevolja.

— Možda imate pravo. Nisam o tome razmišljao. Ipak... potrebno je nešto malo i žrtvovati. Znate li da su se u prošlom tisućgodištu ljudi

samospaljivali zbog ideja?

— Ne znam i ne vjerujem. Odakle vam to o samospaljivanju?

— Negdje sam načuo.

— To je svašta i koješta. Ali... doći ću u sedamnaest... premda... žao mi je da program nije vodio dovoljno računa o subovima izvan municipija... Možda ću imati prilike da o tome kažem riječ, dvije...

— Kome? — ote se Santu Marcu.

Starac ga odjednom sumnjičavo pogleda, a zatim se stane povlačiti, najprije polako, oprezno, a kad je već bio izvan dohvata Santa Marca, odjednom se zaletio i iščezao u gomili na šetalištu.

Santo Marco se stao prekoravati što se pitanjem otkrio da ne zna tko su nosioci programa. Kakvog programa? O čemu se tu uopće radi? A što ako ga starac prokaže kao provokatora? Santo Marco odluči da šmugne. Za svaki slučaj. Sišao je .nekoliko horizonata i svaki put mijenjao pravac. Nasumce. Da zavara trag eventualnim progoniteljima. I odjednom se našao u svojem stanu, premda je mislio da je negdje drugdje.

— Kasniš sedam minuta — zatekne ga glas Lee Marije.

Čekala ga je zavaljena na zračnom ležaju, naga, potrbuške, i gledala porno-predstave projicirane u prostoru: čovjek-majmun se bjesomučno bacao s grane na granu, nastojeći da obljubi tarzanku koja mu je svaki put poput jegulje klizala iz ruku urlajući: »Prikuj me! Prikuj me!...«

— Prikuj me! — izazivala je Lea Maria Santa Marca. — Znaš što? Namazat ću se da i ja budem klizava...

Ali on je uopće nije čuo. Prišao je prozoru i stao piljiti u ništa.

— Hoćeš li da tebe namažem, a ja ću te loviti? — predloži ona. Ni to nije čuo. Osunčan Park skulptura koje su prikazivale glasovite očeve municipija, tvorce finailizma, promicao mu je pred očima, ali njegov je duh bio odsutan, kao i sluh, do kojega nisu dospijevali zvuči himnodične muzike. »U sedamnaest« govorio je sebi, ne znajući da govori naglas.

— Čuješ li ti mene? — prosvjedovala je ona.

Budući da se nije okrenuo, ustala je, prišla mu i okrenula ga k sebi.

— Ako tebi nije poznato što je u sedamnaest, meni jest!... Ali o tome ćemo kasnije.

Stala ga je svlačiti i vući na ležaj.

— Gledaj u predstavu! Izvrsna je!... Ta, što ti je?

To ni on sam nije znao.

— U sedamnaest — promrmlja on. — Što u sedamnaest?

— Ja ću ti reći, ako te to toliko zanima. Jedan od mojih seksualnih partnera iz Detektorskog biroa slučajno je na encefalosenzitoru otčitavao misli rekonvalescenata na šetalištu svoga područja. Iz dosade, rekao mi je. I znaš što? Ti si, lešino moja, jedan glupi

hepening objasnio, kako vidim, sebi kao u najmanju ruku...

— Čekaj, čekaj, čekaj... Nikakav hepening...

— Jest! Tajni hepening, ali prijavljen birou kao amaterski pokušaj. Ako te zanimaju diletanti, siđi u sedamnaest do trećeg podzemnog trakta u kvadrantu B7. Je li sada udovoljeno tvojoj savjesti?

Ne, nije bilo udovoljeno. Daleko od toga. U redu, moglo se raditi o programu hepeninga, ali što je s ponašanjem subova rekonvalescenata? Što je značilo ono: »... program nije vodio dovoljno računa o subovima izvan municipija...«? Kakvi računi? Nema tu nikakvih računa, Municipiji ne mogu bez proizvodnje u svojim međuprostorima. Što ti glupani iz Detektorskog biroa znaju? Otčitavaju misli subova iz dosade! Iz dosade, molim vas! I onda, kakve veze mogu imati subovi iz municipija s onima izvan? Oni u municipiju su u boljem položaju od građana sa statusom; žive slobodno, bez ikakva tereta odgovornosti...

— No? — prene ga nestrpljiv glas namazane Lee Marije.

— Ne prekidaj mi misli! — povikao je Santo Marco i odmah zatim počeo loviti pokidane niti nekih još neuobičajenih poteza koje je namjeraavo poduzeti. Tako nije ni opazio da je Lea Maria gnjevno ustala, navukla tuniku na već namazano tijelo i bez riječi otišla. Da je opazio, znao bi da ju je zauvijek izgubio zajedno s onim njenim krakovima nogu i ruku s kojima ga je mogla vezati uza se kao mornarskim čvorom uz kolonu, ali to je ovog trenutka bilo posve beznačajno u usporedbi s otkrićem koje bi ga moglo dovesti, ako se ne vara, do samog vrha municipalne hijerarhije.

*

Već u šesnaest i pedeset treći je podzemni trakt kvadranta B7 vrvio od subova. Ovaj se Santo Marco nije htio prepustiti slučaju. Ako je taština u njemu bila jača od nečasna sredstva, nečasno sredstvo bilo je slabije od visoka položaja u municipiju. Zato se odrekao sebi tako važnog vlastitog lica i navukao ono svojega pradjeda, jedinog među Palatinusima što ga je zadesila sudbina suba. Čuvao je to lice u sefu obiteljskih uspomena da bi ga stalno upozoravalo na kaznu za neposluh Zakona o konačnosti svih zakona. Mementum. S tim licem umjesto sa svojim, što ga je jednom godišnje davao prepravljati da ne bi odalo starenje, osjećao se krajnje utučeno, ali činjenica da takav kakav jest ne pripada samo sebi, gotovo ga je silila da brani život na način kojega se stidio. Kršio je Zakon. Nije bilo vjerojatno što će ga u termitskoj vrevi otkriti neki prikriveni detektor (svi su detektori municipija, uslijed nezaposlenosti, bili usrani pospanci), pa ipak, kršiti Zakon bilo je za njega isto što i bez svjedoka gurati glavu u fekalije. Morao je tako postupiti, i ako se ne vara o svrsi tobožnjeg amaterskog hepeninga, oprostit će sebi što se pobrinuo da ne bude sumnjiv, pa makar uz tako sramni uvjet.

Ono što čini, čini da bi spriječio zlo. Detektori su naivni. Poslije stotinjak godina skladnog djelovanja finalizma, baveći se perifernim anomalijama s područja navika i ponašanja subova, nisu više bili u stanju čak ni pretpostaviti neku subverziju. Da je Santo Marco Palatinus iskazao zloslutnje bez opipljivih dokaza, najvjerojatnije bi kao duhovno poremećen izgubio javnu službu. U municipiju se ništa drugo nije ni moglo izgubiti do priznanja za stečene zasluge, do insignija profesije, do sudjelovanja u upravi, a za građanina sa statusom, ti su gubici predstavljali moralnu smrt, što je bilo mnogo gore od fizičke smrti. Tko je bio u milosti javne službe, a ta je usprkos svim iskušenjima ispunjala milinom duše svojih subjekata, taj ništa nije mogao izgubiti. Tko je mogao išta imati protiv tako savršenog uređenja municipija u kojem subovi, pogotovo oni u zatvorenom krugu urba, žive sretni kao u dječjem vrtiću? Svaki rad nedoličan čovjeka obavljaju homonumeri, a oni i ne znaju da su iz roda čovjeka, zar ne? Sto se, dakle, događa, ako se nešto događa, a događa se, i to što se događa može otkriti samo on, Santo Marco Palatinus, budući član najviše hijerarhije i buduća skulptura u svim parkovima, ovjekovječen za sve vjekove?

Pozornica hepeninga bila je već pripremljena. Na cijevima aeropurifikacije bio je već postavljen podij od nekih tisuću četvornih metara, a na podiju bile su razmještene, naoko bez plana, ali likovno vrlo skladno, hrpe utenzilija i naprava svakodnevne upotrebe, više-manje posljednji modeli visoko kibernetske djelotvornosti, u oblicima nagrađenim na posljednjim natječajima dizajnera.

Prvo što je Santu Marcu bilo opravdano sumnjivo, ustanovio je u nekakvoj čudnoj uznemirenosti subova. Ponašali su ise kao da hepening kasni. Do vraga, nije kasnio, a i da jest, što onda? Hepeninzi što ih dvadeset i četiri sata dnevno emitiraju organizacije »Play-time« na najvišoj atrakcijskoj razini, melodramskoj i apstraktnoj, nisu nikada uzrokovali napetost čekanja. Znalo se u sekundu kad će početi i slušala se muzika po izboru, svatko je slušao svoju u vlastitom uhu, možda s govornom emisijom u drugoj usnoj školjci, možda krateći vrijeme poklonima za oči: u oknima su tekli veličanstveni spomenici finalizma — arkadijski prizori života uspoređeni s prizorima života u bidou-cityjima iz prošlog tisućgodišta, s gomilama umrlih od rakova i gladi, na bojištima i u plinskim pećima, na pijesku i na ulicama.

Otkud promjena? Santo Marco divio se samom sebi. Samo on, boss, mogao je takoreći ni iz čega naslutiti svašta, što i jest odlika izuzetnih osoba.

Na dlaku u sedamnaest pojavilo se nekoliko predstavljača.

Tišina je bila tako nepodnošljiva da je Santo Marco prvi put u životu čuo strujanje zraka u cijevima, pa su mu koljena oslabjela kao na maturalnom, nikada zaboravljenom libidotestu. Bio je sam kao i

sada, na zračnom je ležaju, kao na pozornici, ležala njegova prva seksualna partnerica kojoj je on bio prvi seksualni partner, u kružnoj dvorani sjedili su poluotvorenih usta pitomci mlađih godišta, tihi i uzbuđeno radoznali, kao i ovo gledalište.

Predstavljače, nepokretne kao lutke, porazmjestile su klizne trake uz pojedine hrpe potrepština i naprava. Stajali su tako cijelu minutu, a onda je onaj na središnjem položaju, neobično sporom kretnjom, podigao mali priručni fido i držao ga na dlanu, u stavu čovjeka u čijoj je ruci »prestao disati posljednji golub urba«, kako je to zorno prikazano na mnogim risanim i klešanim spomenicima. Razlika je bila samo u tome što fido nije bio nijem: netko je iz njega nešto govorio. Isprva se nije razabiralo što govori, ali odmah zatim lik govornika iz fida pojavio se iza predstavljača, u krupnom planu, zauzimajući cijelu golemu površinu stereovizijskog zida.

Bio je to svima znani Veliki Otac, tvorac Zakona o konačnosti svih zakona, čiji je lik krasio ne samo sve zemaljske površine već i nebeske, ako je dopušteno malko pretjerivanja. I čule su se njegove umne riječi, uvijek iste, konačne kao što je i sam bio, ali pri svakom ponavljanju uvjerljivije, jer ih je vrijeme izjednačilo s apsolutom. U duši Santa Marca Palatinusa njegova je riječ uvijek iznova djelovala kao himna, apoteotički, izjednačena s vječnim i neuhvatljivim.

Santo Marco se duboko postidi svih svojih sumnja. Kakav veličanstveni hepening! Oči mu prosuziše od uzvišena ganuća. Skinuo je na brzinu lice omražena pretka, suba. U takvom je trenutku trebalo da bude ono što jest, sluga Velikog Oca. Njegova osobna i neprikrivena nazočnost uveličat će događanje.

Neka svi subovi znaju da ih je počastio svojim sudjelovanjem!

Upravo je istegao vrat i otvorio usta da povikne: »Ja sam tu, osobno, s vama, boss Santo Marco Palatinus!«, kadli mu riječ zapne u grlu.

Onaj predstavljač je dobro odmjerenim karate udarcem rascijepio fido u dvije jednake zanijemljele polovice. Bio je to znak. Nešto kao gong. Čuvši ga, predstavljači su se bacili na skladne naprave poput podivljalih zvijeri. Zaronili su šakama u izloške poredane kao na superfestivalima tehnike i počeli ih razbijati karate i drugim udarcima, najprije usporeno kao da su im ruke teški olovni maljevi, a zatim sve brže i brže, sve dok se razaranje nije pretvorilo u pandemonij nalik na bombardiranje, u trećem i četvrtom svjetskom ratu.

Santo Marco je uspaničeno htio navući lice grešnog suba pretka, ali ga više nije imao u ruci, jer ga je čas prije odbacio kao nešto sramno što mu nikada više neće ustrebati. Nije moglo biti daleko. Pokušao se sagnuti, ali to je bilo nemoguće. Subovi su se stiskali da budu što bliže podiju kako im ne bi izmakla neka pojedinost. Bili su slični vukovima što gladni prate hranioca koji ih s onu stranu rešetaka draži komadima

krvava mesa slatke janjetine. Kad im je jedan od predstavljača milostivo dobacto splet anoda i katoda stroja za samobojenje zamršenih površina, sretnici među koje je pao, bacili su se na nj kao pirane. Slijedio je drugi, peti, deseti, pedeseti zalogaj.

Santo Marco je počeo gubiti svijest. Nije ga mljela težina subova, već kaos u glavi. Učini nešto Veliki Oče, molio je zdušno, obraćajući se pogledom njegovoj stereovizijskoj slici, ali Veliki je Otac prosipao biserje svoga uma ne obaziruć se ni na koga.

— U pomoć! — stao je vikati boss, ali ni njega nitko nije čuo.

Odjednom je počela nestajati granica što je razdvajala predstavljače od subova u gledalištu. Najprije su se pojedinci stali penjati na podij, a za njima sve brojnije skupine.

Santa Marca je nosila gomila i svaki pokušaj da se nekako izvuče bio je uzaludan.

Veliki Otac je i dalje govorio, ali njegove riječi, koje bi zacijelo djelovale kao atomska bomba bačena u grotlo naftne bušotine u plamenu, posve su se izgubile u kakofoniji urlika. Ne dospijevajući se dokopati makar i najmanjih dijelova ili makar krhotina onih sjajnih naprava, subovi su se bacili na sliku stereovizijskog zida, grebali je, pljuvali, bušili, što njegovom beatificiranom liku nije moglo naštetiti: gledao je gomilu što nasrće s onom istom blagošću kojom je svoje sljedbenike gledao s tisuće pijedestala pod kojima su gorjele minhenske vatre i cvjetali crnožuti ili žutocrni bokori ruža. Vidio je to Santo Marco i unatoč gubljenju svijesti i daha, pritisnut razularenim subovima što su ga mrvili, još je krajičkom uma odavao priznanje njegovoj nepovredivosti. U pravom smislu riječi, nisu ga ni mogli zaglušiti. Njegove konačne misli, bezglasne za sluh, oglašavale su se u dušama. Njegovesu se usne i dalje micale potcrtavajući istine koje su svi znali.

Bila je to utjeha za Santa Marca, premda se više nije mogao iščupati iz vehemencije urnebesne sipine subova. Između Santa Marca i otaca municipija, kojima je trebalo da prijavi početak kraja i pretvori kraj u početak, umiješao se demon uništenja. Samo da se izvuče! Sagnuo se prema tlu i pokušavao naći izlaz vukući se kroz krhotine rascijepanih naprava, ali netko ga je zgrabio za vrat i podigao.

Bio je to onaj starac kojega je na šetalištu povukao u stranu da bi saznao od njega što mu znači onaj »u sedamnaest«.

Taj ga je odmah prepoznao, stisnuo ga za grkljan i počeo pobjedonosno urlati.

Zatim je Santo Marco Palatinus bio neko vrijeme nošen u zraku. Svijest mu se vratila. Gledao je u strop i nekoliko mu se sekunda činilo da još jednom doživljava onaj trenutak kad je u mladosti pobijedio u maratonskoj trci enciklopedijskog znanja, pa su ga oduševljeni instruktori tri puta na rukama prenosili oko arene ispunjene

zavidnicima.

Samo nekoliko sekunda tako.

A onda se varka razišla.

Vidio je Santo Marco (to je bilo posljednje što je vidio) zgrčene šake koje su ga gramzljivo hvatale kao da je jedna od onih divnih naprava, i čuo je (to je bilo posljednje što je čuo) neartikulirane urlike nalik na pitekantropske, fonetizirane kriktaje homo sapiensa, pobjedonosne povike poraženih sve tamo od prapovijesti do posljednjih pobuna koje su sljedbenici finalizma likvidirali pogromima, što je sve Santo Marco vidio i čuo zabilježeno u videokasetama.

Kad je hepening završio, kad se treći podzemni trakt kvadranta B7 ispraznio, na tlu su ostale rbine neraspoznatljiva podrijetla, i, tu i tamo, poneka mrlja raščerečena tijela bossa Santa Marca Palatinusa, a da je to bio on, to znamo mi i nitko drugi..

UT: Rekao si da su ga raščerečili?

FRANKO: Da, raščerečili, doslovno raš-če-re-či-li.

UT: Kako su to smjeli učiniti?

FRANKO: UT, zar nisi shvatio?

UT: Ne posve, Razmišljat ću o tome Tražit ću razlike između našega i vašega života, ali bojim se da bez tebe neću shvatiti zašto su raščerečili Santa Marca. Pa to je kao da su ga ubili kao životinju!

FRANKO: Naravno da su ga ubili kao što je i zaslužio. Što tu treba shvatiti?

UT: Ne mogu shvatiti zašto su ubili čovjeka, Franko! Čovjeka!

(Podatak iz UTova dnevnika. Idem).

Mahiniti

Darije Đokić

Prošla je jedva polovina dnevnog odmora i duboke meditacije kad je alarmni signal ispunio osobne odaje Glavnog kontrolora Mentalnog zdravlja. Toliko je godina prošlo od posljednjeg alarma da mu je trebalo nekoliko trenutaka da shvati što se zbiva. Brzo ustane i pritisnu taster na komunikacijskom pultu. Pojavi se trodimenzionalni lik Nadzornika sigurnosti.

— Dogodila se strašna stvar! Mahniti je uspio pobjeći!

— Demoni netropije! Zar si sišao s uma?

— Kamo sreće! Stvar je, međutim, sasvim sigurna. Prije dva sata pobjegao je iz bolnice, a prije jedan sat oteo je iz astroporta nadsvjetlosni brod koji je, prazan i spreman za let, čekao da se ukrca posada. Pri uzletu je Kontrola leta mislila da netko ima tehničkih problema, ali kad je usred zvjezdanog sistema uključio tahionski pogon i nestao shvatili su da je riječ o umno poremećenoj osobi. Prokontrolirali smo Centralni mentalni institut i dobili potvrdu. Tamo to još nisu niti znali. Uskoro će nam se u liniju uključiti Prvi psihijatar sa svojim izvještajem, a i moj je skoro gotov.

— Znači moći ćemo rekonstruirati događaje?

— Da. Evo, linija je otvorena.

Pored lika Nadzornika sigurnosti pojavi se onaj Prvog psihijatra koji je upravo završavao obradu podataka.

— Stvari stoje loše — poče bez okolišanja. — Spojili smo oba izvještaja u jedan i možemo ga pogledati.

— Dobro. Prvo ti Nadzornice.

— Dakle, stvar je u biti jednostavna. Prije nego što je uhvaćen i poslan u Centralni mentalni institut na ispitivanja radi onog senzacionalnog, prvog pokušaja ubojstva u posljednjih šest stotina godina, Mahniti se, to mu naravno nije pravo ime, zvao Kompjuterski programer, što objašnjava mnogo. Kako izgleda, bio je već godinama bolestan i vjerojatno je u sve programe koje je izrađivao, a to su programi za razne gradske, bolničke i kompjutere svemirskih brodova,

ugradio tajnu komandu koja mu omogućuje isključivanje zaštitnih kodova i izravnu, prioritetnu kontrolu nad računarom. Iskoristivši pogodan trenutak izašao je iz Instituta, otišao u astroport i tamo uzeo prvi zvjezdani brod koji mu je odgovarao. Kontrola leta odmah je poslala za njim jedan patrolni aparat, ali, s obzirom na to da nisu mogli učiniti istu bezumnost kao i on i odmah uključiti nadsvjetlosni pogon, kasne za njim jedan sat. Osim toga, mislim da oni ni ne mogu efikasno riješiti taj problem, brod je slabo opremljen, a posada nepripremljena za akciju takve vrste.

— Sve je ovo čudovišno. Što mi možeš reći o njegovu slučaju?

Prvi psihijatar premjesti težinu na sjedalu i počne: — Kompjuterski programer, ili kako je prozvan od onih emocionalnih Mahniti, rođen je na jednom rudarskom i vodom oskudnom, slabo nastanjenom planetu. Život je tamo i danas prilično grub te je odgoj kojim su mu ugrađivani Principi bio prilično slabe kvalitete. Kombiniran s vrlo suptilnom genetičkom greškom, suviše malom da bi se otkrila standardnim sistematskim pregledima, doveo ga je do sadašnjeg stanja. On je i u mladosti bio egocentričan, a kasnije i asocijalan, zbog čega je dvaput bio na korekciji ličnosti. Ona je, površno gledajući, dala pozitivne rezultae. Međutim, gledajući iz ove perspektive, čini mi se da su korekcije samo pogoršale stvar. Naučio je da se bolje skriva, ali sama bit ličnosti nije bila zahvaćena. Na kraju je to završilo onim pokušajem ubojstva. Intenzivno smo ga ispitivali tri mjeseca i na kraju zaključili da je jedini izlaz totalna rekonstrukcija ličnosti. On je, kontrolirajući kompjuter, nadzirao naš rad i odlučio se za bijeg kada je saznao što smo zaključili.

— I što mi možeš reći o njegovu sadašnjem stanju?

— Kao što sam rekao, to je sasvim egocentričan i asocijalan tip s manijama veličine i proganjanja, potpuno bezobziran, okrutan i hladan ubojica koji više ne poštuje ni jedan od Principa. Uz to on je ipak inteligentan i obrazovan i to ga čini najopasnijim stvorenjem koje je naša vrsta stvorila u posljednjih nekoliko tisuća godina postojanja.

— Sve gore od gorega. Kakva je to sramota za nas! Moramo ga uhvatiti prije nego što učini kakvo zlo. Kakva su predviđanja njegovih daljih postupaka?

Nadzornik sigurnosti se nagnu nad svoj računarski terminal.

— Poslali smo obavijest svim našim zvjezdanim sistemima, a i ostalim stanovnicima Lige naprednih civilizacija. Ako se pojavi bilo gdje, bit će uhvaćen u dogledno vrijeme. Međutim, on to zna isto tako dobro kao i mi.

— Što ti misliš, Prvi psihijatru?

— To je gotovo isključeno. Ne odgovara njegovoj ličnosti. Za njega postoje samo dvije mogućnosti. Ili da se sakrije na kakvom nenastanjenom planetu, što je isto malo vjerojatno, ili da se spusti

među pripadnike neke od nižih civilizacija.

— To je najgora od svih mogućih kombinacija.

— Za nas svakako, za njega je to optimalna šansa.

— Opremljen našom tehnologijom i znanjem počinit će pravi pokolj među nezaštićenim primitivcima. Što li će oni misliti o nama! Osobno ću riješiti ovaj slučaj. Nadzorniče, javi astroportu da mi stavi na raspolaganje brz i dobro opremljen istraživački brod s odgovarajućim naoružanjem i pilotom koji ima iskustva s primitivnim civilizacijama. Ja krećem odmah. Ti se, Prvi psihijatru, pobrini za izvještaj Upravi.

Obojica potvrdiše zadatke i njihovi likovi lagano izblijede.

Glavni kontrolor je još nekoliko minuta osatvljao upute svome računaru, a tada krenu.

*

Sa tri četvrtine brzine svjetlosti svemirski se brod približavao rubu zvjezdanog sistema. Ležerno smješten za upravljačkim pultom Pilot je kontrolirao monitore, dok je Glavni kontrolor stajao iza njega.

— Kakve su nam šanse da ga stignemo prije nego što se spusti na neki naseljeni planet?

— Gotovo nikakve. Zakasnit ćemo bar nekoliko dana čak i ako ne budemo lutali. Vidiš, Glavni kontroloru, stvari stoje ovako. Postoje dva razloga zašto se u blizini velikih masa ne smije uključivati nadsvjetlosni pogon. Prvo, opterećuje se jezgra gravistroja, a zračenje koje nastaje prilikom sažimanja energetskog mjehura može oštetiti okolne strukture kao što su brodovi i sateliti. To, međutim, Mahnitog ne smeta. Drugi je razlog važniji: velika masa iskrivit će putanju broda, ovisno o veličini i blizini čak i do nekoliko puta. U njegovu slučaju iskrivljenje je iznosilo deset posto, što znači da će, ako je izveo skok od deset svjetlosnih godina, završiti u području radijusa oko jedne svjetlosne godine od onog mjesta na koje je nišanio. Kad se nišani neki zvjezdani sistem to može biti izuzetno opasno, ali ako se završi u prostoru od nekoliko stotina kubičnih svjetlosnih godina gdje nema nijedno masivno tijelo u koje bi se moglo zabiti, to je bez značenja. Zato sam siguran da on nije odmah krenuo prema svom cilju nego da će prvo učiniti nekoliko skokova u prazno, kako bi zameo trag. Kod svakog sljedećeg skoka mi ćemo izgubiti nekoliko sati tražeći zračenje koje je ostalo i proračunavajući iz njega pravac i duljinu skoka. Kod svakog se idućeg preračunavanja i mjerenja gubi sve više vremena, i ako se to ponovi dovoljno puta, sasvim mu se može zamesti trag. To je stara i dobro poznata tehnika iz doba svemirskih ratova i krijumčarenja, a osim nje postoji još nekoliko trikova koji se mogu primijeniti kao što su prolazak pokraj nekog sunca koje će svojim zračenjem maskirati; njegovo, i još ponešto. Eto, tako stvari stoje.

Glavni kontrolor nevoljko je šutio, a Pilot je bio zadovoljan što je svojim znanjem impresionirao tako uglednog pretpostavljenog.

— Koliko još ima do skoka? — prekine šutnju nemirni kontrolor.

— Po sporom vremenu nekoliko sati, ali brodsko vrijeme nam protječe dovoljno brzo da to bude za nekoliko minuta.

»OD OVOG MJESTA DOPUŠTEN JE NADSVJETLOSNI LET — IMAM PODATKE O PRAVCU I DULJINI SKOKA — TRAŽIM ODOBRENJE« — javi se brodski računar i skrati neizvjesnost. Kontrolor se smjesti u sjedalo i Pilot reče:

— Imaš odobrenje. Izvrši skok.

U idućem trenutku računar uključi stasis-polje oko svih vitalnih dijelova broda uključujući i dva putnika, ubrza do gotovo same brzine svjetlosti, te isprazni tahionski kondenzator. Zaštitno polje oko broda bijesnu, a zatim nestade zajedno s brodom.

Nakon nekoliko minuta sporog vremena brod se ponovo materijalizirao osam svjetlosnih godina dalje, isključio stasis-aparat i usporio na pola brzine svjetlosti. Kontrolor i Pilot se osvrnuše. Njima se činilo da se ništa nije desilo ali monitori su pokazivali druga sazvježđa, a indikatori vanjskog zračenja divlje su pleli nove grafove.

— Što se ovo zbiva?

— Izuzetno jako zračenje ali bez vidljivog izvora. Sad ćemo čuti analizu.

»ZRAČENJE JE POSLJEDICA ANIHILACIJSKE EKSPLOZIJE — STRUKTURA EKSPANDIRAJUČIH PLINOVA ODGOVARA MATERIJALU SVEMIRSKOG BRODA.«

— Što to znači? — zastenja Kontrolor.

— Desilo se ono čega sam se bojao — mračno će Pilot. — Mahniti je u zasjedi dočekao patrolni aparat i uništio ga, a zatim nastavio bijeg. Bit će teško u ovolikom zračenju pronaći točan trag.

*

Sedam sati kasnije i 10.000 svjetlosnih godina dalje po drugi put su analizirali situacije. Pilot je na monitoru dugo promatrao kartu tog sektora Galaksije, a zatim rekao:

— Ako ga ovako nastavimo loviti, izgubit ćemo još više vremena. Međutim, kompjuter kaže da u ovom općem pravcu ima samo jedna civilizacija koja odgovara onoj koju ste vi opisali kao najpogodniju da se bjegunac u njoj sakrije. On je vjerojatno već tamo, a mi ćemo sasvim izgubiti pravac nastavimo li slijediti trag. Predlažem da ostavimo ovaj način i izravno odemo do tog planeta. Ja sam već bio na njemu.

— To su samo nagađanja. Što ako mu izgubimo trag?

— Ako još tri puta promijeni kurs i izvede takav trik sasvim sigurno ćemo ga izgubiti, a onda smo opet na istim nagađanjima. Sigurno je da se neće tako lako dati slijediti, a možda i nas dočeka u

zasjedi. Ovako je sigurnije, a skratit ćemo i vrijeme.

Kontrolor je zamišljeno gledao pred sebe. Pilot je zacijelo imao pravo što se tiče potrage.

— Kakav je to planet?

— To je QW 352-III s civilizacijom treće rnoralne, a pete tehnološke kategorije. Stanovnici imaju opće biološke i biometrijske karakteristike slične našima. Ipak, potrebna nam je zaštitna oprema za boravak na površini jer je atmosfera za nas otrovna.

— Znači da još nisu primljeni u Ligu Naprednih Civilizacija. Što sve mogu?

— Imaju rudimentarni svemirski let i nuklearnu tehnologiju. Bogatstva su nehomogeno podijeljena, postoje teritorijalno odvojena plemena koja ratuju povremeno. Iako su prilično divlji, ima među njima i moralno ispravnih pojedinaca. Pravni sistem se temelji još na pisanim zakonima. S tim bićima formalno nije uspostavljen Prvi kontakt, ali je neslužbenih bilo. Njihova prosječna moralna razina, koliko sudim, može odgovarati Mahnitome, ali se bojim da će se ponešto iznenaditi.

— Sad se sjećam, bilo je nešto govora o njima prije nekoliko godina. Izvršili su neku operaciju na jednom našem sugrađaninu... Kako se čini, nemamo izbora. Morat ćemo ići na sreću. Da pogledamo taj planet.

*

S trećinom brzine svjetlosti ulazili su u sistem zvijezde QW 352. Na monitoru se ukazao plavo-bijeli disk planeta koji ih je zanimao.

— Imao si pravo. Prošao je kroz ovaj sistem prije nepunih šest sati. Uštedjeli smo najmanje dva dana — zadovoljno je kazao Pilot.

Glavni kontrolor stavi obje ruke na naslon sjedala i stisnu ga sa svih osam prstiju. Zelene, nepokretne oči bez zjenica netremice su promatrale monitor.

— I kako domoroci nazivaju ovaj svijet?

— Zovu ga Zemlja.

*

Mahniti je bio zadovoljan. Bijeg je protekao bez teškoća. Šest puta je mijenjao kurs u blizini velikih sunaca. Nitko mu neće moći slijediti trag. Kad se jednom zavuče među domoroce, bit će sasvim siguran. Znao je da ovdje još nitko ne zna za druge civilizacije i da se tragači neće usuditi prekršiti Princip nekontakta s nerazvijenima i doći da ga otvoreno traže. A ako ga tajno budu lovili, poubijat će ih jednog po jednog. Za sada će biti dovoljno da sakrije brod tako da ga se ne može otkriti iz orbite bez detaljnog sondiranja, iako je bio siguran da će proći mnogo vremena prije nego što neka patrola navrati ovuda. Morat će nositi energoskafander, ali ni to neće biti suviše teško. Svojom snagom i znanjem organizirat će grupu sljedbenika i apsolutno

će zagospodariti situacijom. Konačno će — bez ikakvih ograničenja — moći raditi što mu se prohtije. Ove primitivce motat će kako bude htio, a kad ovlada njima, na redu su ostali niži svjetovi. Na kraju, neće bita pošteđena ni sama Liga. Sve će biti kao nekad, kad je jedan snažan karakter mogao vladati imperijama.

Sad bi bilo dobro da se malo prošeta i istraži taj svijet. Brod je dobro skriven u pećini, a poslije će mu naći definitivno sklonište.

*

Edwin Hurst je mirno hodao po polju noseći na ramenu svoju staru dvocijevku. Zečeva je u posljednje vrijeme bilo sve manje. Već se hvatao mrak i bit će teško uloviti još kojega.

U tom je trenutku zašuštalo nešto u grmlju, dvadesetak koraka od njega. Brzo se okrenu i naperi pušku. Od onoga što je ugledao ostao je kao na mjestu ukopan, a donja mu se vilica ovjesila.

Iza grma se pojavi »čovjek« koji to očito nije bio, unatoč tome što je hodao na dvije noge, imao dvije ruke i glavu na ramenima. Bio je žut, ne kao Kinezi ili Japanci već zlatno žut, glatke kože. Na sebi nije imao ništa osim debelog metalnog opasača i narukvica na kojima su svjetlucali indikatori. Na nogama je imao tri prsta, a u četveroprstoj šaci držao je izdužen crni metalni valjak. Lice te sasvim ćelave glave bilo je okrenuto prema njemu i gledalo ga zelenim očima bez zjenica i šarenica. Mala usta bila su zatvorena, nosa nije imao, a s obje strane glave umjesto ušiju vidjela su se dva izbočenja. Iz opasača se začu metalan glas:

— Dođi ovamo!

To je već bilo previše. Lovac bez razmišljanja pritisnu obarač i obje cijevi grunuše. Oblak sačme udari u polje sile energoskafandera koji je kao rukavica obavijao cijelo tijelo neznanca na nekoliko milimetara od kože, pretvorivši ružičastu jedva vidljivu auru u jak narančast bljesak. Udar se prenese na generator polja u pojasu i obori neznanca na tlo. Kad se ovaj neozlijeđen počeo pridizati, Edwin Hurst nije izdržao: baci pušku, okrete se i počne bježati.

— Mizerijo! — bilo je posljednje što je čuo u životu. Crni valjak u neznančevoj ruci zapucketa i dezintegratorski zrak ga pogodi posred leđa, izbivši mu pluća i crijeva na ledinu. Krv zali travu nekoliko metara unaokolo.

Mahniti se bijesno okrenu i nastavi hodati cestarom. Međutim, nije opazio da je to ubojstvo promatralo dvoje tinejdžera izvaljenih na ceradi u grmlju s druge strane poljane. Nije im mnogo trebalo da se — posrćući i teturajući kroz šumarak — dočepaju uske ceste na kojoj je bio parkiran njihov stari »ford«.

*

Šerif John Delany upravo je završavao čišćahje noktiju i spremao se da pođe na večeru, kad su se vrata ureda treskom otvorila i mladi

Philip Strope i Judith Crane upadoše u prostoriju izgrebani i uprljani. Šerif ih pogleda začuđeno.

— Što se desilo, djeco? Da niste u nekoj nevolji?

— Šerife, upravo smo vidjeli kako je ubijen Ed Hurst!

— Što?

— Tamo izvan grada, na poljani starog Somnera. Ležali smo u grmlju i... pričali kada je na nepunih pedeset koraka prošao Ed vraćajući se iz lova. Onda se pojavilo to biće i pozvalo ga, ali se Ed usro i pucao na njega iz svoje sačmarice i sve je oko tog tipa bljesnule, ali mu ništa nije bilo. I kada je Ed počeo bježati ovaj ga je drmnuo iz svog pištolja, a da se ništa nije čulo i rasuo mu crijevca po ledini i onda otišao, a mi smo odmah dotrčali da vam javimo.

— Prokletstvo! Vi se ne šalite, zar ne? Kako je izgledao taj došljak?

— Taj ne bijaše od ljudske matere rođen. Žut je kao zreli kukuruz, a ima zelene oči kao slijepac. Fali mu po jedan prst na obje ruke, a dva na nogama. Koljena mu gledaju unatrag, a hoda okolo gol golcat i nema kite.

— Je li vi to mene...?

— Matere mi... — počne se Philip zaklinjati — sve je kako smo vam rekli.

— Da! Nismo čak ni pivo pili — uskoči Judith. — Pođite s nama, pokazat ćemo vam.

*

Stari šerif stajao je nad raskomadanim tijelom Edwina Hursta.

— Ajme, od kada sam gonio Japance po Pacifiku nisam Vidio ovakvo sranje. Kao da ga je drmnula granata u leđa.

Nekoliko koraka dalje stajali su Philip i Judith držeći se za ruke, dok je šerifov pomoćnik švrljao okolo s baterijBkom svjetiljkom. Iznenada se začu pucketanje grana i glas:

— Hej šerife, je ste to vi? "

S druge strane poljane pojavi se iz mraka mjesni kovač Jack Crane. Dogega se do njih mašući teškim ručerdama.

— Šerife, događaju se čudne stvari. Vidio, sam neku golu, žutu nakazu što svijetli kako prolazi kroz moje dvorište. Dok sam se okrenuo, već je bila nestala. A što se ovdje dešava?

Šerif šutke osvijetli raskomadano tijelo.

— Oh! Kakvo klanje! To je jadni Ed. Tko je to učinio?

— Onaj žuti što se šetao tvojim dvorištem. Tvoja kći i mladi Strope vidjeli su ga kada je isklao Hursta. Nego, sad kad znamo kojim je pravcem krenuo, da ga sredimo? Već dugo nije bilo ubojstava u Hancksvilleu. Pozvat ćemo muškarce da se skupe pred mojim uredom. Zaprisegnut ću ih za pomoćnike, pa ćemo do zore ščepati ubojicu. Ajd' sad na posao!

*

Mahniti je stajao oslonjen na stogodišnje hikori-drvo čija se krošnja lagano povijala pod noćnim povjetarcem punim ljetnih mirisa koje on, zaštićen energoskafanderom, nije osjećao. Međutim, sasvim je dobro čuo — kroz zujanje insekata i kreket žaba — iz omanje bare udaljen lavež psa i ljudske glasove. Ubrzo zatim ugleda svjetla fenjera i baterijskih svjetiljki i po koju baklju.

Osvrnu se.

Dolazili su sa svih strana.

»Zar ovi divljaci mene traže? Možda. To bolje, olakšat će mi stvari«, pomisli.

Nije morao dugo čekati. Snop svjetla prvih tragača ubrzo ga osvijetli. Začuše se urlici i buka i ostali iz grupe se sjatiše oko njega zureći zaprepašteno, čvrsto su držali karabine i sačmarice i premještali se s noge na nogu. Unatoč naoružanju, zastali su dvadesetak koraka od njega. John Delany progura svoju trbušinu kroz prvi red i stane nakon tri koraka naslonivši desni dlan na dršku svog kolta i polako hvatajući dah.

— Jesi li ti onaj koji je ubio Hursta, stranče?

Ne obaziruć se na njegove riječi, Mahniti se obrecnu na njih, a od mehaničkog glasa njegova automatskog prevodioca mnogi se naježiše.

— Slušajte me dobro, vi urođenici, jer neću ponavljati. Odsad ja ovdje upravljam i svaki će od vas činiti što mu kažem ili će završiti kao onaj prvi.

— Ma nemoj, pasji sine — procijedi šerif kroz zube, a zatim dreknu potegnuvši revolver: — Baci oružje i zagrabi rukama po zraku, ako ti se još živi!

Začu hladan odgovor.

— Sad ćete vidjeti šta vas čeka, vi otpadi evolucije.

Podignu dezintegrator i pritisnu obarač. Delany se — zapanjujućom brzinom za svoje godine i usprkos težini — baci u prašinu, odgovorivši sa svih svojih šest metaka. Bijelo-plavi zrak dezintegratora kao munja osvijetli čistinu i sve ljude na njoj. Promašio je šerifa spalivši mu samo lijevi rukav, ali je zato čovjek iza njega bio pogođen u prsa ostavši bez glave i obih ruku koje su otpale s raznesenog grudnog koša. Ostalima nije trebalo mnogo govoriti. Puške i revolveri zagrmješe sa svih strana. Polje sile je zaštitilo Mahnitog od sigurne smrti, no udarci metaka bacakali su ga na sve strane.

»Demoni entropije! Ovi prokletnici pucaju na mene!«

Ne skidajući prst s obarača, zamahnu oružjem iznad glave rasipajući zrake na sve strane. Još nekolicina ljudi popadaše bez raznih dijelova tijela, a ostali se pobacaše po tlu slijedeći šerifov primjer. Mahniti pogodi još dvojicu i pobježe između njih.

»Kada se dohvatim zvjezdanog broda, pretvorit ću ovaj kraj u pustinju! To će ih naučiti pameti.«

Opali još nekoliko puta iza sebe, ali zrake pogodiše samo busenje trave i pretvore ih zajedno s tlom u crni dim.

John Delany podignu se kroz oblak koji je vonjao na barut, paljevinu i izgorjelo meso.

— Što, zagrizli ste prašinu, usranci? Što se vučeš, Fosteru? Tako su te učili u vojsci? Diži dupe, Kalahoone, i za njim! Držite rastojanje, ali nemojte ga gubiti iz vida. Obavijestite i ostale grupe. 'Ajde, sad!

*

U ubilačkom raspoloženju trčao je prema mjestu gdje je ostavio svoj svemirski brod, paleći sve na što je naišao. Ljudi su ga slijedili, ali se nisu previše približavali. To je opazio.

»Neka, neka. Naučili su prvu lekciju, sad će i ostalo.«

Na istoku se crno nebo počelo pretvarati u tamnoplavo kad je Mahniti, pretrčavši usku seosku cestu, ušao u dvorište trafo-stanice visokog napona, blistavo osvijetljeno reflektorima i crvenim svjetlima za upozorenje.

»Što je ovo? Energetska stanica?«

Nije imao mnogo vremena za razmišljanje. Pedesetak metara iza njega Ronald Foster, mjesni električar, ugleda svoju šansu; kada mu olovo nije ništa moglo možda će struja. Klekne na desno koljeno i, naslonivši lijevi lakat na bedro, prinese obrazu hladan i od jutarnje rose vlažan kundak svoje teške puške. Snajer sa povećanjem od 18 puta jasno mu je pokazao cilj — keramički izolator koji je držao vod visokog napona. Prasak se prolomi zrakom i kabel, oslobođen držača, što se razletio u komadiće, padne na tlo. Mahniti se okrenu i nasumce opali u pravcu pucnja. Dezintegrator je ionizirao zrak i to je bilo dovoljno da s kraja voda sukne prema Mahnitom munja od 20.000 volti. Polje sile energoškafandra oslabi i zemaljska atmosfera prodre unutra. Iako je sistem za filtraciju brzo eliminirao otrovne plinove bilo je dovoljno nekoliko udisaja. Mahniti se zanese i onesviješćen sruši se na beton. Uz mukli zveket dezintegrator se otkotrlja u stranu.

Potjera se polako približila. Stali su uz golo, ispruženo, žuto tijelo.

— Je li još živ?

— Rekao bih da jest. Trza se.

Šerif spremi revolver u futrolu i izvuče lisice.

— Čuo ti mene ili ne, ali ja te hapsim u ime zakona za višestruko ubojstvo prvog stupnja. Imaš pravo da ne odgovaraš na pitanja jer sve što kažeš može se na sudu iskoristiti protiv tebe. Imaš pravo na svog odvjetnika, a ako ga ne odabereš, sud će ti odrediti jednog.

*

Visoko u orbiti iznad Zemlja Pilot i Glavni kontrolor sjedili su nad senzorima u svom brodu.

— Nikakva traga njegovom aparatu. A ipak su ostali tragovi prolaska kroz zvjezdani sistem.

— To samo znači da je dobro sakrio aparat. Morat ćemo detaljnije analizirati površinu ili čekati da učini neku grešku.

— Kakvu grešku? — Kontrolor je bio nezadovoljan situacijom.

— Pojava nezemaljskog bića izazvat će uzbuđenost među Zemljanima i to će zacijelo biti objavljeno u njihovim sredstvima informiranja. Izdat ću računani upute da kontinuirano analizira sve vijesti koje se dnevno pojavljuju na ovom planetu. Obavijestit će nas čim se pojavi nešto što bi moglo odgovarati Mahnitome, Tako ćemo saznati gdje se nalazi Međutim, što da činimo kada ga nađemo?

— Spustit ćemo se, neutralizirati ga, a zatim ga vratiti u Centralni mentalni institut. A ne smijemo ostaviti ni njegov brod.

— Svakako ne, ali mislim da ni ovo prvo neće ići tako lako. Jer, iako će on prekršiti Princip nekontakta, da li i mi imamo pravo učiniti to isto i unijeti još veću pometnju među njih? Lov na njega nas ne opravdava, a mislim da su gotovo nikakve šanse da ga uhvatimo bez neke spektakularne akcije na površini.

— Imaš pravo. Otvorenom akcijom samo bismo pogoršali stvar. Postoji li neki drugi način?

— Postoji. Možemo ponovo ostvariti tajni kontakt kao što smo to učinili i prošli put i pokušati ga uhvatiti s njihovom pomoći. Uz naše upute mogli bismo nešto i učiniti.

— Time ne bismo mnogo promijenili na stvari. Princip nekontakta bio bi opet prekršen.

— Čini mi se da nemamo izbora; moramo ga prekršiti, pitanje je samo u kojoj mjeri.

— Prekršaj je prekršaj u svakom obliku.

— Naravno, ali moramo gledati efekt. Mislim da je bolje ako se obratimo nekome tko već zna i koji je radio za nas, te ga pustimo da u naše ime uredi stvar nego da se mi pojavimo u brišućem letu nad nekim od njihovih gradova.

— Slažem se. A kome bismo se mogli obratiti? — Glavnom kontroloru se nije sviđalo što mu situacija izmiče iz ruku, ali je bio dovoljno iskusan da shvati kada drugi imaju pravo. U taj čas oglasi se brodski računar.

»PRONAĐENA INFORMACIJA KOJA ODGOVARA POJAVI MAHNITOG MEĐU DOMOROCIMA.« I na ekranu se pojavi prijevod agencijskog izvještaja.

— Što ovo znači, Pilotu?

— Koliko se sjećam frazeologije ove civilizacije, to znači da se vjerojatno pojavio u nekom naselju zvanom Hancksville na teritoriju koji se zove Sjedinjene Američke Države. Ipak, čini se da informacija nije sasvim pouzdana.

— Znači, šteta je već učinjena! Moramo brzo reagirati. Stupi u vezu s tim Zemljaninom o kojem si mi govorio i kaži mu da je riječ o

najopasnijem stvorenju koje postoji i neka ga samo lokaliziraju, a mi ćemo učiniti ostalo.

*

Karl Willhelm von Kleberg sjedio je za radnim stolom svog ureda u Univerzitetskoj neurokirurškoj klinici u Baselu kada je zazvonio telefon na njegovu stolu. Ne skidajući pogled s papira koje je čitao mirno podiže slušalicu.

— Molim?

— Ponovo vas pozdravljamo profesore Kleberg — začu se mehanički glas s druge strane žive i trnci mu prođoše niz leđa, a prsti šake pobijelješe od pritiska.

— Zar je moguće? Zar opet vi?

— Na žalost, profesore. Ponovo nam treba vaša pomoć, ovaj put kao veza između nas i zemaljskih vlasti. Vi ste uglednik na ovom planetu i vjerovat će vašoj riječi. Moramo brzo djelovati.

*

Nekoliko sati kasnije pred zgradom ambasade SAD u Bernu zaustavio se kao suza čist sivi »mercedes« i šofer otvori vrata putniku koji odmah produži pored narednika mornaričke pješadije koji je u paradnoj uniformi stajao na vratima. Pristupi prijemnom šalteru.

— Ja sam profesor von Kleberg i imam ugovoren sastanak s ambasadorom.

Činovnica provjeri papire i ljubazno se nasmiješi.

— Izvolite za mnom. Ambasador vas očekuje. Nekoliko katova više i hodnika dalje našli su se pred vratima ambasadorova privatnog ureda. Tajnica odmah ustade i pođe u susret.

— Čast nam je profesore. Vaš poziv nas je malo iznenadio.

Stražar koji je diskretno stajao u kutu ipak nije propustio da baci pogled na aparat koji je pokazivao da li je posjetilac naoružan, a zatim pritisnu taster koji je otvarao vrata salona za goste. Kleber uđe bez riječi. Pred prozorom stajao je ambasador koji se okrete i sa smiješkom profesionalnog političara krenu prema svom gostu.

— Milo mi je što vas mogu upoznati doktore, još nisam imao prilike razgovarati s nobelovcem vašeg kalibra, iako sam čuo za vas još dok ste radili u Bostonu.

— Hvala — mirno odvrati Kleberg i stisnu ambasadorovu ruku, lagano se naklonivši.

Amerikanac se iznenadio željeznom stisku ruke u čovjeka koji je za stopu bio niži od njega i, koliko je znao, bar petnaest godina stariji. Ipak, prava dob se na Svicarčevu asketskom licu nije mogla očitati. Iza naočala sa zlatnim okvirom gledale su hladne sivoplave oči.

— Izvolite sjesti, sada će nam tajnica donijeti nešto — širokim pokretom pokaza teške fofeije presvučene kožom uspješno sakrivši. svoju zbunjenost. Nije mu se često dešavalo da susretne čovjeka iz

kojeg je toliko zračila snaga i samopouzdanje, hladan mir i odlučnost

Kleberg bez riječi sjedne u ponuđenu fotelju i pričeka domaćina da učini isto. Iz prsluka svog besprijekornog plavog odijela izvadi zlatan sat i baci pogled na njega. Ambasador ga je gledao sa zanimanjem. Jedino što se u njegovoj pojavi izdvajalo od klasičnog odijela i snježno-bijele košulje bila je svilena plava kravata s bogatim zlatnim vezom za koju je bio siguran da je kupljena kod Yvesa Saint Laurenta, te mala crno-bijela rozeta viteza Malteškog reda na lijevom reveru. Kirurg zagladi sijedu kosu i mirno počne.

— Gospodine ambasadore, ovo što ću sada reći može vam se činiti potpuno ludo, ali je isto tako potpuno istinito, može se provjeriti. Ja sam u kontaktu s izvanzemaljskim bićima koja su me zamolila da stupim u vezu s vašom vladom. Jedan pripadnik njihove vrste, vrlo opasan, umobolan kriminalac pobjegao je iz njihove klinike i sada se nalazi u blizini mjesta Hancksville u Alabami. Oni se nadaju da ćete im vi omogućiti da ga oni uhvate i vrate na liječenje.

Ambasador je ostao otvorenih usta gledajući ga neko vrijeme, a onda proguta knedlu. Još nije mogao progovoriti.

— To bi bilo ono glavno — nadoda Kleberg kad je vidio da njegov sugovornik ne može doći do riječi. — Stvar još nije prodrla u širu javnost, ali se možete informirati kod vaših pretpostavljenih u Washingtonu.

Ne smogavši snage da bilo što kaže, ambasador pritisnu taster interfona.

— Dajte mi vezu s državnim sekretarom.

*

Pilot je relaksirano promatrao igru svjetla na kontrolnoj ploči dok je Glavni kontrolor treperenjem mišića noge pokušavao prikriti nestrpljivost i zabrinutost.

— Kako stoji s našom vezom na Zemlji?

— Otputovao je sa svog kontinenta prema mjestu događaja. Sada ćemo vidjeti da li će uspjeti produbiti kontakt s lokalnim vlastima.

Razgovor opet zamre. Pilot se nije žurio da odmah iznese sve informacije koje je znao iz prošlog boravka. Brodski računar javi se signalom i prekine šutnju.

»NOVI IZVJEŠTAJ ZEMALJSKIH INFORMATIVNIH SLUŽBI«

Njih dvojica se nagnuše nad monitor.

— I što ovo znači?

— Nevjerojatno! Iz ovoga izlazi da su ga Zemljani uhvatili i razoružali pošto je pobio nekoliko njihovih. Sada se nalazi u jednoj pravnoj ustanovi i čeka suđenje.

— Što? Pa to je nemoguće! Uhvatili su ga sami! Sada nam je sasvim izmakao iz ruke. I još je pobio te domoroce. Strahota!

— Mislim da to oni neće shvatiti tako tragično kao mi. Na ovom

planetu se dešava na tisuće ubojstava svaki dan, njima je takvo stanje prilično uobičajeno. Ipak, to ne smanjuje težinu zločina, čak ni u njihovim očima.

— Kako stoje stvari s pravnog stajališta?

— Koliko znam iz osobnog iskustva, a i preko kompjutera, postoje neke bitne razlike između nas i njih. Kod nas vrijede Principi, gdje je bitan njihov duh a ne riječ, i kriv je svatko tko ga prekrši čak i ako izvrtanjem riječi učini privid da to nije tako. U Zemljana je bitnija riječ Zakona i ako netko iskoristi nedorečenost i izigra duh, a ostane prav prema slovu, neće se smatrati krivim. Postoji, dakako, moralna krivica, ali za nju postoje samo moralne sankcije koje većinu Zemljana ne smetaju.

— Da, zato i imaju treću moralnu kategoriju prema relativno visokoj petoj tehnološkoj. I kakva je ta njihova pravda?

— Pa, skupina ljudi odluči o krivici optuženog i onda se određuje kazna koja može biti materijalna, ograničavati kretanje, a za najteže zločine, u koje spada i ubojstvo, postoji kazna likvidacije.

— Barbarski. Ne znam što ćemo učiniti ako odluče da ga smaknu.

— I među njima ima protivnika takvog načina kažnjavanja, a i općenito, vrlo moralnih individua, gotovo ravnih nama. Na žalost, takvi su u manjini. Ipak nas to ne smije previše začuditi. Oni još ne poznaju tehnike mentalnog liječenja devijanata. Većinu prekršitelja zakona čine zdravi, a psihički poremećenih ima među takvima vrlo malo za razliku od nas gdje su svi koji prekrše Principe umno poremećeni. Koliko se sjećam, imaju klauzulu da mentalno bolesni ne mogu odgovarati za svoje postupke.

— To nam daje šanse da ga dobijemo natrag na liječenje. Kakvi su izgledi za to?

— Ne znam. Ekstradicija postoji među njihovim državama, ali tko zna hoće li je htjeti primijeniti u ovom slučaju. Oni su vrlo emocionalna i osvetoljubiva vrsta, a uz to su i ksenofobični. Tu ćemo se morati osloniti na Doktora.

— Spusti na površinu Zemlje jednog kamufliranog mehaničkog promatrača. Pokušat ćemo izravno pratiti situaciju.

*

Pred šerifovim stolom stajao je dežmekast muškarac četrdesetih godina odjeven u sivo prugasto odijelo koje mli je očito bilo rađeno po mjeri. U lijevoj je ruci držao aktovku a desnom je pružio posjetnicu. Delany obriše ruku kojom je malo prije držao sendvič i pogleda. Pisalo je: »Mark B. Cane — odvjetnik«.

— Čuo sam za vas, vi ste iz susjednog gradića. Znači, želite na sudu zastupati interese ovog izvanzemaljskog ubojice? Dobro. Svatko ima pravo na odvjetnika, a s obzirom na to da on nije tražio ni jednog, vjerujem da za vas nema nikakvih prepreka. Bobe, odvedi čovjeka do

ćelije.

Zamjenik, koji je u naručju držao skraćenu sačmaricu, prebaci žvakaću gumu iz jednog kraja usta u drugi i krenu prema vratima koja su vodila u hodnik sa ćelijama. Cane kimnu šerifu i pođe za njim. Tu se krila šansa da od malog, lokalnog odvjetnika postane uspješan i slavan pravnik poznat na cijelom Jugu, a možda i dalje.

Uski je hodnik s jedne strane imao zid od rešetaka iza kojeg su bile tri ćelije. Dvije su bile prazne, dok je u trećoj, na krevetu s tankim madracem prekrivenim grubim vojničkim pokrivačem, sjedio stranac.

U polumraku prostorije preko njega je padao trak svjetla s visokog prozorčića. Poslijepodnevno je sunce zajedno s rešetkama iscrtalo mrežu nepravilnih sjena po donjem dijelu zatvorenikova tijela. Iza tankog zastora od svjetla u kojem su lebdjela zrnca prašine promatrale su ih nepomične zelene oči.

— To vam je taj stranac, odvjetniče — procijedi kroz zube Bob promatrajući njegovu reakciju. Bio je lagano razočaran kada je ovaj vrlo profesionalno rekao:

— Hvala, pomoćnice. Sada bih želio nasamo razgovarati sa svojim klijentom.

Policajac samo slegnu ramenima i pođe prema vratima.

— Nemojte se sasvim pouzdati u tog žuću. Ja ću biti iza vrata, ako bude što trebalo, samo zaurlajte.

Kada je ostao sam, Cane za trenutak nije znao kako da počne, ali tada odluči da je uobičajeni pristup najbolji.

— Nalazite se u priličnoj nevolji.

Činilo se da neljudske oči sada fiksiraju samo njega ali nikakvog odgovora nije bilo. Šaka sa četiri prsta tapkala je čudnim ritmom po okviru kreveta i blijedoružičasta aura je lelujala oko nje.

— Mislim da ćete se loše provesti na sudu.

Još nikakva odgovora; glava se nije ni pomakla. Cane proguta slinu.

— Ja sam vaš odvjetnik.

Poskoči kada začu mehanički glas.

— Pravni zastupnik? Čemu to služi?

Odahnu. Sada će sve ići lakše.

— Ah, na sudu će vas jedan čovjek optuživati, drugi će odlučivati da li ste krivi, a ako utvrde da jeste, treći će vam izreći kaznu. Ja ću vas braniti.

— Tim ritualom vi divljaci dijelite pravdu?

— Da, ali mislim da ne biste smjeli u sudnici upotrebljavati ovakve izraze. Ljudi su prilično sujetni, mogli bi to shvatiti kao uvredu suda.

— Ja ću vas primitivce zvati kako mi bude odgovaralo. — Automatski je prevodilac sintetizirao riječi i rečenice bez emocionalnog isticanja, ali je odvjetnik bio siguran da bi čuo režanje u

slučaju da sam stranac progovori na engleskom. — I kakve se kazne predviđaju?

— Pa, za ubojstvo ide i kazna smrti.

— Znači da nema bitne razlike. Samo što kod nas ubijaju duh, a vi likvidirate tijelo.

— Ne znam kako je kod vas, ali mislim da ćete, uz moju pomoć naravno, izaći iz sudnice oslobođeni optužbe.

Mahniti se prvi put pomaknu nagnuvši se prema naprijed, na što Cane ponovo poskoči.

— Zar je ovdje i to moguće? Vrlo interesantno. Da čujem.

*

U salonu na prvom katu velike južnjačke palače Karl Willhelm von Kleberg je teško prikrivao ljutnju. Nervozno je kuckao pečatnjakom po širokom stolu. Guverner Alabame se meškoljio u fotelji i izbjegavao njegov pogled. Bio je iznenađen kako je taj mršavi čovjek osrednje visine i asketskog lica mogao s nekoliko riječi natjerati da se osjeća krivim.

— Shvatite, profesore, da ja tu ne mogu mnogo učiniti. Taj je Mahniti već uhvaćen od lokalnih vlasti, tamo će mu se suditi i mi moramo čekati isto tako kao što čekaju FBI, CIA i još tucet drugih tajnih službi u ovoj našoj zemlji. Naslućujem da je neka od njih isplanirala da ga kidnapira iz zatvora i podvrgne ispitivanjima, ali je lokalni šerif to nanjušio i pripremio se tako da se to ne bi moglo izvesti bez krvoprolića. Tako će pričekati da završi suđenje.

— Da, to suđenje. Koliko mi je poznato, on bi mogao završiti i u ćeliji smrti.

— Teoretski da, ali mislim da se to neće desiti. Iako je to zaslužio, bez obzira na to što je lud, stvari će se, koliko su mi objasnili moji pravni savjetnici, ovako razvijati...

*

Šerif John Delany nabije šešir sa širokim obodom na proćelavu glavu i odmjeri svoje pomoćnike što su u polukrugu stajali oko njega, jedni držeći karabine, a drugi skraćene sačmarice.

— Momci, shvatili ste, nadam se. Toga golog dripca moramo živog i zdravog odvesti u sudnicu. Otvorite oči i uši i ne skidajte prsta s obarača. Previše nepoznatih njuški vrze se po ovom našem gradu u posljednje vrijeme. Neću da se poslije govori kako je netko šerifu iz Hancksvillea odveo zatvorenika ispred nosa.

Ljudi šutke kimnuše glavama, usprkos tome, što im se baš nije sviđalo da moraju riskirati kožu zbog nekog izvanzemaljskog kriminalca.

— Jasno? 'Ajd' sad.

*

Rex Kalahoon je pogledao ljude skupljene u stražnjoj prostoriji

svoje mehaničarske radionice. Svi su na sebi imali bijele pelerine, a u rukama su držali šiljaste kukuljice Ku-Klux-Klana. Svakome je nadohvat ruke bilo kakvo vatreno oružje.

— Jack? — upitno pogleda kovača.

Jack Crane kimnu glavom. On je svoj dio posla već obavio.

— Rešetka je postavljena, treba je samo oboriti. Uopće nije sakrivena i to joj je najbolja zaštita.

— Dobro. A ti Ron?

Ronald Foster škljocnu električarskim kliještima.

— Sve je instalirano. Treba samo okenuti prekidač. Meni lovina jošte nije utekla.

— Znači, svatko, zna svoj posao. — Kalahoon dohvati svoju automatsku pušku koju je potajno donio iz Vijetnama. — Nitko neće izbjeći južnjačkoj pravdi u Hancksvilleu, bar ne dok postoji Klan. Je l' tako Abe?

Abraham Hurst, brat ubijenog, mračno i bez riječi kimnu glavom. On i njegovrsin Joshua bili su spremni na sve.

— I zapamtite, ako se desi ono što su neki kazali da bi se moglo desiti, mi imamo svako pravo da djelujemo da ne kršimo zakon. A sad u kola.

*

Sudnica je bila premala da primi sve one koji su htjeli prisustvovati procesu. Osim uglednijih građana toga kraja, te dva tuceta novinara iz svih krajeva zemlje, bila je tu i gomila ljudi koja je došla odasvud da vidi čudo. Među njima se tiskalo i podosta tajnih i specijalnih agenata čiji je zadatak bio da nadziru situaciju i uhvate povoljni trenutak. Zagušljivim i ustajalim vlažnim zrakom kasnog ljeta prostruji šapat kada dva šerifova pomoćnika uvedoše Mahnitog i ostaviše ga, bez lisica, pokraj stola obrane za kojim je već sjedio Mark Cane.

— Tko je ova rulja, odvjetniče? — odmjeri Mahniti sudnicu. — Što bleje?

— Ah, ne obazirite se na njih, oni su beznačajni.

Mahniti sjednu na stolac nezgrapan za njega i pogleda oko sebe.

— Mjesto je točno onako barbarsko kao što se moglo i predvidjeti. Kaži, Zemljanine, još nisam shvatio kakvu ćeš ti korist izvući iz ovoga, jer ja ti ne dajem nikakva materijalna dobra za kojima vi primitivci toliko žudite.

— Nismo mi toliko primitivni kao što vi mislite. Ja radim za slavu, iako je to pojam na koji vi gledate iz drugačijeg ugla. No, priznajem da će sa slavom doći i nešto para, viši status i slično.

Njihov razgovor, a i žamor u sudnici prekinu glas sudskog poslužitelja:

— Svi ustanite! Zasjeda prvi sud u Hancksvilleu! Predsjedava časni sudac Samuel Stonehead Jones!

Otvoriše se bočna vrata i uđe časni Jones odjeven u dugu crnu togu. Bio je to okrugao čovjek šezdesetih godina, ne suviše zdrava izgleda. Popne se na podij s katedrom i sjede promatrajući iznad teških podočnjaka Mahnitog s umjerenim zanimanjem. Udari batom po stolu.

— Počinje proces: Narod protiv stranca. Optužbu zastupa okružni javni tužilac Robert T. Smith. — Okrenu podbuhlo lice na lijevu stranu. — Tužioče, da li ste vi svjesni pravnih teškoća koje ovdje imamo? Meni se čini da možda nismo ni trebali pokrenuti preliminarni proces.

Smith ustane iza svog stola i skinu naočale sa suhog izboranog lica.

— Časni suče, ja sam inzistirao na ovome, iako sam svjestan da nam zakoni nisu sasvim odgovarajući. Mislim da je svima ovdje jasno da je ovo prvi slučaj ovakve vrste u povijesti čovječanstva i da moramo spriječiti opasan presedan. Ovo biće ovdje visoko je inteligentno i potpuno svjesno svojih djela, iako ima glasova da je umno poremećeno. Ipak, ono je bilo u stanju prijeći milijune kilometara kroz svemir i neopaženo se spustiti na Zemlju, te počiniti jedan od najkrvavijih zločina u ovom kraju. Mi ne možemo dopustiti da nam bilo tko, pogotovu ako je razuman, švrlja okolo i ubija. Moramo se zaštititi, a pravosudni sistem je zato i tu da bi štitio društvo. Mislim da su dokazi i svjedočenja o krivici ovog tuđinca sasvim dovoljni, a nakon zločina dolazi i primjerena kazna.

Mark Cane ustane sa svog stolca.

— Prigovor, časni suče! Dopustite da prekinem cijenjenog kolegu prije nego što se previše zahukta. Dok on, možda, s moralističkog stajališta ima pravo, ne smijemo zaboraviti najbitniju stvar. Cijelo pravosuđe i pravni sistem osniva se na zakonima i samo po njima se može suditi, a ne po nekakvim mišljenjima i osjećajima. Vidim da ste i vi, časni suče, razmatrali ovaj problem, ali sada je vrijeme da se to i otvoreno kaže. U ovom konkretnom slučaju stvar je jasna. Svi naši zakoni napisani su i odnose se na ljude i samo na njih. Bilo da se govori o odnosu među pojedincima, grupama ili o odnosu ljudi prema domaćim ili divljim životinjama. Sasvim je jasno da se moj klijent, budući da je riječ o izvanzemaljskom biću, ne ubraja ni u koju pravnu kategoriju, te tako ne može biti ni odgovoran za bilo što što učini ili kaže na Zemlji. Zato zahtijevam da se on smjesta oslobodi, jer ne može biti kriv niti mu se može suditi po našim zakonima!

Dvorana se uskomeša i svi počeše galamiti. Jones opali nekoliko puta batom po stolu.

— Mir! Ispraznit ću sudnicu! — Kada se žamor stišao, on nastavi mirnijim glasom. — Još prije nego što sam došao na sjednicu suda razmatrao sam ovaj problem i konzultirao sve potrebne knjige, a i neke cijenjene kolege. Iako i sam žalim, moram u cjelini podržati

prigovor obrane. Pravda se osniva na zakonima. Iako se zakoni prave prema čovjekovu osjećaju pravde ne može se pravda provoditi po osjećaju, a mimo zakona. Naša je vlastita krivica ako su nam zakoni nesavršeni i ne obuhvaćaju sve moguće situacije. Mislim da će nas ovo potaći na reviziju nekih propisa, ali za sada presuđujem... — baci pogled na Mahnitog. — Neka optuženi ustane.

Na poticaj Canea a uz smrknut pogled Smitha, ovaj preko volje i s prezirom ustade.

— Presuđujem da se stranac oslobodi svake optužbe radi... hm, nedostataka pravnih instrumenata. Sud je završio zasjedanje — udari batom po stolu i bez ijedne riječi napusti sudnicu.

Mahniti se zadovoljno osvrnu. Njegove pretpostavke o glupavosti Zemljana bile su opravdane.

— Pođi sa mnom, odvjetniče, imat ću još posla za tebe kada se dočepam svog broda. — Ne osvrnuvši se, između dva čuvara koji su nevoljko stajali sa strane krene prema izlazu iz sudnice. Narod se, uplašen, počeo tiskati u stranu napravivši mjesta za prolaz. Mark Cane stavi papire u torbu i krenu za Mahnitim. Nije se baš najbolje osjećao pred pogledima svjetine. Ljudi koji su ispunili hodnike Palače pravde, a djelomice i trg ispred nje, šutke su promatrali kako stranac prolazi između njih i gotovo su osjećali koliko uživa u svojoj nadmoći. Izađoše na pločnik i krenuše. Cane ga sustigne.

— Mislim da ova šetnja nije previše dobra za zdravlje.

— Što to pričaš?

— Vidite, naš pravni sistem ima više kvaka, to jest strana...

U tom trenu, kada su stigli do prve uske pobočne uličice koja je dijelila Palaču pravde od susjednog gradilišta, začu se škripa guma kamioneta s kojeg dvojica u bijelo obučenih i maskiranih muškaraca otvoriše brzu paljbu iz pušaka. Meci počeše praštati po fasadi zgrade i komadići žbuke i opeka zasuše Mahnitog, Canea i gomilu koja ih je promatrala. Začula se vriska i ljudi se rastrče na sve strane; neki su polegli po pločniku, a drugi se podvukli pod parkirane automobile. Specijalni agenti koji su se nalazili među njima povadili su revolvere, pokušavajući uzalud da kroz svjetinu ugledaju metu.

— Ovuda! To pucaju po nama! — dreknu Cane i potrči u prolaz.'

— Što? Rastavit ću im moždane slojeve!

— Ako je to tvoj ekvivalent prosipanja mozga morat ćeš pričekati! Za mnom!

Preko volje, i ne shvaćajući sasvim što se događa, Mahniti krenu za njim. Prije nego što se uspio zaustaviti, široka željezna rešetka, koja je bila naslonjena na ogradu gradilišta, svali se uz tresak njemu na put i on u trku nagazi na nju. Ron Foster, koji je stajao pokraj razvodne ploče gradilišta, okrenu prekidač i struja visokog napona, namijenjena specijalnim građevinskim strojevima, nabije rešetku i uspostavi

kontakt s energoskafandrom. Oblak iskara buknu oko Mahnitog i on posrnu. U tom trenutku iza ograde iskoči Rex Kalahoon i isprazni, kroz oslabljeno polje sile, okvir svoje automatske puške. Cane se stigao u trku osvrnuti i ugledati kako tridesetak zrna raznosi neobične organe i kako zelena krv pršti na sve strane pretvarajući se u paru u dodiru s podivljalim iskrama.

Mrtvo tijelo svali se na rešetku, a metalni opasač, pogođen metkom, počne gorjeti. Kalahoon se baci iza ograde, a Cane u grmlje uza zid Palače pravde. Opasač buknu i prigušena eksplozija odjeknu okolnim zidovima. Kad se sivi dim razišao, vidjelo se da je ono što je ostalo od Mahnitog sasvim pougljenjelo i gotovo neprepoznatljivo. Tri su muškarca nekoliko sekundi bez riječi promatrali kako se gase pojedini plamičci a tada se prenuše. Foster isključi struju, a Kalahoon, preskočivši ostake Mahnitog, potrči za njim. Na drugom izlazu iz prolaza pojavi se kamionet koji je napravio krug oko gradilišta. Oni se u trku baciše na njegov stražnji dio pridruživši se Abeu Hurstu i Jacku Craneu. Joshua Hurst pritisnu na gas i kamionet ubrzo zamaknu za prvi ugao. Advokat pogleda za njima i zaključi da je najbolje slijediti njihov primjer.

Kada je u sljedećem trenutku John Delany sa svoja dva pomoćnika ušao u prolaz, on je već bio prazan. Priđoše truplu koje se još samo pušilo.

— Ala smrdi! — otpljunu jedan od pomoćnika.

— I ti bi da si u ovom stanju.

— Šta da činimo s onim klanovcima. Da ih ostavimo ili da ih hapsimo?

— Nitko neće pucati po mom gradu nekažnjeno. Strpajte ih u ćuzu pod optužbom da su remetili javni red i mir i da su oštetili državnu imovinu.

— Eh?

— Naravno. Ona pucnjava iz kamioneta po fasadi Palače završila je između prvog i drugog kata. Oni nisu ni htjeli upucati stranca jer su znali da bi ga njegovo polje zaštitilo, nego su ga samo htjeli natjerati u prolaz kako bi ga uništili strujom.

— Vojnički organizirana akcija, a znamo i od koga. Ali što ćemo s tim što su ga ukokali?

— Ništa, dječače! Mač pravde ima dvije oštrice. Kao što su nam objasnili gospoda pravnici, isti nedostatak zakona koji je njega oslobodio krivice oslobodit će i njegove ubojice. Nitko ne može biti kriv što je smaknuo izvanzemaljca jer nema zakona po kojem bi ga kaznili. 'Ajde sad.

*

Glavni kontrolor sređivao je podatke dok je Pilot pripremao brod za povratak.

— Da li se naš elektronski špijun vratio?

— Jest. Imamo sve zapisano u brodskoj memoriji. Imat ćete šta analizirati kad se vratimo.

— Strašno je to što se desilo. Naša je krivica što smo pustili da umre na tako strašan način. Ovo su pravi divljaci.

— Ne bih se sasvim složio s takvim mišljenjem. Mi smo krivi što ga nismo uhvatili, ali nismo imali izbora. Zemljani su postupili po svojim zakonima i običajima. S druge strane, krivi smo što nam je pobjegao i počinio onaj pokolj među njima.

— To je velika sramota za nas. Nadam se da će to oni brzo zaboraviti. Možda je bolje što je poginuo. Mnogo bi veća šteta bila da je otkrio neke tehnološke tajne. Ovako smo dobro prošli.

— Lokalizirao sam njegov brod i ubacio u računar program za povratak. Jedino dezintegrator nismo uspjeli naći. Vjerojatno su ga negdje sakrili. Prošli smo s minimalnim gubitkom.

— Ako izuzmemo jedan naš život.

— Život? Hm. Imam utisak da su Zemljani za nas obavili prljav posao. Mahnitog nikada ne bismo uspjeli izliječiti.

— Možda, ali meni se čini da pilotski poziv ogrubljuje.

— Svašta se vidi putujući svemirom. Poslao sam poruku Doktoru, možemo krenuti.

— S obzirom na prosjek ove vrste, taj doktor je sasvim izuzetan. Ovo je bilo interesantno iskustvo za mene, koji rijetko napuštam naš planet. A sada da krenemo.

*

Oslonjeni na ogradu terase, Guverner i profesor von Kleberg gledali su noćno nebo osuto zvijezdama.

— Nisam sasvim razumio ta njihova imena, kako se među sobom razlikuju oni istog zanimanja?

— Osim imena po profesiji svaki ima i vrstu osobnog imena, ali niti ja nisam sasvim shvatio kako to funkcionira.

— I šta oni misle o svemu ovome, profesore?

— Zgranuti su ubojstvima, ali se ne mogu previše buniti jer ih muči grižnja savjesti. Nismo loše prošli u ovim događajima. Vratit ću se sada u svoj rodni Liechtenstein na odmor.

Neko vrijeme gledali su šutke u nebo, svaki zaokupljen svojim mislima. A tada je tihi hihot prekinuo tišinu. Kar Willhelm von Kleberg, uvijek suzdržan i zakopčan čovjek, akademik i nobelovac, najbolji neurokirurg na svijetu, smijao se sve glasnije i glasnije, dok mu na kraju glas nije odzvanjao terasom zbunjujući čuvare koji su se šetali vrtom palače.

— U čemu je stvar? — preneraženo ga je gledao Guverner.

Jedva susprežući smijeh što je dopirao iz dubine trbuha, Kleberg objasni što mu je bilo na pameti.

— Ti su naivci mislili da će nas taj njihov tehnološki superiorni Mahniti sve pobiti i zavladati jadnim ostacima našeg planeta, a mi smo ga smotali prije nego što se bilo koji od njih snašao. Lijepo je živjeti u miru, ali je katkad korisno znati ratovati. Si vis pacem, para bellum... Želiš li mir, spremaj se za rat.

Salamama

Davor Slamnig

U moru uzavrelih proteina, mosti, pigmenta i mnogih drugih tvari koje ne treba spominjati desilo se nešto važno. U svome kaotičnom komešanju molekule su natrapale na jednu kombinaciju koja je imala Značenje. Rodila se ideja. I rasla. Smrdjelo je do neba.

Kad je tog jutra »Mesoproduktov« kombi stao ispred samoposluživanja, osjećala sam da je nešto problematično na pomolu.

Francek vozi, i onda ja malo popričam s njim, dok Remo prenosi robu iz kombija u skladište.

— Ili je danas vruće kao u Papenovu loncu, ili ja haluciniram — rekla sam Franceku u smislu lagane konverzacije.

— Je, vruće je, čist' objektivno gledajući — rekao je Francek, dok je Remo krao »Zombi« s lješnjakom. Ja osobno više volim »Hiper« s karamelom. Ali pustila sam mu, kao što mu pustim svaki put. Jadni niskokvalificirani šljaker teško nađe kakav užitak u životu. A ja sam ipak šefica. Kao da ja nemam problema! Mlađa sam od pola baba u radnji. Pojele su se od jala kad sam dobila unapređenje. Rade mi probleme gdje stignu. Neki put zaista pomislim kako je sve to izmišljeno, kako se jedan mučan film vrti pred mojim očima, a u uši puštaju zvučne efekte. Baš kao noćas: moj Mirkec mi hriplje u uho i steže me za sisu, a mene boli i boli, znam da ću dobiti menzu, ali kako da mu to objasnim u tome momentu. Kad se on jednom zalaufa, nema između nas komunikacije, tada odlaze k vragu sve moderne seksološke teorije i nastupa dobra stara patrijarhalna dominacija. I neka mu bude, mislim si ja, samo za kog boga onda moram i ja rintati svaki dan od šest do dva? Uglavnom, ja to izdržim. Čitala sam jedno pismo doktoru Koštičareviću. Kaže ženska: »Dragi doktore, ja u odnosima sa svojim suprugom ne doživljavam orgazam.« Ne doživljavaš orgazam, je li, mislim si ja njoj, ali ako ga ne doživljavaš, kako onda znaš da imaš što doživjeti? Ha? A gospodin doktor njoj odgovara: »Statistički je dokazano da u više od 70 posto brakova žena ne doživljava užitak u

odnosu s mužem. Vaša je situacija daleko od atipične. Pokušajte razgovarati sa svojim suprugom, objasniti mu što vam godi, a što ne. U svakom slučaju, stimulirajte svoj klitoris sami za vrijeme odnosa.« Fala lijepa. To mogu i bez muškog društva.

Tako oni odu, Francek i Remo, mislim, i u radnji ostanemo ja i Elika.

— Odi ti malo na kasu — kažem ja njoj, a ja odem prodavati suhomesnatu robu. I dođe Đurićeva.

— Kaj burno danas, gospođo? — pitam ja nju, jer ako se na meni ne izdovolji u spiki, onda cijedi Eliku, a ona je još mlada i takve stvari joj teško padaju.

— Milica, dajte mi deset deka parizera, ako je friški — kaže babuskara.

— Je, je, friški je, sad su ga donesli — igram ja i dalje ulogu vašeg domaćeg obiteljskog špeceraj-majstora. Izvadim parizer iz frižidera gdje stoje te salame i jednim potezom noža mu skinem kožu (plastičnu). I tu imamo i ja i gospođa Đurić kaj za videti. Parizer je inače blijedoroza ako je friški, a blijedosmeđi kad je star.

Međutim, ovaj je bio crven. Ja i Đurićka buljimo u njega.

— Je, to vam je novi parizer. Tak vam ga sad delaju — pokušam ja kao profesionalac izvući .stvar. U krajnju ruku, kakve je god boje, šunka nije. — Jako vam je fini. Baš je fini — dodala sam, kao da sam ga sama jela.

Durićka me sumnjičavo gleda.

— A kakav vam je ekstravuršt? — pita.

E kupit ćeš taj parizer, zainatila se ja, pa bio on crven ili lila.

— Nema ekstravuršta — rekla sam bezobrazno, mada je lijepo virio između tirolske i šunkerice. I tu je Đurićka vidjela da nema šale.

— Dobro, Milice, dajte mi onda deset deka tog parizera — rekla je pokorno. Zna ona da se mene ne isplati zezati. Ne idem ja zabadava s mesarom na gemište.

I tako joj ja narežem dvanaest deka tog parizera.

— Može malo više — pitam, a ona potvrdno cvili. — I još nešto, gospođo? — uslužno nudim, ali ona odmahuje glavom i kreće u pravcu kase. To će je naučiti pameti.

Ja i Mirkec — moj muž — nemamo djece. I bolje, kaže on, i bolje, mislim si ja, ali opet, susjedi dosađuju, a i moja mama me tupi svaki put kad je posjećujem u staračkom. Ne da mi je gušt. Mirkecova je, fala bogu, odapela prošle godine. Ali, uglavnom, to pitanje se prije ili kasnije postavlja: Zašto nemamo djece? Kontracepciju ne upotrebljavamo, niti smo je ikad upotrebljavali, niti bih je ja ikad upotrebljavala, jer znam. Žene to znaju. Ili sam ja sterilna, ih je on. Ali ja mu zbog toga ne radim probleme. Niti on meni, fala bogu, inače bih ja odmah njemu. Srećom, ovako postoji jedan prešutni sporazum da se

to pitanje prešućuje. Meni nije lako. Na kraju krajeva, ja sam žena, i to u godinama kad bih po svim propisima trebala biti majka. Ja volim djecu. Ali ako ih već nema, nema. Ja se ne želim zbog toga osjećati frustrirana.

Taj dan vam ja prodam svojim gospođama penzionerkama još svojih kilu i pol parizera. I radnicima. Mlađi svijet vam to ne kupuje. I možete si misliti kako sam se začudila sljedeći dan. U petak.

Dođe gospon Jura.

— Sedam deka parizera bi vas prosil da mi tanko narežete, Milica.

Sedam deka, stari, mislim si ja, nadam se da ćeš preživjeti do ponedjeljka.

— Odmah, gospon Jura — kažem mu da ne bi odlutao. I dignem parizer, i vidim da je dobio natrag onih kilu i pol koje je izgubio jučer.

— Ma to ti se samo pričinilo — veli meni Elika poslije, ali vjerujte mi, već sam fala bogu desetu godinu na tom poslu, imam ruku za to. Malo me panika uhvatila.

— Je, je, valjda mi se samo pričinilo — umirila sam Eliku, jer sam shvatila da previše pričam. Ona je ipak sa sela.

Međutim, odmah sam ga poskrivečki izvagala, i moje su se najcrnje slutnje obistinile. Parizer se vratio na originalnu težinu, čak je bio koju deku teži. »Samo da mi inspekcija ne dođe danas«, pomislila sam.

Taj dan, petak, forsirala sam parizer. Ostao je samo jedan ficlek od trideset deka koji sam sakrila ispod mortadele, i zatvorila radnju.

U subotu sam javila da sam bolesna. »Kaj bu, bu«, mislila sam si. Elika i onako treba malo razviti osjećaj sigurnosti na radnom mjestu.

Uslijedio je jedan za mene vrlo težak vikend. Dobila sam menstruaciju, kao što sam znala da ću je dobiti, i mrzila cijeli svijet. A što je najgore, parizer mi nije išao iz glave. Ja sam praktična žena, ne vjerujem vam ja u hipoteze, ali u mojoj su se glavi rađale razne teorije. Parizer koji raste. Pa ljudi će misliti da nisam normalna.

U ponedjeljak sam teška srca otvorila radnju, i odmah krenula prema suhomesnatom odjelu.

— Elika, odi u skladište i donesi novu kištru rudi-štapića — rekla sam joj da je se nekako riješim.

— Ali rudi-štapića ima još dosta! — rekla je Elika.

— A čega nema dosta?

— Nema flopsa!

— Onda odi u skladište i donesi kištru flopsa. — Morala sam je se nekako riješiti na moment.

Kad je Elika nestala, podigla sam mortadelu. Ispod nje parizer je ležao deblji nego ikad. A osim toga... »osim toga« je čisti eufemizam. Osim toga, izrasle su mu male ručice.

Mora da sam se tad onesvijestila. Nisam žena koja se onesvješćuje, ali sad bar znam da kad se onesvijestim, imam dovoljno razloga za to.

— A da se ti vratiš doma i odležiš još koji dan — naređivala mi je Elika i odvalila mi još jednu šamarčinu.

— Ne, ne, dobro mi je, samo nisam stigla doručkovati jutros — objašnjavala sam joj dižući se s poda. Fala bogu, još nije bilo nijedne mušterije.

— Pojedi si malo kruha i parizera — savjetovala mi je. Te njene riječi nisu na mene djelovale blagotvorno.

U taj čas pred samoposlužiyaonicom se zaustavio »Mesoproduktov« kombi. Na silu sam se sabrala i ustala. Parizera nije bilo za vidjeti. Sakrio se.

— Dobro jutro, ženske — začuo se prijatni, normalni, ovozemaljski Francekov glas. Na moment mi se učinilo da je sve to bio samo ružan san. Ali orda sam ga ugledala. Njegove male okice molećivo su me promatrale između debrecinki.

— Bok, Francek — rekla sam najnormalnijim tonom.

— Evo, Milica, nosim ti par novih suhih i mesnatih — razbacivao je Francek svoj profesionalni humor.

— Čuj, ne trebam danas parizera — rekla sam mu ležerno. Samo bi mi još jedan trebao.

— Znači, potrošači su napokon došli k pameti — i dalje se šalio Francek. Ovo je bio dobar moment da produbim svoja znanja.

— Čuj, a od čega uopće rade parizer? — pitala sam ga uz put.

— Od bilo čega. Kuhaju u velikim kotlovima dok se ne raspadne. Dodaju boju. čekaju da se ohladi i koagulira. Daju ga meni da ga dam tebi. Ljudi kupuju. Ne znaju.

Sve se to poklapalo s mojim očekivanjima. Ne znam što mi je bilo. Kad su odlazili, tutnula sam Remi u ruku jedan »Hiper« s karamelom.

— Bolji je od onog odvratnog »Zombija« — namignula sam mu. Gledao me kao da sam mu preporučila svinjetinu. E, Remo, Remo, mislila sam si, ne znam zašto. Kao da sam u jednom momentu zavoljela ljude usprkos njihovim smrdljivim nogama, podrigivanju, hrkanju neposredno nakon odnosa. Osjetila sam da smo svi mi jedna jadna vrsta osuđena na vječni konflikt sa samom sobom. Znala sam da su Remo, Francek, Elika i Mirkec samo druge varijante mene, i da im ja želim samo dobro. Ukratko — bila sam sretna.

Te večeri skuhala sam Franceku laganu večeru: kuhanu govedinu s hrenom. I dobro mu je zapaprila. A kad je pojeo, skuhala sam jaku kavicu i izvadila bocu frankovke iz špajze.

— Čekaj malo — rekla sam mu i otišla u kupaonicu. Imam jedan ruž boje čokolade. Poklonila mi ga je Mirkecova sestrična prije dvije godine. »Što je, tu je«, rekla sam si i namazala se s njim.

Kad sam se vratila, Mirkec je već strusio pola vina. Ali kavica ga je držala budnim, i takav mi je trebao. Te večeri mi je zaista trebao. Ja znam kakvu sliku ljudi imaju o prosječnom braku između portira i

šefice u samoposluživanju, ali ja vam kažem: Mirkec je te noći bio bog ljubavi. Ni više ni manje.

Probudio nas je dječji plač koji je dopirao kroz ulazna vrata. Pustila sam muža da prvi ode i dobije svoj šok.

— Milica, Milica — vratio se slineći a spavaću sobu — netko nam je ostavio dijete pred vratima!

— Što? — upitala sam iznenađeno, ali u biti nisam bila iznenađena. Pomirila sam se s nekim stvarima s kojima se teško pomiriti, ali kad se pomiriš, shvatiš da se nisi ograničio, već da si pred sobom otvorio nove mogućnosti. — Da vidim — rekla sam, ustala, obukla šlafrok i krenula prema vratima.

Ležao je na otiraču koji smo jeftino kupili od Cigana kad smo se uselili, i promatrao me pametnim pogledom.

— Mama — rekao je.

Sanjar

Alfred Coppel

The Dreamer

Preveo Božidar Stančić

Pod bakrenastim su se nebom pustinje uzdizale, na 800 metara jedna od druge, dvije visoke i tanke rakete. Pritisnut težinom svoga protutlačnog kombinezona, Denby ih je neko vrijeme nepomično promatrao. Srce mu se punilo radošću. »Evo, za to sam ja rođen«, pomislio je. Pustio je maha mašti i već se vidio u svemiru, pijući pohlepno s njegova sjajnog izvora. Sjaj sunca i zvijezda miješao se u ljubičastoj noći. Pod njime Zemlja kao loptica zelenkaste magle... Feldman mu je dotakao ruku.

— Jeste li pripravni?

Vraćen u zbilju, Denby je kimnuo glavom. Feldman i on praćeni skupinom tehničara, prišli su preko pustinje raketu

Unutrašnjost letjelice nalikovala je na hladnu špilju. Denby je pustio da ga šapnu antigravitacijskim obujmicama. Skinuo je jednu rukavicu i otkrio podlakticu kako bi mu Feldman mogao dati injekciju. Psihotehničar je šutke pripremao štrcaljku, zatim se okrenuo i pogledao Denbyja.

— Možemo — rekao je i igla se zabola u Denbyjevo meso. — Od toga ćete spavati kad budu krizni trenuci — objasnio mu je Feldman.

Tehničari su završili pripreme i jedan po jedan poželjeli Denbyju mnogo sreće, pa izašli iz rakete u zaslijepljujuće svjetlo dana.

— Jeste li zbilja sigurni da želite putovati? — zapitao je Feldman.

»Tako mi svega!«, pomislio je Denby, »on me pita da li želim putovati! Pa cijeli moj život bio je uvod u ovo! O tome sam sanjao, nisam mislio ni na što drugo, a on me pita da li želim otputovati!«

— Jest, želim putovati — odvratio je. — Čini mi se da imam pravo na to.

Psihotehničar se blijedo nasmiješio.

— Točno, nitko to ne poriče, ali ipak promislite još malo, stari moj. Cijelog života živjeli ste u iluziji i sad mislite da ste uhvatili tu fatamorganu. Cijele ste mladosti /sanjarili da čete jednoga dana biti prvi čovjek na Mjesecu, ali...

— Ne zaboravite, Feldmane — osorno će Denby — da sam ja i radio da doživim ovo. Od rana djetinjstva su me držali po strani rugali mi se zbog toga sna. Bio sam drukčiji i uvijek usamljen; moj mi je san bio jedini prijatelj. Studirao sam, razmišljao, preispitivao se i odlučio. Sad napokon imam priliku da svom životu dadem smisao i kako me možete pitati hoću li se predomisliti? Vaše pitanje nema smisla...

Feldman je pogledao na sat.

— Još ima vremena da se predomislite. Bude li potrebno, imamo zamjenu za vas.

Denby je okrenuo glavu. Od injekcije sedativa postajao je pospan i razdražljiv. Želio je da ga taj prokleti doktor ostavi na miru.

— Živjeli ste u fantaziji — nastavio je Feldman. — Zbog toga ste bili usamljeni, zar ne?

Denby nije odgovorio, premda su ga se duboko dojmile Feldmanove riječi. Usamljenost... jest, poznavao je usamljenost. Prošli su ga trnci i sjećanja su se zasjekla poput krhotina stakla. Da, bio je vrlo usamljen. Njegovo sanjarenje, njegova neobuzdana imaginacija odijelili su ga od ostalih. Uvlačio se malo-pomalo u samoga sebe tražeći u tom snatrenju društvo koje nije mogao drugdje naći. Ponekad bi okolina probila taj njegov oklop da ga povrijedi. Sjećao se majčinih riječi: »Zašto toliko čitaš? Uvijek iste gluposti! Bolje bi bilo da se igraš s drugima.« Da li joj je mogao odvratiti da živi samo za taj san: stupiti nogom na drugi neki planet i vidjeti kako Zemlja lebdi u prostoru iznad njegove glave? Sa dvanaest godina? Rugala bi se. A njegov otac... »Hoćemo li moći, tata, jednoga dana na Mjesec?« »Ne postavljaj mi glupa pitanja, mali!«

— Jeste li našli odgovor? — neumorno je pitao Feldmanov glas, nalik na zbrkano zujanje pčela u ljetnom danu. — Zar ne mislite da prodirete dublje nego što ste mislili kad ste sanjarili u djetinjstvu? Mislim na vaš dojam da ste bili drukčiji... Niste li se bojali, Denby.

»Zašto me toliko muči?« — mislio je s mržnjom Denby.

— Dosta je već! — obratio se Feldmanu. — Odlazite!

»Neka me već jednom ostavi na miru, samoga, sasvim samog... samog...« — Zadrhtao je tako da su zatreperile i obujmice na njegovim zglobovima.

— Dobro, stari moj, oprostite... — I Feldman ga je potapšao po ramenu, podigao kacigu od pleksiglasa i stavio je Denbyju na glavu.

— Ne bih htio biti neugodan — primijetio je — ali moramo biti sigurni.... — Došao je do zaklopca i ponovo se okrenuo. — Oprostite... — I nestao.

Denby je poluzaprepašten čekao da se zadrma raketa. Uskoro je i to dočekao. Podrhtavanje rakete pratila je zaglušna grmljavina tako da su se tresle stijene mračne kabine. Osjećao je kako obujmice popuštaju pod pritiskom tijela, a i sve ga je boljelo od pritiska protutlačnog kombinezona. Zatim se sve zacrnjelo. Nastao je mrak izbrazdan malim spiralama svjetla nalik na maglice što su se vrtjele oko njega u sitnom osobnom svijetu u kojem je bio zatvoren.

*

Probudio se u tami, srce mu je lupalo. Dakle, tako je to! Njegov je san postao zbilja. Oslobodio se obujmica na rukama i nogama, s mukom se digao zbog stalnog pritiska pod nogama i okrenuo dugme teleekrana. Kriknuo je kad se ukazala slika: sunce i zvijezde sjali su zajedno na crnom nebu, ali nebu prostranijem i hladnijem nego u snovima. Dojam golemosti i neizmjernog mračnog ponora stisnuo ga je u grlu. Počeo se sjećati. »Tata, hoćemo li ikad doći na Mjesec?« — Ne brbljaj gluposti, mali!« Sjećao se svoje tadašnje gorčine, ali je uvidio u panici da se za to hvata kao za pojas za spašavanje. Osjećao je veze što su ga vezale za nešto usred toga zastrašujućeg praznog prostora. Za ljudska sjećanja: sjećanja na Zemlju...

Jedno po jedno okretao je druga dugmeta, sve dok ga sjajuća golotinja svemira nije okruživala sa svih strana. Zvijezde su bile daleke i ledene, i sunce je bilo daleko i od njegova nestvarna mučnog svjetla zaboljele su ga oči. Denbyju se činilo da odjednom i pada i ruši se u bezgraničnu beskonačnost strašne noći. Otpuzao je popločenim podom u jedan kut i ondje se skutrio stenjući. Osjećao se usamljen... beskrajno usamljen.

Odjednom je vidio Zemlju zelenkastu loptu prošaranu oblacima, nestvarnu, stranu... Osjećao je da ga obuzima slijepa pomućenost, životinjski mu je strah udarao u sljepoočnicama. »Nije to kao u mojem snu« — pomislio je razočarano, U snu se nije bojao, u snu se osjećao ponosnim, pobjedonosnim. Oko njega u snu nije bilo tih nepreglednih praznina ni te grozne i paklenske samoće.

Počeo je vikati. Krikovi su odzvanjali u njegovoj kacigi šupljom akustičnošćću, što mu je samo povećavalo strah, vikao je, urlao, nije se mogao zaustaviti...

Vikao je i kad se otvorio zaklopac i kad su ga psihotehničari zgrabili da bi ga odveli na pustinjsko sunce.

*

— Želio sam vas upozoriti — blago je rekao Feldman. — Ali, kao što ste i sami rekli, vi ste imali pravo da pokušate.

— Sve je, dakle, bilo simulirano — slabim i slomljenim će glasom Denby ležeći na bolničkom krevetu. — Sve? Sve je bila komedija...

— Ne sve — Feldman je odmahnuo glavom. — Vi ste na ekranima zbilja vidjeli filmove koje su snimile kamere sa V2. Efekti gravitacije

postignuti su centrifugalnom silom. Vi ste bili u simulatoru, letjelici za treniranje, što služi za selekciju neprikladnih kandidata.

— Kadšto sam ja? — s gorčinom je upitao Denby.

— Jest, stari moj, bojim se da je tako. Vidite, međuplanetarna navigacija nije za samotnjake ni za sjajne, senzibilne ili imaginativne duhove. Oni ne izdrže. Ne! — Feldman se digao — zvijezde su za jake, za one koji mogu tegliti, jer se samo oni mogu suočiti s pravom usamljenošću. Ona za njih nema smisla i ne predstavlja skrivene strahote.

Denby je prigušivao jecanje. Feldman se zaustavio pred vratima i pogledao još jednom usamljenika što je ležao na krevetu. Zatim je odmahnuo sjetno glavom:

— Nisu snovi za sanjare — primijetio je.

Riječ urednika

Dragi čitatelju,

Pišete mi: »Bit će da ni sami niste pročitali one AsimovIjeve savjete što ste ih objavili u prošlom broju. Naime, dosad ste u SIRIUSU prekršili bar po jedanput svaku od 10 Asimovljevih zapovijedi, tj. objavljivali ste priče s baš onakvim završecima kakve Isaac Asimov zabranjuje...« — Ja: Bit če da smo se pogrešno shvatili: nigdje nije rečeno da su to zabranjeni završeci priča; rečeno je da su oni već obilato korišteni u SF literaturi, pa Asimov (i ja) apeliramo na pisce da pišu priče sa svježijim osnovnim idejama, jer je tada manja vjerojatnost da će im one (tj. i priče i ideje) završiti u mome košu, desno dolje od moga pisaćeg stola.

Nešto slično: »U rubrici NIJE ZA SIRIUS u više navrata ste napisali (i potpisali) prigovor piscima da danas, 1982, otkrivaju Mjesec, kontaktiraju s Venerijnncima, šetkaju po Marsu (dakako, u svojim pričama), dakle ne uzimaju u obzir najnovije znanstveno i praktički utvrđene činjenice o životu i uvjetima za život na nama susjednim planetima, a s druge strane objavljujete priče (na primjer Bradburyjeve) u kojima na Marsu ili Veneri sve vrvi od ljudi i drugih bića što tamo žive.« — Moj odgovor je vrlo jednostavan: ima priča koje su napisane dok još nisu bile poznate »znanstveno i praktički utvrđene činjenice o kojima pišete, dragi čitatelju. Nadalje, među tim pričama ima ih koje su svojom kvalitetom ušle tako reći u SF klasiku i bila bi prava šteta uskratiti Vam užitak da ih pročitate u SIRIUSU. Uostalom, nije li i u Clarkovoj »Odiseji« Mjesec prikazan drukčije nego što ga je poslije vidio Neil Armstrong dok je skakuta,o po njemu — a »Odiseja« je danas klasika, i kao tekst i kao film. Riječ je, dakle (a to ponavljam i opet potpisujem), o tome da danas ne treba pisati SF priče u kojima se zanemaruju znanstvene činjenice i iskustva o kojima se danas zna — pogotovu ako se takve činjenice i iskustva uzmu kao glavni motiv u priči...

U više navrata ste mi, dragi čitatelju, pisali kako sam zaboravio dobar, stari običaj iz davnih brojeva SIRIUSA da objavljujem i pokoju priču iz francuskog izvora. Evo, u ovom broju vraćam dio duga što sam ga bio načinio prema Vama: imate priliku pročitati čar četiri priče iz pera dvojice istaknutih pisaca francuske znanstvene fantastike, Alaina Doremieuxa. i Philippea Curvala. Nadam se da će Vam se priče

svidjeti — i da ćete poželjeti i u narednim SIRIUSIMA pročitati neku francusku priču, a da ću Vam ja tu želju moći ispuniti.

Idući broj: deseti mini-YU SIRIUS... Treba li još nešto dodati?... Hvala.

Srdačno Vaš
Borivoj Jurković